



Zomernota 2016



INHOUDSOPGAVE ZOMERNOTA 2016

Hoofdstuk 1 Aanbiedingsbrief	3	
Hoofdstuk 2 Leeswijzer	7	
Hoofdstuk 3 Actueel financieel beleid	9	
Hoofdstuk 4 Voortgang speerpunten Hoofdpijnenakkoord de Kracht van de kern	11	
Hoofdstuk 5 Bezuinigingen	17	
Hoofdstuk 6 Tussentijdse verantwoording per programma	41	
Inleiding		
Thema 1:	Raalte is:	
Programma 1.1	Bestuur en Dienstverlening	43
Programma 1.2	Veiligheid en Handhaving	50
Thema 2:	Raalte leeft:	
Programma 2.1	Onderwijs	52
Programma 2.2	Welzijn	57
Programma 2.3	Sport	59
Thema 3:	Raalte werkt:	
Programma 3.1	Arbeidsparticipatie en Inkomen	61
Thema 4:	Raalte woont:	
Programma 4.1	Wonen en Woon- en werkomgeving	63
Programma 4.2	Integraal beheer Openbare ruimte	66
Programma 4.3	Milieu en Duurzaamheid	70
Thema 5:	Raalte zorgt:	
Programma 5.1	Maatschappelijke onderst. Begeleiding en Jeugdhulp	75
Thema 6:	Raalte biedt ruimte:	
Programma 6.1	Ruimtelijke Ordening	81
Programma 6.2	Economie	83
Programma 6.3	Bereikbaarheid en Mobiliteit	87
Overzicht algemene dekkingsmiddelen, resultaten en onvoorzien	89	
Stand van zaken met betrekking tot investeringskredieten	99	
Bedrijfsvoering	105	

Hoofdstuk 7 Sociaal domein	109
Hoofdstuk 8 Stand van zaken bouwgrondexploitatie	119
Hoofdstuk 9 Financiële overzichten	131
Bijlagen:	
• overzicht algemene bestemmingsreserve	138
• overzicht mutaties in reserves 2016 bevoegdheid van de raad	140
• overzicht beschikbaar stellen krediet bevoegdheid van de raad	139
• overzicht onvoorzien structureel en eenmalig	140
• format egalisatiereserve AZC	141

De projectenrapportage gebiedsontwikkeling 2016 is een afzonderlijk boekwerk.

Hoofdstuk 1: Aanbiedingsbrief

Raalte, 30 augustus 2016

Onderwerp: vaststelling zomernota 2016

Geachte leden van de raad,

Hierbij bieden wij u de zomernota 2016 aan.

De zomernota: één tussentijdse rapportage met actueel financieel beleid

In 2015 is de P&C cyclus herijkt. In de nieuwe P&C cyclus zijn er drie rapportagemomenten te weten: de begroting, één tussentijdse rapportage (de zomernota), en de jaarrekening.

Eind vorig jaar heeft de rekeningcommissie uit uw raad de eerste herijkte P&C cyclus 2015 geëvalueerd. Hierbij heeft de commissie expliciet aangegeven kaderstelling op één moment in het jaar te laten plaatsvinden en wel bij de begrotingsbehandeling. De toegevoegde waarde om bij de zomernota de raad te informeren omtrent het actuele financieel perspectief is als positief ervaren. In de nu voorliggende zomernota zijn de resultaten van bovengenoemde evaluatie verwerkt.

Raalte maakt tussenbalans op

Uit de zomernota 2016 blijkt dat Raalte op koers ligt.

Veel zaken uit het hoofdlijnenakkoord 2014-2018 “Kiezen in de kern” zijn in uitvoering. Halverwege deze collegeperiode mogen we concluderen dat we goed op schema liggen:

- Met de ontwikkelagenda Raalte “op weg naar gewaardeerd partnerschap” heeft Raalte verder ingezet op overheidsparticipatie. Voorbeelden hiervan zijn het door de gemeenteraad geïnitieerde kernenbezoek “de Raad op pad”, het economisch werkatelier en de vervolgbijeenkomst in het economisch café.
- Binnen het sociaal domein lag de focus in 2015 op de zorg-continuïteit. 2016 staat vooral in het teken van de transformatie. Hierbij moet je denken aan bijvoorbeeld meer vrijwilligersinzet ter ondersteuning van “kwetsbare groepen” en versterking van het Centrum voor Jeugd en Gezin. Ook staan we voor de uitdaging om meer SW-mensen toe te leiden naar een vorm van betaald werk. De overgang van de SW-medewerkers per 1-1-2016 naar de Stichting Werk Raalte is geruisloos verlopen.
- Nieuw Tijenraan loopt volgens planning. Momenteel wordt het terrein bouwrijp gemaakt.
- De woonvisie is door de gemeenteraad vastgesteld. In de woonvisie geven we aan hoe we de komende jaren samen met anderen willen werken aan de kwaliteit van het wonen in de gemeente Raalte.
- In de meeste kernen zijn woningbouwprojecten in uitvoering. Binnen de grondexploitatie trekt de belangstelling voor bouw kavels weer aan.
- De uitvoering van het programma Raalte Duurzaam 2050 loopt op schema. De zonnepanelen op het Hoftheater en het gemeentehuis zijn in gebruik genomen en de pilot wasbare luiers is gerealiseerd.

Ook blijkt uit deze zomernota dat de uitvoering van de reguliere taken op schema loopt.

Actueel financieel beleid

De zomernota 2016 sluit voor het lopende begrotingsjaar met een positief saldo van € 490.931. Voor het jaar 2017 is een negatief effect voorzien van € 0,28 mln., terwijl voor de jaren 2018 en 2019 een positief effect wordt verwacht van € 0,18 respectievelijk € 0,25 mln.

Op basis van deze geactualiseerde gegevens laat het financieel perspectief voor het jaar 2017 een negatiever beeld zien, terwijl het perspectief voor de jaren 2018 en 2019 positiever is dan bij de programmabegroting 2016 en meerjarenraming 2017-2019 was voorzien. Voor alle jaren blijft het meerjarenperspectief structureel sluitend.

Doordat de jaarrekening 2015 financieel gunstiger kon worden afgesloten en rekening houdend met de mutaties voortvloeiende uit deze zomernota, is de verwachte stand van de algemene bestemmingsreserve per eind 2019 toegenomen van € 3,42 mln. bij de begroting 2016 tot € 6,69 mln. bij de zomernota 2016.

Bovenstaande ontwikkelingen betrekken we bij de begrotingsvoorbereiding 2017 en het meerjarenperspectief 2018-2020 en de daarbij behorende afwegingen voor bestaand en nieuw beleid. Hierbij willen we een financieel gezonde gemeente zijn én blijven met een sluitende begroting en meerjarenperspectief én een evenwichtige balanspositie.

Monitoring voortgang gedurende het jaar

In de nu voorliggende rapportage geven we via het "verkeerslichtmodel" aan:

- De voortgang van de uitvoering van het Hoofdpijnenakkoord 2014-2018, "Kiezen in de kern";
- De voortgang van de realisatie bezuinigingen 2015-2018;
- Tussentijdse verantwoording per programma;
- Stand van zaken uitvoering sociaal domein;
- Stand van zaken bouwgrondexploitatie (inclusief Projectenrapportage gebiedsontwikkeling 2016 - zie afzonderlijk boekwerk-).

De voortgang van de uitvoering van het Hoofdpijnenakkoord 2014-2018 "Kiezen in de kern".

We monitoren de voortgang van de uitvoering van het Hoofdpijnenakkoord 2014-2018 door een 11-tal speerpunten te volgen. Gesteld kan worden dat de speerpunten waar we invloed op hebben, nagenoeg op schema liggen.

Voortgang realisatie bezuinigingstaakstelling 2015-2018

De voortgang van de "Berenschot-bezuinigingen" loopt grotendeels op schema. Van de totale taakstellingen tot en met 2016 van € 2.586.897 wordt naar verwachting in 2016 een bedrag van € 125.112 niet gerealiseerd. Ondanks de inhoudelijk soms moeilijke en ingrijpende keuzes die gemaakt moesten worden, zijn we financieel gezien tevreden over het behaalde resultaat tot nu toe.

Met betrekking tot de "overige (bezuinigings-) taakstellingen" moeten we constateren dat van de oorspronkelijke taakstellingen oplopend van € 538.000 in 2016, € 637.000 in 2017 tot uiteindelijk € 736.000 in 2018, 76 à 77% gerealiseerd kan worden. Dit betekent tevens dat circa 23-24% niet gerealiseerd kan worden. Het gaat hierbij dan om respectievelijk de volgende bedragen € 127.500 (2016), € 119.500 (2017) en € 176.500 in 2018. Met name de destijds berekende vrijvallende overhead (veiligheidsregio en sportbedrijf) blijkt in de praktijk lager te liggen dan destijds op basis van (algemene) calculatie is berekend.

Tussentijdse verantwoording per programma

Monitoring van de programma's vindt plaats op basis van de in de begroting 2016 opgenomen doelstellingen. De uitvoering van de programma's loopt voor het merendeel op schema. Het budgetverloop laat zowel mee- als tegenvallers zien.

In hoofdstuk 3, actueel financieel beleid, treft u een overzicht aan van de belangrijkste mee- en tegenvallers.

Stand van zaken sociaal domein

Om u inzicht te geven in de voortgang van het sociaal domein hebben we een afzonderlijk hoofdstuk sociaal domein in deze zomernota opgenomen.

Stand van zaken bouwgrondexploitatie/ projectenrapportage 2016

Bij deze zomernota is de jaarlijkse projectenrapportage 2016 gebiedsontwikkeling gevoegd. Hierin wordt de voortgang van de grondexploitaties weergegeven. Risico's worden met name gelopen binnen de complexen Franciscushof, Sallandse Poort kantoren, de Kleine Hagen Laag-Zuthem, Lierderholthuis, burgemeesterkwartier en de Zegge VII.

De algemene reserve grondexploitatie blijft de komende jaren iets boven het door uw raad bij de nota grondbeleid vastgesteld minimumniveau van € 1 mln. De marges om tegenvallers binnen de grondexploitatie op te kunnen vangen blijven gering.

Tot slot

Wij hopen dat deze zomernota voldoet aan uw informatiebehoefte en zien uit naar de behandeling in uw raad.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van de gemeente Raalte,

de secretaris
Karin Cornelissen

de burgemeester
Martijn Dadema

Hoofdstuk 2: Leeswijzer

Als onderdeel van de budgetcyclus wordt u met de in **hoofdstuk 1** opgenomen aanbiedingsbrief de zomernota 2016 aangeboden.

In **hoofdstuk 3** wordt een schets gegeven van het actuele financiële beeld zoals dat bekend is bij deze zomernota waarin tevens het resultaat van de meicirculaire 2016 is verwerkt.

In **hoofdstuk 4** wordt de voortgang weergegeven van de speerpunten uit het hoofdlijnenakkoord de Kracht van de kern.

In **hoofdstuk 5** wordt de stand van zaken weergegeven van de bezuinigingen voor de jaren 2016-2018.

In **hoofdstuk 6** wordt informatie verstrekt over de ontwikkelingen binnen de diverse programma's. Door middel van een "verkeerslichtenmodel" is gerapporteerd over de vorderingen in het realiseren van de doelstellingen van de in het betreffende programma opgenomen beleidsvelden. Ook is in dit hoofdstuk de stand van zaken met betrekking tot de kredieten en relevante bedrijfsvoeringsinformatie opgenomen.

In **hoofdstuk 7** is een actueel beeld gegeven van de ontwikkelingen met betrekking tot de rijksuitkeringen en de budgetten van de WMO, Jeugdzorg en Participatie binnen het sociaal domein.

In **hoofdstuk 8** is informatie over de bouwgrondexploitatie opgenomen. De toelichting op het verwachte resultaat en de voortgang per complex is in een apart boekwerk "Projectenrapportage gebiedsontwikkeling 2016" opgenomen.

In **hoofdstuk 9** treft u een totaaloverzicht aan van de financiële gevolgen van deze zomernota, terwijl in de bijlagen enkele overzichten zijn opgenomen betreffende mutaties in de reserves, beschikbaar te stellen kredieten en de stand van de post onvoorzien.

Hoofdstuk 3: Actueel financieel beleid

3.1. De financiële positie geactualiseerd

Na vaststelling van de programmabegroting 2016 en meerjarenraming 2017-2019 en het resultaat van deze zomernota laat het financieel perspectief onderstaand geactualiseerd beeld zien:

Financieel resultaat begroting 2016-2019													
		2016			2017			2018			2019		
Begrotingsresultaat 2016-2019 bij aanbidding programmabegroting 2016	S	€	-22.264	V	€	-77.837	V	€	-209.759	V	€	-304.401	V
	E	€	28.979	N	€	236.810	N	€	-38.106	V	€	235.795	N
		€	6.715	N	€	158.973	N	€	-247.865	V	€	-68.606	V
Financieel resultaat zomernota 2016	S	€	-408.248	V	€	33.876	N	€	-356.219	V	€	-252.918	V
	E	€	-82.683	V	€	246.000	N	€	176.000	N	€	-	
Financieel resultaat 2016-2019 na zomernota 2016	S	€	-430.512	V	€	-43.961	V	€	-565.978	V	€	-557.319	V
	E	€	-53.704	V	€	482.810	N	€	137.894	N	€	235.795	N
		€	-484.216	V	€	438.849	N	€	-428.084	V	€	-321.524	V

Zoals uit bovenstaande tabel blijkt, is het financieel beeld voor de jaren 2016, 2018 en 2019 positiever en voor het jaar 2017 negatiever dan bij de begroting 2016-2019 is gepresenteerd.

In het perspectief zijn de resultaten van de meicirculaire 2016, inclusief de correctie uitkeringspunten indexering tegen constante prijzen, en het resultaat herijking van het cluster Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke Vernieuwing (VHROSV) meerjarig verwerkt. Omtrent de ontwikkelingen algemene uitkering is uw raad via een tweetal separate informatienotities nader geïnformeerd.

3.2. Budgetafwijkingen 2016

De belangrijkste meevallers zijn:

- Hogere dividend uitkeringen Rova en Vitens
- Hogere algemene uitkering
- Voordeel op renteresultaat en kapitaallasten
- Minder kosten tijdelijke huisvesting Carmel College

De belangrijkste tegenvallers zijn:

- Lagere inkomsten omgevingsvergunningen
- Hogere kosten onkruidbestrijding en openbaar groen
- Autonome loonontwikkelingen gemeentelijke cao en systeemwijziging raming vakantiegeldverplichtingen
- Minder toerekening uren aan investeringsprojecten en bouwgrondexploitatie
- Investeringsprojecten DOWR-I werkorganisatie

3.3. Ontwikkeling algemene bestemmingsreserve

Het verloop van de algemene bestemmingsreserve is in onderstaande tabel toegelicht. Uit deze tabel blijkt dat de algemene reserve uitkomt op een bedrag van € 6,69 mln. per ultimo 2019. Bij de programmabegroting 2016, respectievelijk de jaarrekening 2015 was per ultimo 2019 een saldo voorzien van € 3,42 en € 5,86 mln.

STAND ALGEMENE BESTEMMINGEN RESERVE BIJ ZOMERNOTA 2016					
<i>genoemde bedragen x € 1 mln.</i>					
Verloop reserve	2015	2016	2017	2018	2019
stand per 1 januari		9,22	6,4	5,96	6,38
mutaties 2016 (bestaande claims)		-3,5			
bij: verkoop aandelen EDON 2016		0,02			
bij: resultaat nota reserves en voorzieningen		0,03			
bij: terugstorting voordeel tijdelijke huisvesting carmelcollege		0,15			
Dekking begrotingsresultaat 2016-2019 bij primitieve begr.2016		-0,01	-0,16	0,24	0,06
Dekking resultaat zomernota 2016		0,49	-0,28	0,18	0,25
stand per ultimo jaar	9,22	6,4	5,96	6,38	6,69

Hoofdstuk 4: Voortgang speerpunten Hoofdlijnenakkoord De kracht van de kern

In dit hoofdstuk geven we de voortgang van de uitvoering van het Hoofdlijnenakkoord 2014-2018, Kiezen in de kern, weer. We doen dit aan de hand van een 11-tal speerpunten.

Bij deze monitoring, halverwege de coalitieperiode, mag geconcludeerd worden dat de uitvoering van de speerpunten op schema liggen.

Meerjarenuitvoeringsprogramma speerpunten Hoofdpijnenakkoord "De kracht van de Kern"

					Proces wordt later gestart		
					Resultaat niet behaald.		
					Resultaat dreigt niet (geheel) gehaald te worden		
					Ligt op schema/resultaat behaald.		
Nr	Speerpunt	Kernboodschap (citaat) uit het Hoofdpijnenakkoord	Portefeuille houder	Stand van zaken voortgang (voor zover al van toepassing)	Zomernota 2015	Zomernota 2016	
1	Overheidsparticipatie	Wij willen de kracht benutten van mensen, bedrijven scholen en andere organisaties in alle kernen. De wereld om ons heen verandert snel en de rol van de overheid verandert daarin mee. Steeds meer komen initiatieven voor beleid en uitvoering daarvan te liggen bij inwoners en organisaties binnen onze gemeente.	M. Dadema	De raad heeft op initiatief van een raads werkgroep het initiatiefvoorstel overheidsparticipatie en bestuurlijke vernieuwing op 26 november 2015 vastgesteld. De uitwerking daarvan, “De raad op pad”, heeft zijn vervolg in 2016 gekregen met een bezoek aan Luttenberg, Broekland, Laag Zuthem en een themabijeenkomst over kap- en groenbeleid in Heeten. Ambtelijk zijn er diverse ontwikkelbijeenkomsten georganiseerd en zijn leidinggevend gestart met een leiderschapsprogramma gericht op de nieuwe rol van de overheid. De verbindingsgroep Overheidsparticipatie coördineert het geheel met als doel om allerlei voorbeelden, initiatieven en vragen met elkaar te verbinden en om van elkaar te leren.			
2	Digitale dienstverlening	We willen de digitale dienstverlening sterk verbeteren met een focus op internet als primair dienstverleningskanaal.	M. Dadema	2016 is het jaar waarin we een start hebben gemaakt met het digitaliseren van werkprocessen (met behulp van het zaakstelsel) en de omslag te maken naar het werken en denken in 'zaaktypen'. Deze stap is de basis voor verdere digitalisering via internet.			
3	Doorontwikkelen MFA's	De MFA ontwikkelt zich in de verschillende kernen tot het kloppend hart waar tal van activiteiten worden georganiseerd voor jong en oud.	F. Niens	In het kader van de doorontwikkeling van de MFA's wordt ook de relatie gelegd met de decentralisaties in het sociaal domein. Zo wordt o.a. gezien of taken vanuit de WMO kunnen worden uitgevoerd vanuit de MFA's. Een gezonde exploitatie van de MFA's op langere termijn blijft een belangrijk aandachtspunt.			

4	Realisatie nieuw Tijenraan	De stappen om te komen tot nieuwbouw van sportcomplex Tijenraan worden verder voorbereid. Realisatie van nieuwbouw moet plaats vinden binnen de begrote jaarlijkse bijdrage en kosten die we nu voor "oud Tijenraan" kwijt zijn.	G. Hiemstra	Het proces om te komen tot Nieuw Tijenraan ligt op schema. De meegegeven financiële kaders zijn maatgevend binnen de thans lopende aanbestedingsprocedure. Het Definitief Ontwerp van Nieuw-Tijenraan is gereed en gepresenteerd aan de inwoners op 22 juni 2016. In dit ontwerp is op basis van de aanbieding van hoofdaannemer Vaessen een omvangrijk pakket aan duurzaamheidsmaatregelen doorgevoerd. De ramen en kozijnen worden beter geïsoleerd, er komt een geavanceerd energiemonitoringsysteem, state of the art trommelfilters die het waterverbruik reduceren, warmteterugwinning uit het ventilatiesysteem en er worden PV panelen en zonnecollectoren op het dak geplaatst. Het gebouw wordt hierdoor energieneutraal. Nieuw-Tijenraan wordt dus een duurzaam sportcomplex. De investering die voor de duurzaamheidsmaatregelen nodig is, bedraagt € 1.835.000 exclusief BTW (zie kredieten). Deze investering wordt ruim binnen de exploitatieperiode weer terugverdiend, omdat de duurzame maatregelen de energie-, water- en onderhoudslasten van het gebouw verlagen. De duurzaamheidsinvestering kan daarom worden opgevangen binnen het beschikbare, taakstellende jaarlijkse budget voor Nieuw-Tijenraan van € 1.108.495. De investeringsomvang van Nieuw-Tijenraan gaat als gevolg van de investeringen in duurzaamheid omhoog van € 15.470.000 naar € 17.305.000 exclusief BTW. De Provincie Overijssel ondersteunt de duurzaamheidsambities en heeft daarom in juni 2016 een subsidie van € 199.500 toegekend. Het raadsbesluit van 29 januari 2015 biedt expliciet ruimte voor een extra investering in duurzaamheid bovenop het vastgestelde, taakstellende investeringsbudget. De kapitaallasten worden daarom in de begroting 2017-2019 verhoogd met de jaarlast van de duurzaamheidsinvesteringen, onder gelijktijdige verlaging van de exploitatielasten, zodat het netto jaarbudget weer uitkomt op de door de raad vastgestelde € 1.108.495.		
---	----------------------------	--	-------------	---	---	---

5	Creëren van zoveel mogelijk arbeidsplaatsen	Wij willen vraag en aanbod op de lokale en regionale arbeidsmarkt zoveel mogelijk bij elkaar brengen waardoor zoveel mogelijk mensen naar vermogen aan de arbeidsmarkt kunnen deelnemen. Het werkgeverspunt vervult een belangrijke schakel om met ondernemers te zoeken naar (nieuwe) mogelijkheden om arbeidsplaatsen te creëren; we willen het werkgeverspunt onderdeel laten zijn van het product "ondernemersdienstverlening".	J. van Loevezijn	De lokale uitvoering van de Sociale werkvoorziening geïntegreerd met de Participatiewet is gerealiseerd. De verder geïntegreerde samenwerking tussen werkgeverspunt en andere ondernemersdienstverlening loopt. De beschikbare instrumenten om mensen meer te laten participeren op de arbeidsmarkt worden ingezet.		
6	Wonen	Raalte is en blijft een aantrekkelijke woongemeente. We stellen, samen met onze partners een nieuwe woonvisie op. Als uitvloeisel van de woonvisie wordt er een toekomstbestendige nieuwbouwprogrammering gemaakt die aansluit op de woonbehoefte van de verschillende doelgroepen.	W. Wagenmans	Begin 2016 zijn er nieuwe woonafspraken gemaakt met de provincie Overijssel. Vervolgens is het traject van de woonvisie opgepakt. De woonvisie is in de gemeenteraad van juni ter besluitvorming aangeboden. De woningbouwprogrammering is onderdeel van de woonvisie.		
7	Integraal beheer van de openbare ruimte	Het ontwerp, de inrichting en het beheer en onderhoud wordt op de integrale visie openbare ruimte afgestemd. Dat vraagt om maatwerk, waarbij uiteindelijk de juiste kwaliteit op de juiste plek wordt gerealiseerd met een juiste inzet van middelen. Hierbij staan de kwaliteitsbegrippen solide, sober en veilig centraal.	W. Wagenmans	In de openbare ruimte worden projecten in toenemende mate integraal voorbereid waarbij verbindingen worden gelegd met andere programma's met inbreng van derden. De voorgenomen beleidsontwikkeling ligt op schema. Het beheer en onderhoud wordt conform begroting uitgevoerd. Hierbij moeten wij de kanttkening plaatsen dat extra middelen nodig zijn voor het bestrijden van onkruid op verhardingen. Dit is nodig omdat de wettelijke toelating van het onkruidbestrijdingsmiddel (glyfosaat) per 1 april jl. is beëindigd. Het voeden van de reserve integraal beheer openbare ruimte vraagt om de nodige aandacht, waarbij wij eerst moeten inzetten op het verder ontwikkelen van het planmatige onderhoud (opstellen beheerplannen).		
8	Duurzaamheid	Raalte duurzaam door verbinden, bewustzijn, eigen kracht en samenwerking. De gemeente neemt een faciliterende, stimulerende en verbindende rol in op initiatieven vanuit de samenleving.	F. Niens	Het programma Raalte Duurzaam 2050 loopt zoals verwacht. Er zijn verschillende projecten in uitvoering, zoals het project om het energieloket over te dragen aan de samenleving. De zonnepanelen op het Hoftheater en het gemeentehuis zijn in gebruik genomen. Tweede helft 2016 wordt gestart met de energiescan voor gemeentelijke gebouwen. Er wordt een pilot gestart in de Nieuwstraat voor een integrale aanpak op het gebied van inrichting openbare ruimte, levensloopbestendig wonen en energiebesparing in woningen.		

9	Maatschappelijke ondersteuning, begeleiding en jeugdhulp	Iedereen kan naar vermogen blijven participeren in de samenleving. Voor mensen die daarbij - naast de eigen mogelijkheden en ondersteuning door het eigen sociale netwerk- extra ondersteuning nodig hebben, zorgen wij voor een goed pakket aan laagdrempelige voorzieningen. Wij kiezen daarbij voor een integrale aanpak en op het gezin/ huishouden gerichte aanpak waarbij ondersteuning op het gebied van zorg, jeugd en werk gecombineerd kan worden.	G. Hiemstra	Op dit moment wordt, samen met vele partners, verder gewerkt aan de noodzakelijke transformatie in het sociaal domein.		
10	Recreatie en toerisme	We willen de kansen voor recreatie en toerisme verder uitnutten. Raalte biedt daarvoor een uitstekende natuurlijke omgeving. Recreatie en toerisme zijn belangrijke dragers voor de (lokale) economie, niet alleen voor de werkgelegenheid, maar ook voor een positieve uitstraling naar de lokale detailhandel.	J. van Loevezijn	Samen met de andere gemeenten uit de regio, Salland Marketing en de Recreatiegemeenschap Salland zetten we Salland op de kaart. Dit leidt tot op heden tot positieve resultaten in de zin van meer overnachtingen en een grotere naamsbekendheid van de regio. Projecten waar op dit moment aan wordt gewerkt zijn bijvoorbeeld het verbinden van de 'Liberation Route' (schakel Salland tussen Veluwe en Twente) door routes te maken tussen de in 2015 gerealiseerde "Luisterplekken" en overige gedenkplaatsen en aan het project 'de zichtbaarheid van Salland' (vergroten zichtbaarheid van Salland in eigen gebied). Wij nemen verder actief deel in de regio Zwolle, cluster vrijetijdseconomie, zodat ook in dat verband kansen voor Raalte benut worden. Tot slot faciliteren we waar nodig een tweetal initiatieven op het gebied van recreatie en toerisme, voortkomend uit het economisch werkatelier (De Slinger van Salland en Belevingscentrum Salland).		
11	Bereikbaarheid en mobiliteit	Voor een vitale en leefbare gemeente is een goede ontsluiting van onze kernen essentieel. Niet alleen het lokaal wegennet, maar ook het hoofdwegennet moet daarvoor op orde zijn (N35).	W. Wagenmans	Er is een overeenkomst getekend met onder andere het rijk en de provincie over de investering van € 15 mln in uitvoeringsmaatregelen gericht op de verbetering van de verkeersveiligheid, leefbaarheid en doorstroming op en rond de N35 op het traject Wijthmen-Nijverdal. In overleg met de belanghebbenden wordt de uitvoering nu voorbereid. Daarnaast heeft de provincie een principebesluit genomen voor de opwaardering van kruispunt Bos. Definitieve besluitvorming wordt voorzien begin 2017. De financiële dekking hiervoor is nog niet sluitend.		

Hoofdstuk 5: Bezuinigingen

In deze zomernota 2016 rapporteren wij u over de voortgang van de bezuinigingstaakstellingen 2015-2018 (jaarschijf 2016-2018), welke door uw raad zijn vastgesteld op 3 juli en 6 november 2014. Wij hebben het dan over de zg. “Berenschot-bezuinigingen”.

Daarnaast rapporteren wij in deze zomernota over de voortgang van de “overige (bezuinigings-) taakstellingen”. Het gaat hierbij om taakstellingen op het gebied van:

- Arbeidsvoorwaarden personeel (restant bezuinigingstaakstelling 2010-2014);
- Besparing DOWR-samenwerking (opgenomen in de voorjaarsnota 2013);
- Ontvlechtingkosten brandweer (opgenomen in de perspectiefnota 2014-2017);
- Achterblijvende overheadkosten verzelfstandiging Sportbedrijf (zie raadsvoorstel verzelfstandiging sportbedrijfsraad januari 2014).

Een analyse leert dat we de “Berenschot-bezuinigingen” 2016 voor een belangrijk deel halen. Van de totale oorspronkelijke taakstellingen tot en met 2016 van € 2.586.897 wordt naar verwachting in 2016 een bedrag van € 125.112 niet gerealiseerd. Ondanks de inhoudelijk soms moeilijke en ingrijpende keuzes die gemaakt moesten worden, zijn we financieel gezien tevreden over het behaalde resultaat tot nu toe.

Met betrekking tot de “overige (bezuinigings-) taakstellingen” moeten we constateren dat van de oorspronkelijke taakstellingen oplopend van € 538.000 in 2016, € 637.000 in 2017 tot uiteindelijk € 736.000 in 2018, 76 à 77% gerealiseerd kan worden. Dit betekent tevens dat circa 23-24% niet gerealiseerd kan worden. Het gaat hierbij dan om respectievelijk de volgende bedragen € 127.500 (2016), € 119.500 (2017) en € 176.500 in 2018. Met name de destijds berekende vrijvallende overhead (veiligheidsregio en sportbedrijf) blijkt in de praktijk lager te liggen dan destijds op basis van (algemene) calculatie is berekend.

Zie onderstaande tabel voor een totaaloverzicht en het detailoverzicht bezuinigingen vanaf blz. 19 van deze zomernota. Zie voor een nadere toelichting op de “overige (bezuinigings-) taakstellingen”, incl. de overhead als gevolg van in-en uitstroom, ook de paragraaf bedrijfsvoering (blz.105).

Te realiseren (bezuinigings)-taakstellingen 2016-2018			
Herkomst bezuiniging			
	2016	2017	2018
"Berenschot bezuinigingen"	€ 2.586.897	€ 3.001.847	€ 3.374.597
af: gewijzigde voorstellen/besluiten naar aanleiding van begrotingsbehandeling op 6 november 2014 (ten laste van surplus)	€ (49.800)	€ (25.800)	€ (300)
af: gewijzigde voorstellen/besluiten naar aanleiding van begrotingsbehandeling op 6 november 2014 (ten laste van begrotingsresultaat 2015-2018)	€ (53.000)	€ (53.000)	€ (53.000)
af: gewijzigde voorstellen/besluiten conform zomernota 2015 (ten laste van surplus)	€ (10.600)	€ (10.600)	€ (10.600)
af: reeds gerealiseerd in 2015	€ (1.570.747)	€ (1.570.747)	€ (1.570.747)
af: verwachte realisatie "Berenschot taakstellingen 2016-2018" bij zomernota 2016	€ (777.638)	€ (1.309.588)	€ (1.707.838)
Saldo taakstellingen Berenschot bezuinigingen niet te realiseren	€ 125.112	€ 32.112	€ 32.112

"Overige (bezuinigings-) taakstellingen"	€ 538.000	€ 637.000	€ 736.000
af: reeds gerealiseerd in 2015	€ (248.000)	€ (248.000)	€ (248.000)
verwachte realisatie overige (bezuinigings-) taakstellingen 2016-2018 bij zomernota 2016	€ (162.500)	€ (269.500)	€ (311.500)
Saldo overige (bezuinigings-) taakstellingen niet te realiseren	€ 127.500	€ 119.500	€ 176.500

Totaal saldo taakstellingen niet te realiseren	€ 252.612	€ 151.612	€ 208.612
Dekking ten laste van surplus ten opzichte van taakstelling (zie onderstaande tabel)	€ (196.497)	€ (115.447)	€ (13.697)
Saldo tekort op taakstellingen 2016-2018	€ 56.115	€ 36.165	€ 194.915

Het verloop van de stelpost "surplus bezuinigingen ten opzichte van taakstelling" is in onderstaande tabel zichtbaar gemaakt.

Stelpost "surplus bezuinigingen ten opzichte van taakstelling"			
	2016	2017	2018
bezuinigingsmaatregelen conform raadsbesluit 3 juli 2014 (rapportage Berenschot)	€ 2.586.897	€ 3.001.847	€ 3.374.597
te realiseren bezuinigingstaakstelling	€ 2.150.000	€ 2.850.000	€ 3.350.000
surplus ten opzichte van taakstelling	€ 436.897	€ 151.847	€ 24.597
af: gewijzigde voorstellen/besluiten naar aanleiding van begrotingsbehandeling op 6 november 2014	€ -49.800	€ -25.800	€ -300
af: gewijzigde voorstellen/ besluiten conform zomernota 2015	€ -10.600	€ -10.600	€ -10.600
af: inzet als dekkingsmiddel bij begroting 2016	€ -180.000		
af: niet te realiseren bezuinigingstaakstellingen bij zomernota 2016	€ -196.497	€ -115.447	€ -13.697
totaal nog beschikbaar surplus na zomernota 2016	€ -	€ -	€ -

Voorgesteld wordt om het totaal saldo taakstellingen niet te realiseren onder aftrek van het beschikbare surplus ten laste van de algemene middelen te brengen. Het gaat hierbij dan om de volgende bedragen:

Jaar	Niet te realiseren taakstellingen	Inzet surplus	Saldo
2016	€ 252.612	€ 196.497	€ 56.115
2017	€ 151.612	€ 115.447	€ 36.165
2018	€ 208.612	€ 13.697	€ 194.915

Totaaloverzicht bezuinigingen - Gemeente Raalte						Totaalpakket bezuinigingsmaatregelen 2015-2018 (conform raadsbesluit 3 juli en 6 november 2014)						Blanco Taakstelling nog niet gestart ✗ 0 = taakstelling niet gerealiseerd ⚠ 1 = dreigt af te wijken van taakstelling ✓ 2 = gerealiseerd conform of meer dan taakstelling	
Nr	Programma	Zoekrichting: zie rapportage Berenschot "Minder ambtenaren minder taken, minder taken minder ambtenaren"	2016	2017	2018	2016	2017	2018	Toelichting op de bezuinigingsmaatregelen	Wat is de actuele stand van zaken realisatie	1-7-2015	Jaarrek. 2015	Zomernota 2016
Gerealiseerde bezuinigingsmaatregelen Berenschot begroting 2015:													
1a	Financien	Verhogen kostendekkendheid leges: precariorecht	€ 3.500	€ 3.500	€ 3.500					Gerealiseerd.	✓	✓	
1b	Vergunning en handhaving	Verhogen kostendekkendheid leges: vergunningen en ontheffingen bijzondere wetten	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000					Gerealiseerd.	✓	✓	
1e	Bestuur en dienst- verlening	Verhogen kostendekkendheid leges: huwelijk	€ 1.850	€ 1.850	€ 1.850					Gerealiseerd.	✓	✓	
2	Bestuur en dienst- verlening	Verlagen kosten College van Burgemeester en Wethouders	€ 300	€ 300	€ 300					Gerealiseerd.	✓	✓	
3	Bestuur en dienst- verlening	Verlagen kosten van communicatie en voorlichting	€ 37.000	€ 37.000	€ 37.000	0,5	0,5	0,5		Gerealiseerd.	✓	✓	
4	n.v.t.	Slimmer werken bij de ambtelijke ondersteuning van het bestuur	€ 12.000	€ 12.000	€ 12.000	0,2	0,2	0,2		Gerealiseerd.	✓	✓	
5	Bestuur en dienst- verlening	Effectiever en efficiënter werken bij KCC	€ 33.800	€ 33.800	€ 33.800	0,5	0,5	0,5		Gerealiseerd.	✓	✓	
6	Milieu en duurzaam- heid	Efficiënter werken bij huisvuil- inzameling en de legesopbrengsten verhogen.	€ 237.000	€ 237.000	€ 237.000					Gerealiseerd.	✓	✓	
8	Vervallen									Vervallen			
10	n.v.t.	Procesoptimalisatie	€ 45.000	€ 45.000	€ 45.000	0,1	0,1	0,1		Gerealiseerd.	✓	✓	

Nr	Programma	<u>Zoekrichting: zie rapportage Berenschot "Minder ambtenaren minder taken, minder taken minder ambtenaren"</u>	2016	2017	2018	2016	2017	2018	Toelichting op de bezuinigingsmaatregelen	Wat is de actuele stand van zaken realisatie	1-7-2015	Jaarrek. 2015	Zomernota 2016
11	n.v.t.	Overheadkosten verlagen	€ 225.000	€ 225.000	€ 225.000	2	2	2		Gerealiseerd.	✓	✓	
12	Vervallen									Vervallen			
13	Ruimtelijke ordening	Effectiever en efficiënter omgaan met bestemmingsplannen	€ 25.000	€ 25.000	€ 25.000					Gerealiseerd.	✓	✓	
14	Wonen en woon- en werkomg.	Afschaffen van ondersteuning voor overige volkshuisvesting	€ 9.000	€ 9.000	€ 9.000	0,15	0,15	0,15		Gerealiseerd.	✓	✓	
15	RO en ... (afh. van inv)	Verlagen van capaciteit ambtelijke ondersteuning bouwgrondexploitatie en investeringsprojecten.	€ -	€ -	€ -					Gerealiseerd.	✓	✓	
17	Vervallen									Vervallen			
18	Onderwijs	Samenwerken met buurgemeenten in het onderwijs.	€ 15.000	€ 15.000	€ 15.000	0,25	0,25	0,25		Gerealiseerd.	✓	✓	
19	Vervallen									Vervallen			
20	Onderwijs	Verlagen van de kosten van leerlingenvervoer.	€ 40.000	€ 40.000	€ 40.000					Gerealiseerd.	✓	✓	
22	Onderwijs	Beperken van onderwijsbegeleiding en logopedie	€ 29.000	€ 29.000	€ 29.000					Gerealiseerd.	✓	✓	
23	Vervallen									Vervallen			
27	Vervallen									Vervallen			

Nr	Programma	<u>Zoekrichting: zie rapportage Berenschot</u> <u>"Minder ambtenaren minder taken,</u> <u>minder taken minder ambtenaren"</u>	2016	2017	2018	2016	2017	2018	Toelichting op de bezuinigingsmaatregelen	Wat is de actuele stand van zaken realisatie	1-7-2015	Jaarrek. 2015	Zomernota 2016
28	Financien	Verhogen toeristenbelasting en forensenbelasting (overige recreatieve voorzieningen).	€ 54.000	€ 54.000	€ 54.000					Gerealiseerd.	✓	✓	
29	Vervallen									Vervallen			
30	Vervallen									Vervallen			
31	n.v.t.	Verhogen opbrengsten en verlagen kosten van de kinderopvang	€ 20.000	€ 20.000	€ 20.000					Gerealiseerd.	✓	✓	
32	Onderwijs	Verlagen kosten peuterspeelzaalwerk	€ 32.000	€ 32.000	€ 32.000					Gerealiseerd.	✓	✓	
33	Maat. Ond., begel. en jeugdhulp	Versoering dienstverlening bij individuele voorzieningen WMO	€ 200.000	€ 200.000	€ 200.000					Gerealiseerd.	✓	✓	
34	n.v.t.	Verlagen kosten d.m.v. WSW	€ 5.000	€ 5.000	€ 5.000					Gerealiseerd.	✓	✓	
36a	Integr. Beh. openbare ruimte	Modernisering regelingen kabels en leidingen.	€ 2.000	€ 2.000	€ 2.000					Gerealiseerd.	✓	✓	
37	n.v.t.	Verlagen kosten van openbare verlichting	€ 12.622	€ 12.622	€ 12.622					Gerealiseerd.	⚠	✓	
38	Integr. Beh. openbare ruimte	Beperken van dienstverlening rond gladheidsbestrijding	€ 25.000	€ 25.000	€ 25.000					Gerealiseerd.	✓	✓	
39	Integr. Beh. openbare ruimte	Kostendekkend maken tarief rioolheffing en verlagen beheerskosten	€ 103.075	€ 103.075	€ 103.075					Gerealiseerd.	✓	✓	
40	Vervallen									Vervallen			

Nr	Programma	<u>Zoekrichting: zie rapportage Berenschot</u> <u>"Minder ambtenaren minder taken,</u> <u>minder taken minder ambtenaren"</u>	2016	2017	2018	2016	2017	2018	Toelichting op de bezuinigingsmaatregelen	Wat is de actuele stand van zaken realisatie	1-7-2015	Jaarrek. 2015	Zomernota 2016
41	Integr. Beh. openbare ruimte	Versobering dienstverlening bij openbaar groen en openlucht recreatie	€ 50.000	€ 50.000	€ 50.000	0	0	0		Gerealiseerd.	✓	✓	
44	Sport	Verlagen kosten zwemaccommodaties (Tijenraan en Tippe)	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000					Gerealiseerd.	✓	✓	
45	Sport	Verminderen aantal binnensport- accommodaties											
46	Sport	Afschaffen van activiteiten rondom sportstimulering en sportsubsidies. Raadsbesluit 6 november 2014.	€ 33.000	€ 33.000	€ 33.000					Gerealiseerd.	✓	✓	
46a	Sport	Schoonmaak sportaccommodaties (raadsbesluit 6 november 2014)	€ 15.000	€ 15.000	€ 15.000					Gerealiseerd.	✓	✓	
46b	Sport	Onderhoud sportvelden naar lager niveau bij overcapaciteit	€ 25.500	€ 25.500	€ 25.500					Gerealiseerd.	✓	✓	
47	Sport	Afschaffen activiteiten rondom sportterreinen en renovatie van sportterreinen	€ 35.000	€ 35.000	€ 35.000					Gerealiseerd.	✓	✓	
49	n.v.t.	Onderzoeken uren ambtelijke ondersteuning	€ 122.100	€ 122.100	€ 122.100	1,84	1,84	1,84		Gerealiseerd.	✓	✓	
50	Vervallen									Vervallen			
51	Bestuur en dienst- verlening	Verlagen kosten raad, griffie en rekenkamer	€ 103.000	€ 103.000	€ 103.000	1,0	1,0	1,0		Gerealiseerd.	✓	✓	
Totaal gerealiseerde bezuinigingsmaatregelen Berenschot:			€ 1.570.747	€ 1.570.747	€ 1.570.747	6,54	6,54	6,54					

Nr	Programma	<u>Zoekrichting: zie rapportage Berenschot</u> <u>"Minder ambtenaren minder taken,</u> <u>minder taken minder ambtenaren"</u>	2016	2017	2018	2016	2017	2018	Toelichting op de bezuinigingsmaatregelen	Wat is de actuele stand van zaken realisatie	1-7-2015	Jaarrek. 2015	Zomernota 2016
Nog te realiseren bezuinigingsmaatregelen Berenschot:													
1a	Financien	Verhogen kostendekkendheid leges: precariorecht	€ 19.000	€ 19.000	€ 19.000						✓	✓	✓
1c	Vergunning en handhaving	Afschaffen stookontheffingen	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000	0,3	0,3	0,3	Mogelijkheid bieden voor het gratis afvoeren van snoeihout. Hierover in overleg treden met loonbedrijven/ afvalverwerkers.	Er wordt 0,2 fte bezuinigd i.p.v 0,3 fte. Ingeschat is dat hier hogere legesinkomsten tegenover staan van 6.000. (Conform raadsvoorstel januari 2016)	✓	✓	✓
1d	Financien	Verhogen OZB tarief	€ 280.000	€ 490.000	€ 700.000				Lastenstijging is slechts aan de orde als de leefbaarheid en verantwoordelijkheid bij verdere sanering wordt aangetast; in het bijzonder in het sociaal domein. Als er mogelijkheden worden gezien om elders in de begroting op onderdelen extra inkomsten te genereren (zie ondermeer format 25) of andere extra bezuinigingen door te voeren kan dit tot minder verhoging van de OZB leiden. Een en ander is ook mede afhankelijk of economisch herstel doorzet in de komende jaren. 1% OZB verhoging genereert € 70.000 OZB opbrengst.		✓	✓	✓
1e	Bestuur en dienst-verlening	Verhogen kostendekkendheid leges: huwelijk	€ 1.850	€ 1.850	€ 1.850						✓	✓	✓

Nr	Programma	<u>Zoekrichting: zie rapportage Berenschot</u> <u>"Minder ambtenaren minder taken,</u> <u>minder taken minder ambtenaren"</u>	2016	2017	2018	2016	2017	2018	Toelichting op de bezuinigingsmaatregelen	Wat is de actuele stand van zaken realisatie	1-7-2015	Jaarrek. 2015	Zomernota 2016
3	Bestuur en dienst-verlening	Verlagen kosten van communicatie en voorlichting	€ 30.000	€ 30.000	€ 30.000	0,5	0,5	0,5	Boven de de door Berenschot aangegeven bezuinigingen, 1 fte bezuinigingen op het taakveld communicatie € 7.000 + € 60.000 (1 fte communicatie met ingang van 1 juli 2015) is € 67.000.		✓	✓	✓
4	n.v.t.	Slimmer werken bij de ambtelijke ondersteuning van het bestuur	€ 12.000	€ 12.000	€ 12.000	0,2	0,2	0,2	In de nieuwe situatie blijft de kaderstellende en controlerende rol van de raad geborgd (fte vermindering met ingang van 1 juli 2015 realiseren).		✓	✓	✓
7	Wonen en woon- en werkomg.	Kostenreductie vergunningen, toezicht en handhaving m.b.t. omgevingsvergunningen	€ 92.000	€ 92.000	€ 92.000	0,5	0,5	0,5					
		<i>Bij (verwachte) afwijking van oorspronkelijke taakstelling; meer gerealiseerd (+ bedrag t.o.v. taakstelling) of minder gerealiseerd (- bedrag t.o.v. taakstelling) invullen.</i>	€ -2.112	€ -2.112	€ -2.112					Zomernota 2016: Bezuiniging kan tot een gering bedrag van € 2.112 structureel niet gerealiseerd worden.	✓	✗	✓

Nr	Programma	<u>Zoekrichting: zie rapportage Berenschot</u> <u>"Minder ambtenaren minder taken,</u> <u>minder taken minder ambtenaren"</u>	2016	2017	2018	2016	2017	2018	Toelichting op de bezuinigingsmaatregelen	Wat is de actuele stand van zaken realisatie	1-7-2015	Jaarrek. 2015	Zomernota 2016
9	Bestuur en dienst- verlening	Regionale samenwerking	€ 30.000	€ 30.000	€ 30.000					Zomernota 2015: De verwachte besparingen op DOWR staan onder druk. Naast besparingen is er ook sprake van nieuwe uitgaven als gevolg van nieuwe taken /ontwikkelingen. Hierdoor kan de taakstelling in 2015 nog niet gerealiseerd worden. Uitdaging is om deze besparing alsnog vanaf 2016 te realiseren. Rekening 2015: De bedrijfsvoeringsraad DOWR heeft op 7 maart 2016 besloten de "risicodragende aandeel-houdersbijdrage" van € 150.000 om te zetten in een taakstelling. Het Raalter aandeel in deze taakstelling is € 36.000. Bij realisatie van deze taakstelling kan de taakstelling op regionale samenwerking van € 30.000 ingevuld worden. Zomernota 2016: bij DOWR-belastingen is een risicohoudende bijdrage (van 36k voor Raalte) omgezet in een taakstelling. De eerste kwartaalrapportage laat zien dat dit reeel is en daarmee is een bezuiniging van 36 k gerealiseerd welke we in Raalte oormerken als deze bezuiniging 9 'regionale samenwerking'.	✗	✗	✓

Nr	Programma	<u>Zoekrichting: zie rapportage Berenschot</u> <u>"Minder ambtenaren minder taken,</u> <u>minder taken minder ambtenaren"</u>	2016	2017	2018	2016	2017	2018	Toelichting op de bezuinigingsmaatregelen	Wat is de actuele stand van zaken realisatie	1-7-2015	Jaarrek. 2015	Zomernota 2016
10	n.v.t.	Procesoptimalisatie	€ 14.000	€ 14.000	€ 14.000	0,05	0,05	0,05		Zomernota 2015: De realisatie van procesoptimalisatie rondom het proces kapvergunning vergt meer tijd dan voorzien. In het najaar van 2015 verwachten we hieromtrent duidelijkheid. Het snelloket WWB kan als gevolg van niet doorgevoerde wetgeving geen doorgang vinden. Voor ingeboekte taakstelling van 0,5 fte is alternatieve dekking gevonden (verlaging budget inkoop catering). Rekening 2015: De taakstelling m.b.t. de verhoging van de vermogensgrens van € 20.000 is binnen de lagere WWB-uitgaven ingevuld. De resterende taakstelling van € 9.000 betreft de kapvergunningen. In 2015 is eenmalige dekking gevonden voor deze bezuiniging en wordt gekeken of door verminderen of moderniseren regeldruk de bezuiniging structureel ingevuld kan worden.			
		<i>Bij (verwachte) afwijking van oorspronkelijke taakstelling; meer gerealiseerd (+ bedrag t.o.v. taakstelling) of minder gerealiseerd (- bedrag t.o.v. taakstelling) invullen.</i>	€ -5.000	€ -5.000	€ -5.000					Zomernota 2016: Omdat het snelloket WWB als gevolg van niet doorgevoerde wetgeving geen doorgang kon vinden, is bij de zomernota 2015 voor de ingeboekte taakstelling van 0,5 fte tot een bedrag van € 25.000 alternatieve dekking gevonden door verlaging van het budget inkoop catering. Naar nu blijkt, is het budget inkoop catering in DOWR reeds aangesproken waardoor deze bezuiniging alsnog moet worden teruggedraaid. Het restant taakstelling snelloket WWB van € 5.000 kan als gevolg van niet doorgevoerde wetgeving niet gerealiseerd worden.			

Nr	Programma	Zoekrichting: zie rapportage Berenschot "Minder ambtenaren minder taken, minder taken minder ambtenaren"	2016	2017	2018	2016	2017	2018	Toelichting op de bezuinigingsmaatregelen	Wat is de actuele stand van zaken realisatie	1-7-2015	Jaarrek. 2015	Zomernota 2016
			€ -25.000	€ -25.000	€ -25.000					M.b.t. de herziening van het kapbeleid, zoals vastgesteld voor het jaar 2016 door uw raad, zijn eenmalige middelen beschikbaar gesteld. Met de bezuiniging van het kapbeleid is de bezuinigingstaakstelling van € 9.000 ingevuld.			
11	n.v.t.	Overheadkosten verlagen	€ 220.500	€ 392.000	€ 392.000	2,3	4,3	4,3		Zomernota 2016: zie begroting 2017	✓	✓	✓
13	Ruimtelijke ordening	Effectiever en efficiënter omgaan met bestemmingsplannen	€ 50.000	€ 50.000	€ 50.000						✓	✓	✓
16	Economie	Afschaffen werkzaamheden rondom openlucht recreatie	€ -	€ -	€ 50.000			0,23	Recreatie en toerisme zijn belangrijke dragers voor de (locale) economie daarom willen we liever niet op dit taakonderdeel bezuinigen. Mocht de economische situatie in 2018 niet zijn verbeterd dan zien wij ons genooddaakt om dan een taaktelling van € 50.000 op dit taakveld door te voeren. Hierbij ook de mogelijkheden onderzoeken van verder-gaande samenwerking met Olst-Wijhe, danwel op Sallands niveau.				

Nr	Programma	<u>Zoekrichting: zie rapportage Berenschot</u> <u>"Minder ambtenaren minder taken,</u> <u>minder taken minder ambtenaren"</u>	2016	2017	2018	2016	2017	2018	Toelichting op de bezuinigingsmaatregelen	Wat is de actuele stand van zaken realisatie	1-7-2015	Jaarrek. 2015	Zomernota 2016
20	Onderwijs	Verlagen van de kosten van leerlingenvervoer.			€ 29.000				Akkoord met inboeken verwacht aanbestedingsvoordeel van € 40.000. Mocht het in 2018 noodzakelijk zijn dat verdere bezuinigingen noodzakelijk zijn dan verordening leerlingenvervoer aanpassen vanwege Wet Passend Onderwijs/ophoging kilometergrens en het inzetten van andere vervoermiddelen. Beiden maatregelen samen kunnen dan vanaf 2018 een extra besparing van € 29.000 opleveren. Totaal € 40.000 + € 29.000 = € 69.000.		✓	✓	
21	Onderwijs	Schrappen van schoolzwemactiviteiten			€ 49.000			0,95	In het kader van bewegingsonderwijs wordt schoolzwemmen belangrijk geacht. Daarom niet schrappen in 2015 maar eerst in 2018. Dan ook bezien in het licht van de dan actuele financiële situatie.				
24	Welzijn	Verminderen subsidies Cultuur	€ 9.000	€ 9.000	€ 9.000	0,15	0,15	0,15	Met ingang van 2016.	Zomernota 2015: Met externe partij is gekeken of zij deze taak kan overnemen maar dit is niet mogelijk. Er zal nog gekeken worden naar andere partijen maar op dit moment is niet duidelijk of deze bezuiniging wordt gehaald. Rekening 2015: idem zomernota. Zomernota 2016: Bezuiniging 2016 wordt niet gehaald.	⚠	⚠	✗
		<i>Bij (verwachte) afwijking van oorspronkelijke taakstelling; meer gerealiseerd (+ bedrag t.o.v. taakstelling) of minder gerealiseerd (- bedrag t.o.v. taakstelling) invullen.</i>	€ -9.000										

Nr	Programma	<u>Zoekrichting: zie rapportage Berenschot</u> <u>"Minder ambtenaren minder taken,</u> <u>minder taken minder ambtenaren"</u>	2016	2017	2018	2016	2017	2018	Toelichting op de bezuinigingsmaatregelen	Wat is de actuele stand van zaken realisatie	1-7-2015	Jaarrek. 2015	Zomernota 2016
25	Welzijn	Verhogen opbrengsten hoftheater Raalte	€ -	€ -	€ -				Wij zien kansen om de opbrengsten van het Hoftheater te verhogen. Daar willen we in de komende bestuursperiode onderzoek naar laten doen. In afwachting van dit onderzoek nu nog geen extra inkomsten geraamd. Indien uit onderzoek mocht blijken dat hier mogelijkheden zijn dan heeft dit een relatie met format 1 d. minder verhogen van de OZB.	Zomernota 2015: De verwachting is dat de opbrengsten door het Hoftheater in 2016 niet dusdanig verhoogd kunnen worden. Dit blijft een aandachtspunt en hierover lopen gesprekken. Jaarrekening 2015: idem zomernota. Zomernota 2016: Gesprekken met het Hoftheater zijn afgerond. Hogere opbrengsten komen ten goede aan het Hoftheater om bij te dragen aan een sluitende exploitatie.			

Nr	Programma	<u>Zoekrichting: zie rapportage Berenschot</u> <u>"Minder ambtenaren minder taken,</u> <u>minder taken minder ambtenaren"</u>	2016	2017	2018	2016	2017	2018	Toelichting op de bezuinigingsmaatregelen	Wat is de actuele stand van zaken realisatie	1-7-2015	Jaarrek. 2015	Zomernota 2016
26	Welzijn	Schrappen van het Carillon. Voor 2015 geschrapt bij de begrotingsbehandeling van 06 november 2014.	€ 14.000	€ 14.000	€ 14.000					De bezuiniging voor het carillon wordt nog een jaar opgeschort. In 2016 wordt met de ROV en de beiaardier gesproken met als gewenst resultaat dat de bespelingen per 1.1.2017 door de samenleving worden verzorgd.	✓	✓	⚠
		<i>Bij (verwachte) afwijking van oorspronkelijke taakstelling; meer gerealiseerd (+ bedrag t.o.v. taakstelling) of minder gerealiseerd (- bedrag t.o.v. taakstelling) invullen.</i>	€ -14.000										
28	Financien	Verhogen toeristenbelasting en forensenbelasting (overige recreatieve voorzieningen).	€ 10.000	€ 27.000	€ 44.000				Bij de begrotingsbehandeling 2015 heeft uw raad een amendement aangenomen waarbij het college is opgeroepen om samen met de toeristische ondernemers en de Recron alternatieven te verkennen m.b.t. de verhoging van de toeristenbelasting. Voor de begrotings-behandeling 2016 worden de resultaten van dit onderzoek aan uw raad voorgelegd.		✗	⚠	✓
31	Onderwijs	Verhogen opbrengsten en verlagen kosten van de kinderopvang	€ 10.600	€ 10.600	€ 10.600					Zomernota 2015: Legesverordening wordt met terugwerkende kracht gewijzigd en boetes worden niet ingevoerd. Hierdoor wordt de bezuiniging niet gehaald. Rekening 2015: De bezuiniging op de kinderopvang is binnen het product kinderopvang gerealiseerd. De niet te realiseren bezuiniging van € 10.600 is structureel verwerkt in de begroting 2016 ev.	✗	⚠	✓
		<i>Bij (verwachte) afwijking van oorspronkelijke taakstelling; meer gerealiseerd (+ bedrag t.o.v. taakstelling) of minder gerealiseerd (- bedrag t.o.v. taakstelling) invullen.</i>	€ -10.600	€ -10.600	€ -10.600								
35	Maat. Ond., begel. en jeugdhulp	Verlagen kosten voor openbare gezondheidszorg	€ -	€ 9.250	€ 9.250						✓	✓	

Nr	Programma	<u>Zoekrichting: zie rapportage Berenschot</u> <u>"Minder ambtenaren minder taken,</u> <u>minder taken minder ambtenaren"</u>	2016	2017	2018	2016	2017	2018	Toelichting op de bezuinigingsmaatregelen	Wat is de actuele stand van zaken realisatie	1-7-2015	Jaarrek. 2015	Zomernota 2016
36b	Integr. Beh. openbare ruimte	Verlagen kosten voor onderhoud wegen binnen en buiten de bebouwde kom.		€ 12.100	€ 12.100				Speelt pas in 2017.		✓	✓	
37	Integr. Beh. openbare ruimte	Verlagen kosten van openbare verlichting	€ 3.000	€ 3.000	€ 3.000					Zomernota 2015: Deels gerealiseerd; gesprekken met woningbouwvereniging m.b.t. achterpadverlichting lopen nog. Door het toe gaan passen van LED-verlichting, het aanpassen van de schakeltijden van de verlichting en het verrekenen van achterpadverlichting met woningbouwcorporaties gaan we aan stroomkosten € 11.000 op jaarbasis besparen. Dat lukt dit jaar nog niet geheel. Rekening 2015: Vanaf 2016 wordt ervan uitgegaan dat de bezuiniging wordt gehaald en structureel is ingeboekt.	⚠	⚠	✓

Nr	Programma	<u>Zoekrichting: zie rapportage Berenschot</u> <u>"Minder ambtenaren minder taken,</u> <u>minder taken minder ambtenaren"</u>	2016	2017	2018	2016	2017	2018	Toelichting op de bezuinigingsmaatregelen	Wat is de actuele stand van zaken realisatie	1-7-2015	Jaarrek. 2015	Zomernota 2016
42	Integr. Beh. openbare ruimte	Verminderen van het aantal speelsterreinen en speelplaatsen	€ 25.000	€ 25.000	€ 25.000	0,05	0,05	0,05	In de planning voor de vervanging van speeltoestellen is voor de periode 2015-2016 een keuze gemaakt voor wat niet vervangen wordt. Daarmee kan het krediet dat in 2015 nog niet verbruikt is, komen te vervallen, zodat de vrijvallende kapitaallasten ingezet kunnen worden woorde bezuiniging. Daarnaast kan in de reguliere exploitatie bezuinigd (onderhoud) worden. Inclusief de 0,05 fte kan het gehele bedrag aan bezuiniging gerealiseerd worden.	Zomernota 2016: kan in 2016 gerealiseerd worden door afboeking krediet.	✓	✓	✓
43	Milieu en duurzaam-heid	Verlagen kwaliteitsniveau en afstoten van openbare begraafplaatsen	€ -	€ -	€ 16.750				Handhaven voorzieningenniveau op de algemene begraafplaatsen is belangrijk. Daarom taakstelling eerst inboeken vanaf 2018. T.z.t. bezien in relatie tot dan actuele totale financiële plaatje.		✓	✓	✓
44	Sport	Verlagen kosten zwemaccommodaties (Tijenraan en Tippe)	€ 10.000	€ 20.000	€ 20.000				Bij de begrotings- behandeling op 6 november 2014 is besloten om de vrijwilligersinzet ter waarde van € 10.000 in 2015 oplopend naar € 30.000 in 2017 te laten groeien.		⚠	⚠	✗

Nr	Programma	<u>Zoekrichting: zie rapportage Berenschot</u> <u>"Minder ambtenaren minder taken,</u> <u>minder taken minder ambtenaren"</u>	2016	2017	2018	2016	2017	2018	Toelichting op de bezuinigingsmaatregelen	Wat is de actuele stand van zaken realisatie	1-7-2015	Jaarrek. 2015	Zomernota 2016
44a	Sport	Sporthal/spelzaal Hoogerheyne verenigingen. Raadsbesluit begrotingsbehandeling 2015 van 06 november 2014.	€ 70.000	€ 70.000	€ 70.000					Zomernota 2015: De gesprekken met de verenigingen zijn gestart. De uitkomsten zijn nog ongewis, vandaar de score 'oranje' in de volgende kolom. Wij informeren u over de stand van zaken via afzonderlijke informatienotities. Jaarrekening 2015: De raad wordt via afzonderlijke informatienotities geïnformeerd. Het is niet de verwachting dat de bezuiniging in 2016 wordt gerealiseerd. Zomernota 2016: Er zijn nog gesprekken gaande met de Stichting Sportbelangen Heino over mogelijke privatisering sporthal Hoogerheijne. Bezuiniging wordt in 2016 niet gehaald.	🟡	🟡	❌
		Bij (verwachte) afwijking van oorspronkelijke taakstelling; meer gerealiseerd (+ bedrag t.o.v. taakstelling) of minder gerealiseerd (- bedrag t.o.v. taakstelling) invullen.	€ -70.000										
46b	Sport	Onderhoud sportvelden naar lager niveau bij overcapaciteit		€ 7.000	€ 15.500				Raadsbesluit begrotingsbehandeling 2015 van 06 november 2014. Bedrag pas in 2017 ingeboekt.		✅	✅	
48	Welzijn	Verlagen kosten accommodaties sociaal cultureel werk, buitengebruik gestelde gebouwen	€ 2.400	€ 4.500	€ 4.500	0,04	0,075	0,075			✅	✅	✅
52	Integr. Beh. openbare ruimte	Verlagen kosten verkeerseducatie	€ -	€ -	€ 18.000			0,05	Trachten voor de eigen uitgaven, inkomsten te genereren zodat de taak toch kan bijeen bestaan.				
Subtotaal nog te realiseren bezuinigingsmaatregelen Berenschot			€ 777.638	€ 1.309.588	€ 1.707.838	4,09	6,13	7,36					

Nr	Programma	<u>Zoekrichting: zie rapportage Berenschot</u> <u>"Minder ambtenaren minder taken,</u> <u>minder taken minder ambtenaren"</u>	2016	2017	2018	2016	2017	2018	Toelichting op de bezuinigingsmaatregelen	Wat is de actuele stand van zaken realisatie	1-7-2015	Jaarrek. 2015	Zomernota 2016
Subtotaal realisatie taakstellingen Berenschot en verwachte realisatie													
Gerealiseerde overige bezuinigingsmaatregelen begroting 2015:													
oud	Kostenplaats	Nr. 82 bezuiniging 2010-2014 arbeidsvoorwaarden personeel	€ 30.000	€ 30.000	€ 30.000					Gerealiseerd.			
oud	Kostenplaats	Taakstelling DOWR percelen. Voorjaarsnota 2013.	€ 74.000	€ 74.000	€ 74.000					Gerealiseerd.			
oud	n.v.t.	Taakstelling ontvlechtingskosten brandweer	€ 47.000	€ 47.000	€ 47.000					Gerealiseerd.			
oud	n.v.t.	Taakstelling overhead verzelfstandiging sportbedrijf	€ 97.000	€ 97.000	€ 97.000					Gerealiseerd.			
Totaal gerealiseerde overige bezuinigingsmaatregelen:			€ 248.000	€ 248.000	€ 248.000	0	0	0					
Nog te realiseren overige bezuinigingsmaatregelen:													
oud	Kostenplaats	Nr. 82 bezuiniging 2010-2014 arbeidsvoorwaarden personeel	€ 170.000	€ 170.000	€ 170.000		0,42	0,83		Zomernota 2015: Door harmonisatie van de arbeidsvoorwaarden in DOWR verband is een besparing van €30.000 bereikt. Over het restant zijn we in gesprek met het lokale GO. Naar verwachting ronden we dit aan het einde van het jaar af. De financiële speel-ruimte op de arbeidsvoorwaar- den is erg beperkt. Dit maakt het lastig om met het GO tot overeen-stemming te komen. Onzeker is nog in welk tempo en mate invulling gegeven kan worden aan het restant.	✗	✗	⚠

Nr	Programma	<u>Zoekrichting: zie rapportage Berenschot</u> <u>"Minder ambtenaren minder taken,</u> <u>minder taken minder ambtenaren"</u>	2016	2017	2018	2016	2017	2018	Toelichting op de bezuinigingsmaatregelen	Wat is de actuele stand van zaken realisatie	1-7-2015	Jaarrek. 2015	Zomernota 2016
oud	Kostenplaats	<i>Bij (verwachte) afwijking van oorspronkelijke taakstelling; meer gerealiseerd (+ bedrag t.o.v. taakstelling) of minder gerealiseerd (- bedrag t.o.v. taakstelling) invullen.</i>	€ -79.500	€ -54.500	€ -29.500					Rekening 2015: In december 2015 is met het GO een principe akkoord bereikt over een pakket van bezuinigings-maatregelen, maar de afronding en implementatie vergt nog voortdurend aandacht. Zoals het er nu uitziet (maart 2016) is het resultaat op basis van dit principe akkoord als volgt: met ingang van 2016 kan een bezuiniging van €120.500 worden geëffectueerd. In 2017 wordt aanvullend een bezuiniging van € 50.000 (0,83 fte) op de formatie ingeboekt. Totaal derhalve € 120.500 + € 50.000 = € 170.500. Het restant van € 29.500 kan niet worden gerealiseerd. Dit resultaat nemen we mee in de zomernota 2016. Nadere details delen wij zo spoedig mogelijk in een separate informatienotitie. Zomernota 2016: De bezuiniging wordt iets minder snel ingeboekt dan voorzien bij de rekening. Zie ook de toelichting bij de bedrijfsvoeringsparagraaf en de separate informatienotitie.	✗	✗	⚠

Nr	Programma	<u>Zoekrichting: zie rapportage Berenschot</u> <u>"Minder ambtenaren minder taken,</u> <u>minder taken minder ambtenaren"</u>	2016	2017	2018	2016	2017	2018	Toelichting op de bezuinigingsmaatregelen	Wat is de actuele stand van zaken realisatie	1-7-2015	Jaarrek. 2015	Zomernota 2016
oud	Kostenplaats	Taakstelling DOWR percelen. Voorjaarsnota 2013.	€ 26.000	€ 26.000	€ 26.000					Zomernota 2015: De verwachte besparingen op DOWR staan onder druk. Naast besparingen is er ook sprake van nieuwe uitgaven als gevolg van nieuwe taken / ontwikkelingen. Hierdoor kan de taakstelling in 2015 nog niet gerealiseerd worden. Uitdaging is om deze besparing alsnog vanaf 2016 te realiseren. Zie voor een nadere toelichting ook de bedrijfsvoeringsparagraaf.			
		<i>Bij (verwachte) afwijking van oorspronkelijke taakstelling; meer gerealiseerd (+ bedrag t.o.v. taakstelling) of minder gerealiseerd (- bedrag t.o.v. taakstelling) invullen.</i>	€ -26.000	€ -26.000	€ -26.000					Jaarrekening 2015: Na het opmaken van de zomernota 2015 is gebleken dat van deze "oude bezuiniging 2010-2014" reeds bij de najaarsnota 2014 een taakstelling van € 50.000 in de begroting is verwerkt. Er resteert derhalve nog een taakstelling van € 50.000. Vanaf 2015 kan nog een taakstelling binnen het onderdeel facilitair gerealiseerd worden van € 24.000. Er resteert dan nog een taakstelling van € 50.000 minus € 24.000 = € 26.000. Zomernota 2016: de taakstelling moet worden bijgesteld conform de verwachte realisatie. Gebleken is dat er geen extra bezuinigingen op de DOWR behaald kunnen worden.	×	×	×

Nr	Programma	<u>Zoekrichting: zie rapportage Berenschot</u> <u>"Minder ambtenaren minder taken,</u> <u>minder taken minder ambtenaren"</u>	2016	2017	2018	2016	2017	2018	Toelichting op de bezuinigingsmaatregelen	Wat is de actuele stand van zaken realisatie	1-7-2015	Jaarrek. 2015	Zomernota 2016
	n.v.t.	Taakstelling ontvlechtingskosten brandweer	€ 71.000	€ 130.000	€ 189.000	0,55	0,8	0,97		Zomernota 2015: Taakstelling 2015 kan deels gerealiseerd worden. Voor de invulling vanaf 2016 verwijzen wij naar de nadere toelichting in de bedrijfsvoeringsparagraaf. Rekening 2015: Taakstelling is destijds gebaseerd op een regionaal afgesproken percentage overheadkosten. Op basis van werkelijke cijfers blijkt dat dit percentage op verschillende onderdelen niet in verhouding staat tot de daadwerkelijke mogelijkheden tot besparing. Ten opzichte van de zomernota hebben we in 2015 alsnog een bedrag € 19.000 kunnen realiseren. De verwachting is dat we op deze taakstelling uiteindelijk een bedrag van circa € 79.000 niet gaan realiseren. Zomernota 2016: de taakstelling moet worden bijgesteld conform de verwachte realisatie.	×	×	×
		Inzet stelpost lagere bijdrage veiligheidsregio		€ 42.000	€ 42.000								
		<i>Bij (verwachte) afwijking van oorspronkelijke taakstelling; meer gerealiseerd (+ bedrag t.o.v. taakstelling) of minder gerealiseerd (- bedrag t.o.v. taakstelling) invullen.</i>	€ -14.000	€ -49.000	€ -108.000	-0,4	-0,55	-0,62					
	n.v.t.	Taakstelling overhead verzelfstandiging sportbedrijf	€ 23.000	€ 63.000	€ 103.000	0,43	0,86	1,31		Conform raadsvoorstel verzelfstandiging sportbedrijf.			
		<i>Bij (verwachte) afwijking van oorspronkelijke taakstelling; meer gerealiseerd (+ bedrag t.o.v. taakstelling) of minder gerealiseerd (- bedrag t.o.v. taakstelling) invullen.</i>	€ -8.000	€ -32.000	€ -55.000	-0,26	-0,52	-0,79			⚠	⚠	×
Totaal nog te realiseren overige bezuinigingsmaatregelen			€ 162.500	€ 269.500	€ 311.500	0,32	1,01	1,70					
Subtotaal realisatie overige taakstellingen en verwachte realisatie			€ 410.500	€ 517.500	€ 559.500	0,32	1,01	1,70					

Nr	Programma	Zoekrichting: zie rapportage Berenschot "Minder ambtenaren minder taken, minder taken minder ambtenaren"	2016	2017	2018	2016	2017	2018	Toelichting op de bezuinigingsmaatregelen	Wat is de actuele stand van zaken realisatie	1-7-2015	Jaarrek. 2015	Zomernota 2016
Totaal gerealiseerde bezuinigingen			€ 1.818.747	€ 1.818.747	€ 1.818.747	6,54	6,54	6,54					
Totaal nog te realiseren bezuinigingen			€ 940.138	€ 1.579.088	€ 2.019.338	4,41	7,14	9,06					

Totaal gerealiseerd en nog te realiseren (A):	2.758.885	3.397.835	3.838.085	10,95	13,68	15,60
--	------------------	------------------	------------------	--------------	--------------	--------------

Totaal oorspronkelijke bezuinigingstaakstelling	€ 2.586.897	€ 3.001.847	€ 3.374.597	12,48	15,20	17,05
Gewijzigde bezuinigingsvoorstellen (26,28,44, 46, 10 en 41)	€ -102.800	€ -78.800	€ -53.300	-0,87	-0,87	-0,87
Taakstelling sport en brandweer	€ 238.000	€ 337.000	€ 436.000	0,00	0,00	0,00
Bezuinigingen 2010-2014 (Arbeidsvoorwaarden en DOWR-percelen)	€ 300.000	€ 300.000	€ 300.000	0,00	0,00	0,00
Bezuiniging arbeidsvoorwaarden personeel	€ -	€ -	€ -	0,00	0,42	0,83
Totaal te realiseren bezuinigingstaakstelling (B)	€ 3.022.097	€ 3.560.047	€ 4.057.297	11,61	14,75	17,01

Meer (+) / minder (-) gerealiseerd zomernota 2015	€ -10.600	€ -10.600	€ -10.600	0,00	0,00	0,00
Meer (+) / minder (-) gerealiseerd zomernota 2016	€ -252.612	€ -151.612	€ -208.612	-0,66	-1,07	-1,41
Totaal meer/minder gerealiseerd (A-B)	€ -263.212	€ -162.212	€ -219.212	-0,66	-1,07	-1,41

Hoofdstuk 6: Tussentijdse verantwoording per programma

Inleiding

In dit hoofdstuk wordt informatie verstrekt over de ontwikkelingen binnen de diverse programma's.

Door middel van een "verkeerslichtenmodel" wordt gerapporteerd over de vorderingen in het realiseren van de doelstellingen van de in het betreffende programma opgenomen beleidsvelden. Bij de programma's is de betekenis van de kleur van het verkeerslicht toegelicht.

Ook is in dit hoofdstuk nog de volgende informatie opgenomen:

- Overzicht van algemene dekkingsmiddelen, resultaten en onvoorzien;
- Stand van zaken met betrekking tot investeringskredieten
- Relevante bedrijfsvoeringinformatie.

Programma 1.1. Bestuur en dienstverlening					Portefeuillehouder: Burgemeester Dadema
Maatschappelijk doel : Raalte is een gemeente met negen levendige kernen en een vitaal platteland. Daar zijn we trots op, dat willen we behouden en door ontwikkelen. Wij willen de kracht benutten van mensen, bedrijven, scholen en andere organisaties in alle kernen. We willen de vitaliteit en veerkracht van de Raalter samenleving aanspreken en stimuleren dat de samenleving zelf vorm geeft aan de invulling en uitvoering van de eigen en gedeelde belangen. We streven naar bestuurlijke zelfstandigheid door samenwerking. Als gewaardeerd partner samenwerken met verschillende buurgemeenten en met zorg- en maatschappelijke partners. Inwoners en organisaties mogen van de gemeente verwachten dat zowel de collectieve- als de individuele dienstverlening goed is. We sluiten waar mogelijk aan bij de vragen van inwoners en organisaties.					Programmacoördinator: K. Cornelissen
Doelstellingen	Waar meten we ons succes aan af?	zomer		Toelichting bij zomernota 2016 (indien kleur niet groen is).	
		realisatie	budget		Rood: afwijkend van begroting (0) (zowel positief als negatief)
					Oranje: dreigt af te wijken van begroting (1)
					Groen: conform begroting (2)
1. De gemeente ontwikkelt zich tot een gewaardeerd partner door te luisteren naar de vraag achter de vraag, mee te denken hoe het wél kan en bij ideeën en initiatieven naast inwoners en initiatiefnemers te staan.	1.1 Score: de gemeente gebruikt heldere taal (nieuw) 1.2 Score: de gemeente luistert naar de mening van haar burgers (nieuw) 1.3 Score: de gemeente betreft burgers voldoende bij haar plannen, activiteiten en voorzieningen (nieuw) 1.4 Score: burgers en organisaties krijgen voldoende ruimte om ideeën en initiatieven te realiseren (nieuw)				
2. De gemeente hanteert een open bestuursstijl wat leidt tot meer vertrouwen van de burgers in de manier waarop de gemeente wordt bestuurd.	2. Score: hoeveel vertrouwen heeft een inwoner in de manier waarop de gemeente wordt bestuurd (nieuw)			De stand van zaken m.b.t. de Raad op Pad wordt in onderstaande tabel nader toegelicht.	

3. De inwoners van Raalte zijn tevreden over de dienstverlening van de gemeente, zowel over het aanbod van diensten als de afhandeling.	3.1 Score: ik kan gemakkelijk aan de benodigde gemeentelijke informatie komen (nieuw) 3.2 Score: ik vond het aanvragen of voorleggen gemakkelijk (nieuw) 3.3 Score: de ontvangen en/of beschikbare informatie was juist en volledig (nieuw) 3.4 Score: de tijd die de afhandeling van een aanvraag in beslag nam was acceptabel (nieuw) 3.5 Score: ik werd voldoende op de hoogte gesteld of gehouden van het verloop van de afhandeling	✓	✓		
4. De bezuinigingstaakstellingen realiseren.		✓	✓		
Stand van zaken "De raad op Pad"					
Pitch	Stand van zaken	realisatie	budget	Legenda	
				✗	Rood: ontwikkeling wijkt af van pitch
				!	Oranje: ontwikkeling dreigt af te wijken van pitch
				✓	Groen: ontwikkeling loopt conform pitch
Kern: Luttenberg:					
Dorpscoöperatie	De dorpscoöperatie/dorpsonderneming is door dhr. Holtmaat en Plaatselijk Belang verder uitgewerkt en besproken met de gemeente. Zes thema's vormen een agenda waarin acties in Luttenberg de komende jaren aan elkaar worden gekoppeld. Het gaat dan vooral om verbindingen maken, vrijwilligers stimuleren en ervaringen uitwisselen om daardoor een meerwaarde te creëren. De uiteindelijke activiteiten zullen door de partijen zelf (PB, verenigingen, recreatiepark, ondernemersvereniging, horeca, Laarman, de Enk, Carmel) opgepakt worden. De uitwerking is besproken met de gemeente.	✓	✓		

Dorpsplein	Dhr. Holtmaat heeft in overleg met Plaatselijk Belang en de gemeente afgesproken om het concept Dorpsplein als einddoel te zien en te nemen. In dit concept wordt het gehele Kerkplein, de Butzelaarstraat en Ventweg met elkaar verbonden tot een mooi aangelegd plein. Bij alle nu te ondernemen activiteiten in dit gebied wordt dit eindplaatje meegenomen waardoor op langere termijn naar het ideale dorpsplein kan worden toegegroeid.			Dit betekent dat er nu geen integraal herontwerp komt, maar wel bij nieuwe interventies (boomverjonging, verbetering bestrating/riool, verbetering kerkplein etc.) rekening gehouden wordt met het toewerken naar het ideale eindplaatje. Overigens zijn er recent al activiteiten gestart om de kern van het dorp te verfraaien (aanplant beukenhagen en aanplant klimop).
Verkeersveiligheid Heuvelweg	Ter vergroting van de verkeersveiligheid voor m.n. fietsers wordt gestreefd naar een rijsnelheid van max. 30 km/u op de Heuvelweg, tussen Kerkpad en de camping. In een gesprek bleek dat het verplaatsen van de komgrens onvoldoende is en dat dit volgens initiatiefnemers dient te worden afgedwongen met fysieke snelheidsremmende maatregelen, mogelijk met zelfwerk van Luttenbergers. Verplaatsing van de komgrens is één van de middelen om voorgaande te ondersteunen, maar volgens de initiatiefnemers niet noodzakelijk. De voorstellen zijn concreet: 1. hersituëren middels plateau van de fiets- en voetgangsoversteek kruising Kerkpad; 2. hersituëren middels plateau van fietsoversteek bij de ingang sporthal en/of het doortrekken van het fietspad tot aan de camping; 3. aanpassen van de verkeerssituatie bij ingang camping middels een plateau. 4. Doortrekken van het vrij liggende fietspad tot aan de camping.			Met uitzondering van het doortrekken van het fietspad zijn de kosten voor de 3 plateau's ca. € 100.000. Met zelfwerk door Luttenbergers (aanleg/uitvoering) kunnen de gemeentelijke kosten omlaag gebracht worden. De kosten van het verlengen van het fietspad zijn niet in te schatten, omdat niet alle gronden in gemeentelijk bezit zijn. De voorstellen worden gezien de hiermee gemoeide kosten, niet haalbaar geacht. Wel is er de bereidheid om met betrokkenen te zoeken naar minder vergaande maatregelen.

Kleinschalige mestverwerking	De betreffende ondernemers die mestverwerking willen opzetten, zijn in gesprek gegaan met bedrijven van mestverwerkingssystemen. Dit heeft geresulteerd in een aanvraag voor provinciale subsidie voor een haalbaarheidsstudie naar diverse varianten op het mestverwerkingssysteem. Deze aanvraag is gehonoreerd. Daarnaast is een aanvraag voor subsidie vanuit het programma POP 3 uitgegaan op het onderdeel duurzaamheid en innovatie in de landbouw. Als ook deze laatste subsidie verstrekt wordt, komt de mogelijkheid om dit project te realiseren een stuk dichterbij. Ondertussen gaan de drie ondernemers die de aanschaf van de installatie overwegen, verder met de voorbereiding voor lozingsvergunning bij het waterschap, gesprekken met investeerders en inpassing in de milieuvergunning.				
Verbetering Holteveensweg	De reparatie Holteveensweg is in juni 2016 opgepakt. Bewoners en het team Beheer & Onderhoud zijn samen aan de slag gegaan met de werkzaamheden en hebben afspraken gemaakt over het onderhoud. In het overleg met de bewoners is de intentie uitgesproken om (een deel van) de weg als 30 km zone aan te wijzen. Deze uitwerking loopt nog.				
Kern: Heeten					
Groen- en kapbeleid	Na besluitvorming door de raad op 31 maart zijn twee werkgroepen geformeerd, bestaande uit externe leden en een ambtelijke vertegenwoordiging. De werkgroepen vergaderen voor de zomervakantie drie keer. Tijdens de eerste overleggen zijn de verschillende belangen in een open sfeer met elkaar besproken. Definitieve voorstellen zullen in het najaar 2016 worden geformuleerd.				

Kern Broekland:					
Bouwhuisplein	Door de initiatiefnemers uit Broekland is een plan voor een dorpsplein opgesteld. Hierop is een uitwisseling geweest met gemeente en de stedenbouwkundige van de provincie. Onderzocht wordt of het ontwerp kan worden geoptimaliseerd door de initiatiefnemers in overleg met de gemeente en provincie.				
Bedrijventerrein	De Ondernemersvereniging pleit voor het vergroten van het bedrijventerrein. De gemeente is in afwachting van de Provinciale programmeringsopgave van de bedrijventerreinen, waarover naar verwachting eind 2016 meer duidelijk wordt. We weten dan als gemeente hoeveel ruimte er nog is de komende jaren voor de realisatie van nieuwe bedrijventerreinen gelet op het aanbod in de marktregio. Raalte kent overigens een passief grondbeleid; we zullen niet zelf nieuwe terreinen gaan ontwikkelen mocht er nog ruimte zijn.				Het feit dat de gemeente Raalte een passief grondbeleid voert, we in afwachting zijn van de Provinciale programmeringsopgave en gezien de lage prioritering tijdens de avond is de verwachting dat deze pitch niet tot uitvoering komt. Wel is er de bereidheid om te faciliteren in maatwerk als een bestaand bedrijf uitbreidingsplannen heeft.
Zwerfafval	Er is aandacht gevraagd voor het vuilnis langs wegen en gevraagd of de gemeente in een planning kan aangeven wanneer sloten en bermen worden gemaaid. Zodoende wordt het zwerfafval niet versnipperd, voordat het door inwoners wordt opgeruimd. De gemeente begint elk voorjaar (eind mei) en najaar (eind augustus) met het klepelen (maaieren) van de bermen. Afhankelijk van de planning vindt er een ronde in de gemeente plaats. Voorgesteld wordt dat inwoners die voornemens zijn om op te ruimen, dit in ieder geval elk jaar voor half mei en augustus te gaan doen. De gemeente zal vooraf actief communiceren wanneer het klepelen plaatsvindt, zodat inwoners hierop kunnen anticiperen.				

Kern Laag Zuthem:					
Verkeersveiligheid Laag Zuthem	Tijdens de raadsvergadering op 30 juni is een motie door de raad aangenomen waarin het college wordt opgeroepen in gesprek te gaan met PB Laag Zuthem over de verkeersveiligheid in en rond deze kern. Het college gaat dit gesprek aan.				
Kruising Hagenweg - N35	Tijdens de raadsvergadering op 30 juni is een motie door de raad aangenomen waarin het college wordt opgeroepen in gesprek te gaan met PB Laag Zuthem over de verkeersveiligheid in en rond deze kern. Het college gaat dit gesprek aan.				
Aanpassen plein Trefpunt	Op dit moment wordt onderzocht of er subsidiemogelijkheden bestaan voor deze aanpassing en wordt bovendien bezien of er sprake is van een BTW-voordeel t.a.v. de verbouwing van het Trefpunt. Wellicht is daarmee geen extra financiële ondersteuning nodig. Indien dit wel het geval is, dan komt dit aan de orde bij de begrotingsvergadering in het najaar 2016.				
Fietspaden rond Laag Zuthem	Tijdens de raadsvergadering op 30 juni is een motie door de raad aangenomen waarin het college wordt opgeroepen in gesprek te gaan met PB Laag Zuthem over de verkeersveiligheid in en rond deze kern. Het college gaat dit gesprek aan.				
Kringloop Stichting Timulazu	De Kringloop Stichting Timulazu vraagt ondersteuning in de vorm van een pand waarin opslag mogelijk is. De Stichting heeft een ideële doelstelling en werkt met een aantal mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Voor een eventuele subsidie van de provincie is een vaste locatie nodig. De gemeente beschikt niet over een dergelijke ruimte, maar als de Stichting met een plan komt dan kan bezien worden of de gemeente een eventuele ondersteuning kan bieden in de exploitatie.				

Verkeersveiligheid Lierderholthuis	Tijdens de raadsvergadering op 30 juni is een motie door de raad aangenomen waarin het college wordt opgeroepen in gesprek te gaan met PB Laag Zuthem over de verkeersveiligheid in en rond deze kern. Het college gaat dit gesprek aan.				
Ontsluiting N35	Tijdens de raadsvergadering op 30 juni is een motie door de raad aangenomen waarin het college wordt opgeroepen in gesprek te gaan met PB Laag Zuthem over de verkeersveiligheid in en rond deze kern. Het college gaat dit gesprek aan.				
Fiets- en wandelpaden	Tijdens de raadsvergadering op 30 juni is een motie door de raad aangenomen waarin het college wordt opgeroepen in gesprek te gaan met PB Laag Zuthem over de verkeersveiligheid in en rond deze kern. Het college gaat dit gesprek aan.				

Programma 1.2. Veiligheid en handhaving					Portefeuillehouder: Burgemeester Dadema
Maatschappelijk doel : Raalte is een relatief veilige gemeente en dat willen we graag zo houden. Van belang is dat inwoners zich veilig voelen in en op straat en in hun eigen buurt en leefomgeving. Enerzijds dragen de inwoners zelf verantwoordelijkheid voor de veiligheid door zich bijvoorbeeld aan de verkeerssnelheid te houden of door (inbraak) preventieve maatregelen te treffen. Ook goed noaberschap draagt bij aan het gevoel van veiligheid. Anderzijds ligt hier ook een regiefunctie voor de gemeente in de richting van alle andere partners in de veiligheidsketen.					Programmacoördinator: A. Nijman
Doelstellingen	Waar meten we ons succes aan af?	zomernota		Toelichting bij zomernota 2016 (indien kleur niet groen is).	
		realisatie	budget		Rood: afwijkend van begroting (0) (zowel positief als negatief)
					Oranje: dreigt af te wijken van begroting (1)
					Groen: conform begroting (2)
1. Een stabilisatie of mogelijk een daling van het aantal (gewelds)misdrijven.	1.1 Het aantal geregistreerde misdrijven				
2. Een stabilisatie of mogelijk een verhoging van het veiligheidsgevoel van inwoners.	2.1 Het rapportcijfer veiligheid in de eigen buurt / woonomgeving				
3. Een daling van het aantal woninginbraken.	3.1 Het aantal geregistreerde woninginbraken				
4. Een daling van het aantal gevallen van huiselijk geweld en woonoverlast.	4.1 Het aantal geregistreerde gevallen van huiselijk geweld 4.2 Het aantal geregistreerde gevallen van woonoverlast/burengerucht				

5. Vermindering van overlast in de openbare ruimte, met als prioriteit vermindering overlast door (jeugd)groepen.	5.1 Het aantal overlastmeldingen 5.2 Het aantal jeugd gerelateerde overlastmeldingen 5.3 Score: er wordt voldoende gedaan aan de leefbaarheid en veiligheid van mijn buurt (nieuw)				
6. De inwoners van de gemeente Raalte beoordelen de controle en handhaven van regels met tenminste een 2,6.	6.1 Score: de gemeente houdt voldoende toezicht op het naleven van regels.				
<i>Overige aspecten</i>					
Bijdrage aan de Veiligheidsregio					De jaarrekening 2015 van de Veiligheidsregio IJsselland sluit met een positief exploitatieresultaat van ruim € 2 mln. Bij de bestemming van dit resultaat is besloten om bijna € 1,1 mln van de gemeentelijke bijdrage terug te geven aan de gemeenten. Voor Raalte betekent dat een teruggave van de bijdrage over 2015 van ruim € 71.000. In de gemeenterekening 2015 was al gerekend met een teruggaaf van € 50.000. Het verschil van € 21.000 is een eenmalig voordeel voor de exploitatie in 2016 en is als zodanig meegenomen in de zomernota.

Programma 2.1. Onderwijs					Portefeuillehouder: Wethouder F. Niens
Maatschappelijk doel : Goed onderwijs is een belangrijk speerpunt van de gemeente Raalte. In de afgelopen bestuursperiode hebben we fors geïnvesteerd in onderwijshuisvesting. Basisonderwijs vervult een belangrijke functie in onze dorpen. Daarom zetten we in op behoud van onderwijs in alle kernen. Daarbij streven we er naar dat alle leerlingen het recht van onderwijs volledig benutten. Kinderopvang en peuterspeelzaal moeten bereikbaar blijven. Ook voor mensen met een smalle beurs.					Programmacoördinator: eenheidsmanager A. Nijman
Subdoelstellingen	Waar meten we ons succes aan af?	zomernota		Toelichting bij zomernota 2016 (indien kleur niet groen is).	
		realisatie	budget		Rood: afwijkend van begroting (0) (zowel positief als negatief)
					Oranje: dreigt af te wijken van begroting (1)
					Groen: conform begroting (2)
1. In elke kern is tenminste één voorziening voor basisonderwijs aanwezig en daarnaast dient er passende huisvesting te zijn voor het middelbaar onderwijs in Raalte-dorp.	1. Aanwezigheid van tenminste 1 voorziening voor basisonderwijs per kern				
2. Kinderen in de gemeente Raalte worden optimaal voorbereid voor de basisschool doordat meer dan 75% van de 2,5 - 4 jarigen aan de voorschoolse voorzieningen deelneemt.	2. Het percentage 2,5 tot 4 jarigen, dat deelneemt aan de voorschoolse voorzieningen				
3. Alle kinderen in de gemeente Raalte van 4 t/m 8 jaar, zijn logopedisch gescreend en gecontroleerd en zo nodig doorverwezen.	3. Het percentage logopedisch gescreende kinderen				

4. Het percentage ongeoorloofd schoolverzuim en voortijdig schoolverlaten blijft tenminste gelijk of daalt.	4.1 Het percentage leerlingen dat herhaaldelijk school ongeoorloofd verzuimt en gemeld is bij de leerplichtambtenaar 4.2 Het percentage leerlingen dat ongeoorloofd schoolverzuim vertoont, gemeld is en na interventies door de leerplichtambtenaar niet in herhaling valt 4.3 Het percentage voortijdige schoolverlaters (jongeren tussen de 12 en 23 jaar zonder startkwalificatieniveau) dat wordt herplaatst in een opleiding of werkplek				
5. Het op een zo efficiënt mogelijke wijze aanbieden van leerlingenvervoer conform de wettelijke voorschriften en daarbij de zelfredzaamheid van de doelgroep bevorderen.					
6. De bezuinigingstaakstellingen realiseren.					Zie totaal overzicht hoofdstuk bezuinigingen

Overige aspecten			
Onderwijshuisvesting		✗	De oorspronkelijke raming van de budgetten voor belastingen en rechten voor de scholen voor basis- en voortgezet onderwijs dient structureel te worden verhoogd met totaal € 31.000. De verhoging is een gevolg van andere WOZ-waarden door nieuwbouw van scholen en hogere tarieven.
Bijdragen bewegingsonderwijs		✗	Het budget voor de gemeentelijke bijdragen voor het bewegingsonderwijs van leerlingen van het basisonderwijs kan structureel worden verlaagd met € 15.000 en wordt daarmee € 135.000. Deze bijdragen aan het sportbedrijf betreffen de gebruiksvergoedingen voor de gymzalen en sporthallen voor de lessen bewegingsonderwijs. De verlaging van de kosten is een gevolg van minder groepen leerlingen die gebruik maken van die voorziening.
Toezicht kinderopvangvoorzieningen		✗	Het budget voor de kosten van de inspecties ten behoeve van het toezicht en handhaving van de Wet kinderopvang kan structureel worden verlaagd met totaal € 21.105. De inspecties worden uitgevoerd door de GGD IJsselland en zijn geraamd op ca € 40.000. In de structurele bijdrage per inwoner aan de GGD voor de algemene en additionele taken is voor die toezichttaak al € 14.167 opgenomen. Tevens kan het budget worden verlaagd met € 6.938 dat een subsidiecomponent betreft die niet meer van toepassing is.

Peuterwerk/peuteropvang			Het budget voor peuterwerk kan voor 2016 in ieder geval eenmalig worden verlaagd met € 50.000 als gevolg van de ingezette andere wijze van financiering van deze beleidstaak. De gemeente hoeft minder subsidie te verstrekken voor die taak. Dit is een uitvloeisel van de landelijke ontwikkeling met betrekking tot de harmonisatie van peuterspeelzalen en kinderopvang. Met de harmonisatie gaan dezelfde kwaliteitseisen gelden voor beide voorschoolse voorzieningen. Het Rijk financiert via de kinderopvangtoeslag de opvang van kinderen van werkende ouders. Het aanbod voor peuters zonder recht op kinderopvangtoeslag blijft bij de gemeenten. Het wetsvoorstel hiervoor wordt in de zomer aan de Kamer aangeboden. Raalte heeft al goed ingespeeld op de harmonisatie door de peuterspeelzalen om te vormen tot kinderopvang “peuteropvang”. In Raalte zijn de peuterspeelzalen inmiddels ondergebracht bij de kinderopvangorganisatie KOOS.
-------------------------	--	---	--

Vervolg peuterwerk/peuteropvang				Doordat werkende ouders een kinderopvangtoeslag aan dienen te vragen bij de rijksoverheid, vindt een verschuiving van uitgaven plaats van de gemeente naar het rijk. Hierdoor zal per 2018 de decentralisatie-uitkering van de wet OKE (binnen de algemene uitkering) worden beëindigd. Deze middelen maken onderdeel uit van de algemene uitkering en zijn als zodanig niet geoormerkt. Er is nog onduidelijkheid over de rijksbekostiging voor de toekomst en dit is de reden dat de lagere lasten nog niet structureel worden ingezet om op die wijze de lagere uitkering (deels) op te kunnen vangen. Inmiddels staat in de meicirculaire 2016 een overzicht van de te verwachten extra rijksmiddelen op basis van de bestuurlijke afspraken voor het aanbod voor alle peuters. Vanaf 1 juli 2016 wordt dit een jaarlijks toenemend rijksbudget.
---------------------------------	--	--	--	---

Programma 2.2. Welzijn					Portefeuillehouder: Wethouder F. Niens	
Maatschappelijk doel : De dorpen en buurten in de gemeente Raalte zijn de plaatsen waar mensen elkaar ontmoeten en waar sociale en maatschappelijke binding ontstaat en vorm krijgt. Daar ontstaat noaberschap en zorgen de inwoners ervoor dat er een rijk sport- en verenigingsleven is. Vrijwilligers zijn hierbij het cement van onze samenleving en zetten zich steeds weer belangeloos in. We willen mensen in de gelegenheid stellen om elkaar te ontmoeten en op alle vlakken te participeren in de samenleving. De multifunctionele accommodaties ontwikkelen zich in de verschillende kernen tot het kloppend hart waar tal van activiteiten worden georganiseerd voor jong en oud. Wij koesteren het vele werk dat de vrijwilligers voor de samenleving doen. We willen inwoners en maatschappelijke partners ruimte geven om vorm en inhoud te geven aan eigen initiatieven. De gemeente zit nadrukkelijk minder op kop, maar faciliteert. Samen staan we sterk, daar ontwikkelt zich de kracht van de kern.					Programmacoördinator: eenheidsmanager A. Nijman	
Subdoelstellingen	Waar meten we ons succes aan af?	zomernota			Toelichting bij zomernota 2016 (indien kleur niet groen is).	
		realisatie	budget			Rood: afwijkend van begroting (0) (zowel positief als negatief)
						Oranje: dreigt af te wijken van begroting (1)
						Groen: conform begroting (2)
1. De inwoners van de gemeente Raalte beoordelen de welzijnsvoorzieningen (buurthuis, jongerencentrum) met een 2,5 of hoger.	1. Score: Welzijnsvoorzieningen.					
2. Het percentage inwoners in de gemeente Raalte dat vrijwilligerswerk doet is minimaal 38%.	2. Percentage vrijwilligers					

3. De gemeente wil de leefbaarheid op peil houden waarbij nadrukkelijk uitgegaan wordt van de creativiteit, innovatie en eigen kracht van onze inwoners en maatschappelijke partners.	3.1 Score: de gemeente betreft de buurt voldoende bij de aanpak van leefbaarheid en veiligheid (nieuw) 3.2 Score: de gemeente ondersteunt buurtinitiatieven op het gebied van leefbaarheid en veiligheid voldoende (nieuw) 3.3 Score: (gezondheids-) zorgvoorzieningen (nieuw)				
4. Invulling geven aan de bezuinigingstaakstellingen 2015-2018.					Zie totaal overzicht bezuinigingen.

Programma 2.3. Sport					Portefeuillehouder: Wethouder G. Hiemstra
Maatschappelijk doel : In Raalte is een sport- en bewegingsaanbod aanwezig, dat bijdraagt aan een gezonde en vitale samenleving. Wij vinden dat sport voor iedereen toegankelijk moet zijn. Met sport en beweging investeren we in de gezondheid van mensen, in het bevorderen van participatie en sociale samenhang voor zowel jongeren als ouderen. Inkomen of een lichamelijke of verstandelijke beperking mag daar geen belemmering voor zijn.					Programmacoördinator: eenheidsmanager A. Nijman
Subdoelstellingen	Waar meten we ons succes aan af?	zomernota		Toelichting bij zomernota 2016 (indien kleur niet groen is).	
		realisatie	budget		Rood: afwijkend van begroting (0) (zowel positief als negatief)
					Oranje: dreigt af te wijken van begroting (1)
					Groen: conform begroting (2)
1. Zoveel mogelijk inwoners van de gemeente Raalte de kans geven en te stimuleren om te sporten en te bewegen. 2. Het verbeteren van de kwaliteit van het bewegingsonderwijs in het basisonderwijs door de inzet van combinatiefunctionarissen. 3. Versterken maatschappelijke positie van sportverenigingen. 4. Verbetering samenwerking school en sport. 5. Stimuleren van blijvende sportdeelname. 6. De sport- en beweegdeelname van de bevolking in de gemeente Raalte blijft, mede gelet op de economische ontwikkelingen en de gevolgen van de bezuinigingen, minimaal stabiel. 7. Alle sportaccommodaties in de gemeente Raalte zijn functioneel en veilig ingericht voor wat betreft het onderhoud, de inrichting en het gebruik.	We monitoren de prestaties van het sportbedrijf op basis van de prestatieafspraken tussen gemeente en sportbedrijf. De prestatieafspraken worden, indien nodig, jaarlijks bijgesteld. Deze afspraken zijn afgestemd op de doelstellingen die hiernaast zijn geformuleerd.				
8. Bovenstaande doelstellingen worden binnen de afgesproken exploitatiebedragen en de opgelegde bezuinigingstaakstellingen gerealiseerd.					

Overige aspecten			
Onderhoud sportterreinen		✗	In 2015 is het nieuwe beheerplan voor de buitensportaccommodaties bestuurlijk vastgesteld. Open eind daarbij was nog dat er afrondende gesprekken met de verenigingen moesten plaatsvinden. Uiteindelijk kan geconcludeerd worden dat er structureel € 29.000 minder budget nodig is dan er thans beschikbaar is. Dat bedrag kan voor 2016 eenmalig vrijvallen en het structurele effect wordt vertaald in begroting 2017.
Sportstimuleringsleningen		✗	Op dit product is een bate van € 23.202 geraamd van de te ontvangen rente van de toegekende sportstimuleringsleningen aan verenigingen (2,3% van € 1,0 mln). Die leningen zijn verstrekt via het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting (SVN) waar een bedrag van € 1 mln is gestort. In werkelijkheid wordt er geen rente ontvangen door de gemeente, maar komt deze ten goede aan de SVN. De rente maakt (met de aflossing) onderdeel uit van het revolverende karakter van het fonds bij de SVN. Op die wijze blijven die middelen beschikbaar voor toekomstige verstrekkingen. De structurele bate van € 23.202 moet worden afgeramd.

Programma 3.1. Arbeidsparticipatie en inkomen					Portefeuillehouder: Wethouder J. van Loevezijn
Maatschappelijk doel : De Participatiewet is op 1 januari 2015 van kracht geworden, Hiermee is er één regeling ontstaan, waarin de Wet Werk en Bijstand, de wet sociale werkvoorziening en een deel van de Wajong (voor mensen met een arbeidsbeperking) zijn opgegaan. Eén regeling waarmee het rijk wil bereiken dat: • meer mensen meedoen in de reguliere arbeidsmarkt • budgetten gericht en effectiever worden ingezet en • kostenbesparingen worden gerealiseerd.					Programmacoördinator: eenheidsmanager H. van Es
Subdoelstellingen	Waar meten we ons succes aan af?	zomernota		Toelichting bij zomernota 2015 (indien kleur niet groen is).	
		realisatie	budget		Rood: afwijkend van begroting (0) (zowel positief als negatief)
					Oranje: dreigt af te wijken van begroting (1)
					Groen: conform begroting (2)
1. In de gemeente Raalte wordt de instroom van uitkeringsgerechtigden/bijstand onder de Participatiewet beperkt en de uitstroom bevorderd.	1.1 Aantal personen instroom 1.2 Aantal personen uitstroom 1.3 Percentage Participatiewet cliënten dat zich nieuw heeft gemeld en binnen 3 maanden na melding uitstroomt/geen uitkering ontvangt.				
2. Inwoners van de gemeente Raalte die gebruik maken van (uitkerings-)ondersteuning, participeren meer in de maatschappij en leveren hiervoor een tegenprestatie naar vermogen.	2.1 Percentage Participatiewet cliënten dat een tegenprestatie levert				

3. Inwoners van de gemeente Raalte die hier aanspraak op kunnen maken, weten de inkomensondersteunende voorzieningen te vinden en zijn hierover tevreden.	3.1 Aantal kinderen deelname Stichting Leergeld 3.2 Klanttevredenheid tenminste op het niveau van de periode daarvoor				Het aantal deelnemende kinderen neemt sinds 2015 toe ten opzichte van de begroting. De verwachting is dat het bereik van Leergeld in 2016 ook toeneemt tot circa 280 kinderen. Klanttevredenheidsonderzoek wordt in 2016 niet uitgevoerd. We voeren een onderzoek uit gericht op aanpassingen in verstrekkingen.
4. Cliënten van de gemeente Raalte hoeven niet langer dan 3 weken te wachten op dienstverlening bij problematische schulden.	4.1 Aantal weken gemiddelde wachttijd schulddienstverlening				
<i>Overige aspecten</i>					
Voor sociale werkvoorziening zie de paragraaf sociaal domein					
Kwijtscheldingsbeleid					Voor 2016 hebben we aan uitgaven voor kwijtscheldingsbeleid € 130.000 geraamd. Gelet op het aantal verzoeken verwachten we dit jaar een totaal kwijtscheldingsbedrag van € 150.000. We zien dit voorsnog als een eenmalige stijging, omdat de economie weer een beetje aantrekt. Omdat de kosten kwijtscheldingsbeleid een onderdeel zijn van de tariefberekening van de rioolheffing en afvalstoffenheffing, wordt deze kostenstijging afgewikkeld binnen beide tarieven c.q. verrekenend met de desbetreffende voorziening en daarmee budgettair neutraal voor de exploitatie.

Programma 4.1. Wonen en woon- en werkomgeving					Portefeuillehouder: wethouder W. Wagenmans	
Maatschappelijk doel : Raalte is en blijft een aantrekkelijke woongemeente. Het is goed wonen in Raalte met een verscheidenheid in woonaanbod en een adequaat voorzieningenniveau waar al onze inwoners / alle doelgroepen hun plek kunnen vinden. Inzicht in de huidige en toekomstige woningmarkt is daarbij van belang.					Programmacoördinator: Eenheidsmanager A. Nijman	
Subdoelstellingen	Waar meten we ons succes aan af?	zomernota			Toelichting bij zomernota 2016 (indien kleur niet groen is).	
		realisatie	budget			Rood: afwijkend van begroting (0) (zowel positief als negatief)
						Oranje: dreigt af te wijken van begroting (1)
						Groen: conform begroting (2)
1. Een blijvende kwaliteit van de woningvoorraad en de woonomgeving.	1. Score: Ik voel me thuis in deze buurt (nieuw)					
2. Bij nieuwbouw wordt gebouwd voor de kernspecifieke behoefte. We breiden het aantal woningen uit conform de nieuw af te sluiten woonafspraken met de provincie Overijssel.	2. Uitbreiding van de woning-voorraad per jaar				Het aantal opgeleverde woningen zal aan het eind van het jaar naar verwachting lager zijn dan begroot. Het gaat om het aantal gereed gemelde woningen. We zien dat door een dip in de woningmarkt er de afgelopen jaren minder projecten van start zijn gegaan. We zien echter ook dat de markt weer aantrekt. Doordat er altijd 1 a 2 jaar zit tussen moment van uitgifte en moment van gereedmelding verwachten we dit komend jaar in de cijfers terug te gaan zien.	

3. Het woningbouwprogramma speelt in op de trend van vergrijzing en extramuralisatie. Het aandeel nultreden woningen / levensloopbestendige woningen in het nieuwbouw-programma is gemiddeld tenminste 40%.	3. Percentage nultreden woningen				
4. Bij nieuwbouw stellen we de woonwens van onze inwoners centraal. Het percentage gebouwde koopwoningen in (collectief) particulier opdrachtgeverschap is gemiddeld minimaal 65% van de totaal uitgegeven koopwoningen.	4. Percentage nieuwboukoopwoning in particulier opdrachtgeverschap				

5. Uitvoering geven aan de gemeentelijke taken met betrekking tot de omgevingsvergunningen en het toezicht en de handhaving hierop.				Leges omgevingsvergunningen De legesopbrengst voor de omgevingsvergunningen voor het onderdeel bouwen vallen in 2016 naar verwachting €150.000 lager uit dan begroot. Begroot is een bedrag van €1.000.000 terwijl de werkelijke opbrengst wordt geraamd op € 850.000. Er zijn in verhouding meer kleine bouwwerken dan grote projecten geweest. Dit is nadelig voor de legesinkomsten omdat naar verhouding grote projecten meer bijdragen dan kleine bouwwerken. In de meerjarenraming is vanaf 2017 al rekening gehouden met een structureel lagere opbrengst van € 100.000. Omdat de verwachting is dat de opbrengsten vanaf 2017 maximaal € 850.000 zullen zijn wordt voorgesteld de opbrengst vanaf 2017 (aanvullend) met structureel € 50.000 te verlagen. De begrote (netto) opbrengst bedraagt dan vanaf 2017 € 850.000. Voorgesteld wordt om voor 2016 een eenmalig nadeel te ramen van € 150.000 en met ingang van de begroting 2017 een structureel nadeel van € 50.000.
6. De bezuinigings-taakstellingen realiseren.				

Programma 4.2 Integraal beheer Openbare ruimte					Portefeuillehouder: Wethouder W. Wagenmans
Maatschappelijk doel : Met inzet van gemeentelijke middelen en het vergroten van de betrokkenheid van inwoners en organisaties binnen onze gemeente werken wij aan een openbare ruimte die in toenemende mate levensloopbestendig, duurzaam en afgestemd is op het gebruik er van.					Programmacoördinator: eenheidsmanager A. Nijman
Subdoelstellingen	Waar meten we ons succes aan af?	zomernota		Toelichting bij zomernota 2016 (indien kleur niet groen is).	
		realisatie	budget		Rood: afwijkend van begroting (0) (zowel positief als negatief)
					Oranje: dreigt af te wijken van begroting (1)
					Groen: conform begroting (2)
1. Het realiseren van een integrale aanpak ten aanzien van het gebruik, de inrichting en het beheer van de openbare ruimte. Dit in relatie tot de bezuinigingen.					
2. De inwoners van Raalte waarderen het openbaar groen in 2016 met tenminste een 3,2. In 2016 voldoet tenminste 90% van het areaal openbaar groen aan de beeldkwaliteitsniveaus uit het groenbeleidsplan.	2.1 Score: perken, plantsoenen en parken in mijn buurt zijn goed onderhouden (nieuw) 2.2 De mate waarin voldaan wordt aan de beeldkwaliteitseisen uit het groenbeleidsplan				
3. De inwoners van Raalte beoordelen de wegen, paden en trottoirs in 2016 met tenminste een 3,0.	3. Score: Straten, paden en trottoirs in mijn buurt zijn goed begaanbaar (nieuw)				

4. De inwoners van Raalte beoordelen de heelheid van voorzieningen in de openbare ruimte in 2016 met minimaal een 3,5.	4. Score: in mijn buurt zijn weinig tot geen dingen kapot (nieuw)				
5. De inwoners van Raalte beoordelen het aanbod van speelvoorzieningen in 2016 met minimaal een 3,0.	5. Score: speelvoorzieningen (kinderen tot 12 jaar) (nieuw)				
6. Het voorkomen van kapitaalvernietiging in de openbare ruimte door onder andere het in stand houden van de kwaliteit van de asfaltwegen en de civieltechnische kunstwerken.					

Overige aspecten			
Tekort groentaken			Vanaf 2006 waren de groentaken voor een substantieel lager bedrag aanbesteed dan daarvoor. Dat voordeel is als een structurele besparing ingeboekt. Vanaf 2010 was er sprake van een hoger aanbestedingsbedrag ten behoeve van de WSW-bedrijven. Hiervoor heeft uw raad sindsdien steeds een eenmalige aanvulling gegeven van € 112.000 per jaar tot en met 2015. Per 2016 zijn de WSW-ers onderdeel van de gemeente Raalte geworden. De kosten voor de groentaken die worden uitgevoerd door de WSW-bedrijven zijn geraamd voor de nieuwe situatie. Daaruit blijkt dat de geraamde bedragen overeenkwamen met de bedragen die aan de WSW-bedrijven in het verleden werden betaald. Er is dan dus sprake van een structureel tekort van € 112.000. Voor dit jaar kunnen we binnen de begroting van Openbaar Groen eenmalig een bedrag van € 30.000 onttrekken aan het budget voor versleten groen, zodat het resterende tekort € 82.000 is. Het structurele tekort wordt ook ingebracht bij de begrotingsbesprekingen 2017.

Onkruidbestrijding wegen			De wettelijke toelating van glyfosaat (bekend onder de merknaam Round Up) als bestrijdingsmiddel voor onkruid op verhardingen is beëindigd. Daardoor moet worden overgeschakeld op een andere, duurdere methode (hete lucht). Dit jaar wordt uitgegaan van het handhaven van het huidige onderhoudsniveau. Daardoor ontstaat er een tekort van ca. € 80.000 ten opzichte van het huidige budget. In 2017 wordt verder onderzoek gedaan naar alternatieve methoden en andere mogelijke onderhoudsniveaus.
--------------------------	--	---	--

Programma 4.3 Milieu en duurzaamheid					Portefeuillehouder: wethouder F. Niens
Maatschappelijk doel : In de visie Raalte duurzaam 2050 is de ambitie uitgesproken dat Raalte in 2050 duurzaam is in de breedste betekenis van het woord. Denkend en handelend in kringlopen. De lange termijn doelstellingen in de duurzaamheidsagenda zijn vertaald naar een visiestatement voor het uitvoeringprogramma 2014-2018. Raalte duurzaam door verbinden, bewustzijn, eigen kracht en samenwerking.					Programmacoördinator: eenheidsmanager H. van Es
Subdoelstellingen	Waar meten we ons succes aan af?	zomernota		Toelichting bij zomernota 2016 (indien kleur niet groen is).	
		realisatie	budget		Rood: afwijkend van begroting (0) (zowel positief als negatief)
					Oranje: dreigt af te wijken van begroting (1)
					Groen: conform begroting (2)
1. Het realiseren dat tenminste 68% herbruikbare afvalstoffen van het huishoudelijk afval gescheiden worden aangeboden in 2016 (landelijke doelstelling per 1 januari 2015= 65%). Op basis van huidige inzamelgegevens behalen we 68% hergebruik in 2015 en kan deze lijn in 2016 worden voortgezet.	1.1. Hergebruik ten opzichte van totale huisvuilaanbod				
2. De afvalinzameling wordt door de burger met minimaal een 7 beoordeeld.	2.1 Score op de tevredenheid t.a.v. afvalinzameling is voldoende				

3. De openbare ruimte is zo schoon en opgeruimd dat dit door burgers beoordeeld wordt met minimaal een 3.	3.1 Score: Mijn buurt is schoon (nieuw)				
4. Een duurzame samenleving in 2050 voornamelijk door de inzet van bewoners en bedrijfsleven.	4.1 CO2 uitstoot van de samenleving Raalte daalt met 1% per jaar (Kton) 4.2 Opwekking van zonne-energie in Raalte stijgt met 2% per jaar (MWh)				
5. Het (zoveel mogelijk) voorkomen van schade en overlast als gevolg van hevige regenval.					

Overige aspecten			
Riolering			In de exploitatie van Riolering is er een aantal mee- en tegenvallers: 1. Extra uitgaven voor externe personele inzet en gegevensbeheer: -€ 104.000 2. Extra uitgaven voor reinigen en inspecteren vrijverval riolen: - € 82.000 3. Exploitatie hemelwater infiltratiesystemen (geen wadi's): € 11.000 4. Uitstel onderhoud grondwaterbeheersingsvoorzieningen: € 15.000 5. Lagere kosten diverse inkomstenoverdrachten: € 9.000 6. Onderhoud rioolgemalen: - € 57.000 7. Extra uitgaven voor het vrijhouden van besturingskasten van gemalen en drukrioolunits in bermen: - € 17.000 Totaal: - € 225.000. Daartegenover zijn er meevallers te melden bij de ambtelijke ondersteuning van € 56.000. Per saldo zal er als dekking voor het tekort van € 169.000 een extra putting uit de Voorziening Vervanging en renovatie Riolering moeten worden gedaan.

Transitie naar de RUD			De transitie van Netwerk RUD naar Omgevingsdienst als Gemeenschappelijke regeling is in volle gang. Het concept bedrijfsplan voor de OD IJsselland is opgesteld. In het concept wordt uitgegaan van een organisatie met een omvang van rond de 100 fte inclusief overhead. De Omgevingsdienst IJsselland zal zich vanaf 1 januari 2018 bezig houden met de uitvoering en ondersteuning van de milieutaken waaronder vergunningverlening, toezicht en handhaving. Nadat het RUD bestuur en de BOR heeft ingestemd, zal het bedrijfsplan de basis vormen voor het organisatie- en formatieplan en een meerjarenbegroting. Deze zullen eind dit jaar gereed zijn.
Dividend ROVA			In de begroting 2016 is rekening gehouden met een dividenduitkering ROVA van € 187.000. Het werkelijk te ontvangen dividend van de ROVA bedraagt 534 aandelen x € 559 is € 298.675. Hiervan wordt 15% dividendbelasting ingehouden (€ 44.801) die via de belastingdienst alsnog wordt terug ontvangen. Per saldo een vordering opnemen van de ROVA van € 253.874 en de belastingdienst van € 44.801. Totaal eenmalig voordeel in de zomernota is € 298.675 - € 187.000 is € 111.675.

Terugontvangst voorfinanciering in het kader van restafvalverbranding				In het verleden is er in het kader van afval sprake geweest van voorfinanciering in de bouw van een verwerkingsstation voor restafval in Wijster. Dit jaar blijkt de verplichting tot terugbetaling van bovengenoemde voorfinanciering. Wij ontvangen door afspraken destijds totaal € 391.536. Omdat de bijdrage in de voorfinanciering plaats heeft gevonden via een opslag van de verbrandingstarieven en daarmee een onderdeel was van de afvalstoffenheffing, is het voorstel om dit bedrag terug te laten vloeien naar de burger. Voorgesteld wordt € 391.536 te storten in de voorziening afvalverwijdering en daarmee te betrekken bij de tariefbepaling afvalstoffenheffing 2017.
---	--	--	--	--

Programma 5.1 Maatschappelijke ondersteuning, begeleiding en jeugdhulp					Portefeuillehouder: wethouder G. Hiemstra
Maatschappelijk doel : Onze ambitie is dat iedereen naar vermogen kan blijven participeren in de samenleving. Voor mensen die daarbij –naast de eigen mogelijkheden en ondersteuning door het eigen sociale netwerk- extra ondersteuning nodig hebben, zorgen wij voor een goed pakket aan laagdrempelige algemene voorzieningen. Dit doen we in samenwerking met de maatschappelijke partners. In situaties waarin ook dit niet voldoende is, organiseren wij gespecialiseerde en individuele voorzieningen die aanvullend zijn op de eigen mogelijkheden van mensen. Wij kiezen daarbij voor een integrale en op het gezin/huishouden gerichte aanpak waarbij ondersteuning op het gebied van zorg, jeugd en werk gecombineerd worden.					Programmacoördinator: eenheidsmanager A. Nijman
Subdoelstellingen	Waar meten we ons succes aan af?	zomernota		Toelichting bij zomernota 2016 (indien kleur niet groen is).	
		realisatie	budget		Rood: afwijkend van begroting (0) (zowel positief als negatief)
					Oranje: dreigt af te wijken van begroting (1)
					Groen: conform begroting (2)
1. Het bieden van een adequaat hulpverleningsaanbod aan kwetsbare burgers, jeugdigen en slachtoffers/daders huiselijk geweld, aanvullend op de eigen mogelijkheden van mensen.					

2. Het aantal verstrekte maatwerkvoorzieningen op basis van de Wmo en de Jeugdwet blijft binnen de beschikbare budgetten.	2.1 Aantal verstrekte maatwerk Wmo voorzieningen 2.2 Aantal mensen (onderscheid in jeugd en volwassenene) dat zich met ondersteuningsvraag bij het GTT meldt/wordt gemeld. 2.3 Aantal ondersteuningsplannen die worden opgesteld (onderscheid jeugd/volwassenen) 2.4 Wachtijd aanmelding tot keukentafelgesprek 2.5 % jongeren met jeugdhulp 2.6 % jongeren met Jeugdbescherming 2.7 % jongeren met jeugdreclassering				Voor de Wmo blijven we naar verwachting binnen de begroting. Voor Jeugd is er sprake van een budgetoverschrijding. Zie de paragraaf sociaal domein voor een nadere toelichting.
3. Het percentage kinderen dat in het kader van de preventieve gezondheidszorg in beeld is bij de jeugdgezondheidszorg blijft gelijk of stijgt. (Bron: GGD)	3.1 Indicator "Bereik JGZ" (basistakenpakket JGZ)				

4. Bevorderen gezonde leefstijl op de onderdelen overgewicht, bewegen en alcohol. Percentage alcoholgebruik is in 2016 gedaald met 4% ten opzichte van het referentiejaar 2012 (was 36%).De gezondheidsmonitoren hebben betrekking op 4 verschillende leeftijdscategorieën, te weten 0-12, 12-24, 24-65 en 65 jaar en ouder. De daling c.q. stijging betreft een gemiddelde van deze vier groepen op één van de drie genoemde thema's.	4.1 Percentage alcoholgebruik				
5. Het % ouderen dat zich eenzaam voelt is kleiner of gelijk aan het voorgaande jaar (bron GGD monitor ouderen).	5.1 Percentage volwassenen en ouderen dat zich eenzaam voelt				

6. Inwoners blijven zo lang mogelijk op eigen kracht thuis wonen. De bereikbaarheid van voorliggende voorzieningen en de inzet van vrijwilligers neemt toe. Ondersteuning vindt zoveel mogelijk plaats binnen de eigen leefomgeving en kernen waar de mensen wonen.	6.1 Aantal voorliggende voorzieningen en aantal matches vrijwilligerspunt Landstede				
7. Door inzet van de dementieconsulent, neemt de druk op mantelzorgers af. Er worden tenminste 30 casussen op jaarbasis behandeld.	7.1 Aantal casussen dementie consulent				
<i>Overige aspecten</i>					
WMO en Jeugd					Voor de WMO en jeugd wordt verwezen naar de paragraaf sociaal domein.

Asielzoekerscentrum (AZC)			Asielzoekerscentrum (AZC) De raad heeft besloten om medewerking te verlenen aan het verzoek van het Centraal Orgaan opvang asielzoekers (COA) om een tijdelijke opvanglocatie (regulier AZC) voor maximaal 700 vluchtelingen te realiseren in de zuidoosthoek van bedrijventerrein De Zegge VII voor een periode van 5 jaar. Financieel uitgangspunt is ook om e.e.a. budgettair neutraal te laten verlopen. De uitgaven en inkomsten rondom het azc zijn in 2016 te verdelen in 2 fases: de fase tot aan het definitieve raadsbesluit in mei en de fase daarna. Asielzoekerscentrum (voorbereidingsfase tot definitief raadsbesluit over komst azc) Deze fase is afgerond. Regie op het proces lag in deze fase bij de gemeente. Met het COA is afgesproken dat kosten die de gemeente in deze fase maakt worden vergoed. De afrekening over deze fase heeft reeds plaatsgevonden en het budget is (kostenneutraal) afgesloten. In 2016 zijn de totale uitgaven voor deze fase € 149.684. Voorgesteld wordt de uitgaven en inkomsten van € 149.684 over 2016 voor deze voorbereidings-fase op te nemen in de begroting.
----------------------------------	--	--	---

Asielzoekerscentrum (AZC)			Asielzoekerscentrum (fase tussen raadsbesluit en opening azc) In de resterende maanden van 2016 vindt volgens planning de verdere planvoorbereiding en realisatie plaats. De regie komt in deze fase meer bij het COA te liggen. Relatief grote kostenposten voor de gemeente zijn: 1. Aanleg infrastructuur en ambtelijke inzet; met name de looproute en toegangsweg (financiële consequenties opgenomen in projectenrapportage gebiedsontwikkeling 2016); 2. Realisatie onderwijshuisvesting primair en voortgezet onderwijs inclusief ambtelijke inzet; 3. Eventuele kosten rondom verbinding van het azc met de samenleving. De totale kosten worden in 2016 begroot op een bedrag van € 325.000 (exclusief kosten infra grondwerk, groen en water die ten laste van het grondbedrijf komen). Voor de realisatie onderwijshuisvesting komen de inkomsten vanuit de vergoeding onderwijs-huisvesting (deels via OHBA regeling, deels via gemeentefonds) en (eventueel) uit de bestuurs-kostenvergoeding. Om het totaal van uitgaven en inkomsten van het azc te monitoren wordt voorgesteld een egalisatiereserve azc in te stellen.
Asielzoekerscentrum (AZC)			NB: een lagere instroom van vluchtelingen dan vooraf verwacht maakt dat de planning van het AZC onzeker is. Dit kan betekenen dat bovenstaande kosten later worden gemaakt dan nu is aangegeven.

Programma 6.1 Ruimtelijke ordening					Portefeuillehouder: wethouder W. Wagenmans
Maatschappelijk doel : De negen kernen van de gemeente Raalte vormen de basis waar leefbaarheid en noaberschap centraal staan. Alle kernen krijgen waar mogelijk ontwikkelingsruimte. Niet om te groeien, maar om speelruimte te bieden voor vernieuwing. Hiermee kan worden ingespeeld op opgaven als vergrijzing, eenzaamheid, ontgroening, een op termijn wellicht afnemende bevolkingsomvang en voorzieningen die op veel plaatsen onder druk staan. Door bestemmingsplannen hierop in te richten willen wij deze speelruimte bieden. De landschappelijke kwaliteit van het buitengebied, één van de kernkwaliteiten van Raalte, willen we in stand houden.					Programmacoördinator: eenheidsmanager A. Nijman
Subdoelstellingen	Waar meten we ons succes aan af?	zomernota		Toelichting bij zomernota 2016 (indien kleur niet groen is).	
		realisatie	budget	✗	Rood: afwijkend van begroting (0) (zowel positief als negatief)
				⚠	Oranje: dreigt af te wijken van begroting (1)
				✓	Groen: conform begroting (2)
1. De kernen willen we leefbaar houden door herontwikkeling mogelijk te maken van vrijkomende locaties. Toevoeging van ruimtelijke kwaliteit is daarbij vertrekpunt.	1. Vastgestelde bestemmingsplannen voor herontwikkelingslocaties	✓	✓		
2. Onze bestemmingsplannen houden we actueel.	2. Bestemmingsplannen niet ouder dan 10 jaar	✓	✓		
3. Voldoende ruimte bieden voor woningbouw- en bedrijventerreinontwikkeling, passend bij de vraag.		✓	✓		

4. We zetten ons in om de maatregelen die voortvloeien uit de Programmatische Aanpak Stikstof (rond het Boetelerveld) te realiseren.					
5. Het faciliteren en verbinden van initiatieven in de samenleving die bijdragen aan een sociaal en economisch vitaal platteland.					
6. De bezuinigingstaakstelling realiseren.					

Programma 6.2 Economie					Portefeuillehouder: wethouder J. van Loevezijn
Maatschappelijk doel : Een vitale lokale economie met voldoende werkgelegenheid en spreiding over een zo groot mogelijk aantal sectoren. Dat is de ultieme uitdaging in tijden van economische crisis. Dit doen we door ondernemers zoveel als mogelijk de ruimte te bieden om te ondernemen en waar mogelijk te faciliteren. Intensivering van de economische samenwerking binnen de regio Zwolle biedt nieuwe kansen voor de versterking van onze economie. Een ruimtelijk- economisch vitaal winkelcentrum trekt ondernemers, inwoners en toeristen en versterkt de detailhandel.					Programmacoördinator: eenheidsmanager H. van Es
Subdoelstellingen	Waar meten we ons succes aan af?	zomernota		Toelichting bij zomernota 2016 (indien kleur niet groen is).	
		realisatie	budget		Rood: afwijkend van begroting (0) (zowel positief als negatief)
					Oranje: dreigt af te wijken van begroting (1)
					Groen: conform begroting (2)
1. We intensiveren deelname aan en maken gebruik van de krachtige regio Zwolle / Kennispoort regio Zwolle. Ook voor verdere versterking van de recreatief-toeristische sector zoeken we samenwerking binnen de regio Zwolle. Dit naast de bestaande samenwerking in Salland.					
2. We versterken het toerisme en de (verblijfs-)recreatie waardoor het aantal toeristische overnachtingen minimaal groeit tot boven 243.500.					

3. We streven naar een vergroting van het aantal bedrijven en arbeidsplaatsen binnen de gemeente.	3.1 Uitgifte industriegrond				Door middel van de uitgifte van industriegrond faciliteren we bedrijven om zich te vestigen of uit te breiden in Raalte. In 2016 zijn nog geen bedrijfskavels verkocht.
4. Met een concreet uitvoeringsprogramma werken we samen met ondernemers en vastgoedeigenaren aan een vitaal centrum.					
5. Met het bestemmingsplan Buitengebied spelen we in op de uitbreidingswensen van grotere bedrijven en ruimere hergebruiksmogelijkheden voor stoppende bedrijven.					
6. Middels herstructurering van bedrijventerreinen en faciliteren van glasvezel-initiatieven in het buitengebied ondersteunen we zoveel mogelijk de beschikbaarheid van snel internet.					

Overige aspecten				
Enexis				Enexis heeft in 2015 een nettowinst gerealiseerd van € 223,1 miljoen. Dit is € 42,4 miljoen lager dan in 2014. Deze daling is vooral het gevolg van een tariefdaling van 3,8%. Het dividend 2015 is € 0,75 per aandeel. Aandelen 64.662 is totaal € 48.496. Raming in de begroting van Raalte is € 45.000. Voordeel 2016 van € 3.496. Op 30 september 2009 heeft de Gemeente Raalte, via Vordering op Enexis BV, een lening verstrekt aan Enexis. Daar heeft een aflossing op plaatsgevonden. Het betreft een vrijwillig vervroegde aflossing op tranche C van de lening van € 500 mln. Raalte ontvangt € 215.998. Met de ontvangst van de lening wordt de boekwaarde afgeboekt. Dit geeft met ingang van 2017 een structureel voordeel op de kapitaallasten van € 7.776. We ontvangen in 2016 een eenmalige rentevergoeding van € 9.069. Voorgesteld wordt eenmalig € 3.496 meeropbrengst dividend Enexis en een rentevergoeding van € 9.069 te ramen. Daarnaast een structureel voordeel van € 7.776 op de kapitaallasten.

Vitens				De winst over het boekjaar 2015 van Vitens bedraagt € 55,4 miljoen. Daarvan wordt € 33,3 mln. met het oog op de solvabiliteitsdoelstelling, toegevoegd aan de reserves. Het deel dat ter beschikking komt van de aandeelhouders bedraagt € 22,1 miljoen. Dit wordt aan dividend uitgekeerd. Voor Raalte betekent dat een inkomst met 41.696 aandelen van € 159.695. Geraamd is € 100.000; de meeropbrengst is € 59.695. Voorgesteld eenmalig meeropbrengst dividend Vitens van € 59.695 te ramen.
--------	--	--	--	--

Programma 6.3 Bereikbaarheid en Mobiliteit				Portefeuillehouder: Wethouder W. Wagenmans	
Maatschappelijk doel : Voor een vitale en leefbare gemeente zijn goede verbindingen essentieel. Niet alleen het lokaal wegennet, inclusief fietsvoorzieningen en parkeren, maar ook het hoofdwegennet moet daarvoor op orde zijn. Daarnaast is een goed functionerend openbaar vervoer van groot belang.				Programmacoördinator: eenheidsmanager A. Nijman	
Subdoelstellingen	Waar meten we ons succes aan af?	zomernota		Toelichting bij zomernota 2016 (indien kleur niet groen is).	
		realisatie	budget		Rood: afwijkend van begroting (0) (zowel positief als negatief)
					Oranje: dreigt af te wijken van begroting (1)
					Groen: conform begroting (2)
1. Verbeteren bereikbaarheid Raalte door opwaardering N35.					Besluitvorming is nog niet afgerond en de dekking is nog niet sluitend.
2. De burgers gaan de gevolgen merken van de noodzakelijke veranderingen in het openbaar vervoer. Ons doel is dat de burgers tevreden blijven over de voorziening.	2. Score: Openbaar vervoer (nieuw)				
3. Een duurzame en veilige verkeerscirculatie in de gemeente Raalte met een goede bereikbaarheid van de (parkeer)voorzieningen.	3. Score: in mijn buurt is voldoende parkeergelegenheid (nieuw)				

Algemene dekkingsmiddelen

Portefeuillehouder Wethouder Niens

913.1 Overige financiële middelen

Rente wijzigingen als gevolg van vernieuwing van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV).

In 2016 zijn de eerste effecten van de vernieuwingen Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) merkbaar. Deze vernieuwingen richten zich vooral op de grondexploitatie en de bijbehorende rente. Hierbij is aansluiting gezocht met de invoering van de Vennootschapsbelasting per 1-1-2016. Om enig misverstand te voorkomen, moeten per 1-1-2016 zowel fiscaal als BBV-technisch dezelfde kosten worden toegerekend aan de grondexploitaties. Omdat (de effecten van) deze wijzigingen nog niet in de primitieve begroting 2016 konden worden opgenomen, zijn deze in de nu voorliggende zomernota 2016 verwerkt. Hierbij hebben we ons beperkt tot de financiële gevolgen welke van invloed zijn op de algemene dienst. De verdere gevolgen voor de grondexploitatie komen tot uitdrukking in de projectenrapportage gebiedsontwikkeling 2016.

De rentewijzigingen welke met ingang van 2017 van toepassing zijn en de effecten hierop voor zowel de algemene dienst als de grondexploitatie, hebben we beschreven in een afzonderlijk memo. Dit memo staat, tezamen met een aantal andere BBV wijzigingen, centraal in een extra rekeningcommissie op 7 september aanstaande.

Renteresultaat 2016

Het verschil tussen de gemiddelde rente van de externe financiering en het renteomslagpercentage is de afgelopen jaren steeds groter geworden. Om deze reden is vanaf de begroting 2016 het renteomslagpercentage verlaagd van 3,8% naar 3,6%. Hierbij is, bij ongewijzigde marktrente, een positief renteresultaat becijferd van € 1.295.000 (afgerond € 1,2 mln.) om renteschommelingen op te vangen. Jaarlijks bij de zomernota wordt beoordeeld of en tot welk bedrag dit renteresultaat kan worden ingezet als eenmalig dekkingsmiddel.

Het renteresultaat bestaat in 2016 uit twee belangrijke hoofdzaken:

1. Reguliere effecten
2. Effecten van de vernieuwingen BBV

1. Reguliere effecten

In het 1e halfjaar 2016 hebben we zo optimaal mogelijk gebruik gemaakt van de extreem lage marktrente. Hierbij hebben we een lening van 10 mln. aangetrokken voor een periode van 13 maanden met een negatief rentepercentage van 0,125. Door het aantrekken van deze lening zijn we in staat de financieringsbehoefte voor een groot deel van 2016 af te dekken en zo mogelijk te anticiperen op de nog steeds dalende rente op de kapitaalmarkt.

Daarnaast hebben we in 2015 onze financieringsbehoefte voor de lange termijn zoveel mogelijk met langlopende leningen (met looptijden tussen 38 en 40 jaar) afgedekt. Dit tegen rentepercentages die net iets onder de 2% liggen.

Door het zo optimaal gebruik maken van de extreem lage marktrente verwachten we een rentevoordeel te behalen van € 100.000 positief ten opzichte van de ramingen zoals opgenomen in de primitieve begroting 2016. Hiertegenover staat een correctiepost bespaarde rente van € 130.000 negatief. Zoals reeds gemeld bij de jaarrekening 2015 is geconstateerd dat de bespaarde rente niet geheel juist in de primitieve begroting was opgenomen. Dit heeft ook nog (deels) zijn doorwerking naar de begroting 2016.

2. Effecten van de vernieuwingen BBV

De BBV rentewijzigingen 2016 concentreren zich op de volgende onderdelen:

a. Rente grondexploitatie op basis van werkelijk te betalen rente op vreemd vermogen.

Vanaf 1-1-2016 is de toegestane toe te rekenen rente aan BIE (Bouwgrond in Exploitatie) gebaseerd op de werkelijk te betalen rente over het vreemd vermogen. Het is niet toegestaan om rente over het eigen vermogen toe te rekenen.

Op basis hiervan is het toe te passen rentepercentage voor de diverse grondexploitaties voor 2016 berekend op 1,44%. In de begrotingsuitgangspunten 2016 is het percentage bepaald op 3,0%.

Dit betekent een voordeel in verband met minder rentelasten binnen de grondexploitatiecomplexen van in totaal € 403.000. Tegenover dit voordeel staat een nadeel voor de algemene dienst van hetzelfde bedrag, omdat minder rente doorbelast kan worden.

b. Voorziening te verwachten verliezen grondexploitatie

Om de Voorziening te verwachten verliezen grondexploitatie op peil te houden, wordt jaarlijks rente toegevoegd. In de begroting 2016 is gerekend met een rentepercentage van 3%. De nieuwe BBV voorschriften geven aan dat dit rentepercentage gelijk moet zijn met de disconteringsvoet. De disconteringsvoet is het rentepercentage voor het contant maken van het exploitatieresultaat en deze is voor 2016 bepaald op 2%. Concreet betekent dit dat in 2016 € 26.000 minder rente wordt toegevoegd aan de voorziening te verwachten verliezen. De rentelast voor de algemene dienst is derhalve € 26.000 minder dan geraamd.

Resume renteresultaat 2016

Schematisch ziet de ontwikkeling van het verwachte renteresultaat er als volgt uit:

	Stelpost rente schommelingen primitieve begroting 2016		€ 1.292.500
1	Regulier effect boekjaar 2016		
	Resultaat (lagere) reguliere rente	€ 100.000	
	Correctie op bespaarde rente primitieve begroting	€ (130.000)	
			€ (30.000)
2	Effect BBV vernieuwingen boekjaar 2016		
a	Minder doorbrekende rentekosten van algemene dienst aan grondexploitatie	€ (403.000)	
b	Lagere rentetoevoeging aan voorz. verwachte verliezen grondexploitatie	€ 26.000	
			€ (377.000)
	Totaal restant stelpost renteschommelingen		€ 885.500
	nog beschikbaar houden voor onvoorziene rente-effecten 2e halfjaar 2016		€ (250.000)
	Beschikbaar als algemeen dekkingsmiddel bij zomernota 2016		€ 635.500

De toepassing van de wet en regelgeving met betrekking tot de rente-wijzigen BBV is op dit moment op diverse onderdelen nog volop in beweging. Daarnaast is op dit moment niet in te schatten of de toenemende volatiliteit op de financiële markten, mede als gevolg van het Brexit referendum, gevolgen zal hebben op de renteontwikkelingen. Daarom stellen wij u voor om voor het tweede halfjaar 2016 nog een rentebuffer van € 0,25 mln. beschikbaar te houden. Dit betekent dat van het verwachte renteresultaat 2016 bij de zomernota een bedrag van € 635.500 aangewend kan worden als algemeen dekkingsmiddel.

Voorgesteld wordt om van het renteresultaat 2016 € 635.500 in te zetten als eenmalig algemeen dekkingsmiddel.

Afstoten gemeentelijke gebouwen

Voor dit (totale) programma wordt ervan uitgegaan dat de kosten kunnen worden gedekt door de te realiseren opbrengsten. Ten opzichte van de zomernota 2015 kan het volgende worden vermeld. De voormalige huishoudschool is verkocht en er is zoals overeengekomen bijgedragen in de sloopkosten van het gebouw. Voor de aanleg van parkeerplaatsen is voor een bedrag van € 60.000 dekking gevonden binnen dit programma.

Tevens zijn de laatste werkzaamheden verricht in het kader van de verkoop van de twee schoolwoningen.

Het gebouw de Brug gelegen naast het Carmelcollege is gesloopt en het terrein is heringericht. Ook voor deze uitgaven van € 40.000 kan dekking gevonden worden binnen dit programma. De gymzaal Luttenberg, de woningen Zwolsestraat 65/67 en gymzaal de Ieme worden / zijn gesloopt. Voor de Joetse is verder onderzocht wat de mogelijkheden zijn zoals verkoop, sloop of voortzetten gebruik. Daar wordt in 2016 een vervolg aan gegeven.

Met de gebruikers en betrokkenen van Café Olde Wetering (verkoop) en boerderij Strunk zijn gesprekken gaande.

Voorgesteld wordt het krediet afstoten gemeentelijke gebouwen met € 60.000 te verhogen voor de aanleg van parkeerplaatsen achter de voormalige huishoudschool en voor een bedrag van € 40.000 voor kosten de Brug. Tevens bedrag uitgaven en inkomsten ramen voor sloopkosten van € 36.969 de Brug welke door het Carmel worden vergoed.

BNG

De jaarrekening 2015 van de Bank Nederlandse Gemeenten is onlangs vastgesteld in de aandeelhoudersvergadering.

BNG Bank heeft als doel om haar missie efficiënt te vervullen en te vertalen in lage tarieven. De bank streeft daarbij niet naar winstmaximalisatie, maar naar een redelijk rendement. De nettowinst is door verschillende oorzaken negatief beïnvloed. Door een hoger dan geprognoseerd renteresultaat en een positief resultaat binnen de financiële transacties heeft de BNG Bank wel kunnen voldoen aan de rendementsdoelstelling.

Bij vaststelling van de jaarrekening en de daarin opgenomen winstverdeling, is over het boekjaar 2015 een dividend van € 1,02 per aandeel van nominaal € 2,50 uitgekeerd. We hebben een aandelenbezit van 25.987 stuks tegen € 2,50 nominaal. In 2016 hebben we een dividendopbrengst van € 30.450 geraamd. We ontvangen € 26.500 aan dividend, € 3.950 lager dan geraamd.

Voorgesteld wordt de lagere opbrengst van € 3.950 voor dividend BNG te ramen.

921.1 Algemene uitkeringen

Uitkering uit gemeentefonds

De uitkering uit het gemeentefonds zoals die bij de meicirculaire 2016 – op basis van de Voorjaarsnota 2016 van het rijk – is vastgesteld wordt voor de jaarschijf 2016 verwerkt in deze zomernota.

Vanaf het jaar 2015 maakt de integratie-uitkering sociaal domein (Wmo 2015, Jeugd en Participatie) ook onderdeel uit van de uitkering uit het gemeentefonds. Daarnaast is de afgelopen jaren veel aandacht geweest voor het groot onderhoud aan het gemeentefonds. De financiële gevolgen hiervan zijn voor het merendeel in de meicirculaire 2015 verwerkt. De meicirculaire 2015 was ook de basis voor de begroting 2016-2019. Na de meicirculaire 2015 zijn in 2015 nog de september- en decembercirculaire 2015 ontvangen. Over de septembercirculaire 2015 hebben wij u middels een informatienotitie op 13 oktober geïnformeerd, terwijl de resultaten van de decembercirculaire 2015 (betrekking hebbend op de uitkering over 2015 en eerdere jaren) in de jaarrekening 2015 zijn verwerkt.

De uiteindelijke financiële gevolgen van deze en bovengenoemde circulaires voor de begroting 2016 worden in deze zomernota 2016 geschetst. De financiële gevolgen voor de jaren na 2016 worden in de begroting(begrotingsperspectief) 2017-2019 opgenomen. Hierbij wordt ook rekening gehouden met het resultaat herijking cluster Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke Vernieuwing (VHROSV) en de correctie op de uitkeringspunten bij raming tegen constante prijzen.

Er wordt een onderscheid gemaakt tussen de integratie-uitkering sociaal domein en de algemene uitkering uit het gemeentefonds.

Integratie-uitkering sociaal domein

De integratie-uitkering sociaal domein wordt formeel gezien als één uitkering. Vooralsnog zijn de drie onderdelen; WMO, Jeugd en Participatie nog als afzonderlijke uitkeringen te onderscheiden. Deze verschillende onderdelen zijn vanaf het jaar 2016 gebaseerd op de objectieve verdeelmaatstaven. Het rijk heeft het voornemen de uitkering sociaal domein op termijn geheel te integreren in de algemene uitkering. Er wordt op dit moment nog vanuit gegaan dat dit in 2018 zijn beslag moet krijgen, maar of dit realistisch is, wordt betwijfeld.

In de meerjarenbegroting 2016-2019 is bij de raming van de diverse onderdelen van de integratie-uitkering uitgegaan van de door het Rijk gepresenteerde budgetten bij de meicirculaire 2015. Hierbij is er vanuit gegaan dat de uitgaven in dit kader zich budgettair neutraal tot de inkomsten verhouden.

Nu bij de meicirculaire 2016 is de integratie-uitkering sociaal domein wat hoger (€ 275.680) dan in de primitieve begroting 2016 werd opgenomen. Daarmee is de totale uitkering in 2016 nog steeds € 900.000 lager dan in het jaar 2015. Gezien het budgettair neutrale uitgangspunt voor het sociaal domein heeft dit voor het jaar 2016 geen gevolgen voor het begrotingssaldo.

Voor een nadere analyse en vertaling van de financiële gevolgen die voor het sociaal domein voortvloeien uit de bij de meicirculaire 2016 bekend geworden integratie-uitkering sociaal domein voor de komende jaren, wordt verwezen naar een aparte verantwoordingsparagraaf over dit onderwerp.

De Algemene uitkering

De hoogte van de algemene uitkering wordt voor een belangrijk deel bepaald door de uitgaven van het Rijk. Middels de normensystematiek (samen trap op, samen trap af) beweegt de omvang van het gemeentefonds met het uitgavenpatroon van het Rijk mee. De jaarlijkse toe- of afname als gevolg van deze systematiek wordt het accres genoemd.

Naast deze accresontwikkelingen bepalen ook diverse andere mutaties (extra of veranderende taken, wijzigingen in de maatstafaantallen en bedragen per eenheid) het uiteindelijke resultaat van de algemene uitkering. Voor het jaar 2016 leidde ook de 1e fase en 2e fase van het groot onderhoud tot een aanzienlijke aanpassing van de uitkering.

Inmiddels is er in juli 2016 ook duidelijkheid gekomen omtrent de herijking van het cluster Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke Vernieuwing (VHROSV). Het resultaat hiervan is in meerjarenperspectief in deze zomernota 2016 opgenomen en verwerken we ook als zodanig in de begroting 2017 en meerjarenraming 2018-2020. Dit vooruitlopend op de daadwerkelijke mutatie, welke onderdeel uitmaakt van de septembercirculaire 2016.

Ten opzichte van de in de primitieve begroting 2016 opgenomen algemene uitkering is als gevolg van werkelijk hoger gerealiseerde rijksuitgaven in 2015 het accres voor de jaren 2015 en 2016 hoger. Doordat het hogere accres in 2015 wordt afgerekend met de uitkering 2016 is de totale algemene uitkering 2016 hoger dan primitief werd begroot.

Ook de aanpassing van de uitkeringsbasis, een hogere toevoeging vanuit het BTW-compensatiefonds, een verhoging van de decentralisatie-uitkering Wmo-huishoudelijke hulp en een aantal taakmutaties hebben een positieve invloed op de uitkering in 2016.

Een bijzonder aspect in deze circulaire zijn de afspraken die gemaakt zijn in het uitwerkingsakkoord Verhoogde Asielinstroom. Hierin is overeengekomen dat de door het rijk bestede middelen aan de verhoogde Asielinstroom – welke hebben geleid tot een hoger accres voor gemeenten in de jaren 2015 en 2016 – worden uitgenomen in 2016 en 2017 en opnieuw via (in een gewijzigd kasritme) een decentralisatie-uitkering aan gemeenten worden toegekend. Hiermee wordt recht gedaan aan het principe dat het geld de statushouder volgt. Dus gemeenten die meer/minder statushouders opvangen ontvangen ook meer/minder uit de decentralisatie-uitkering. Bij de septembercirculaire 2016 wordt naar verwachting de uitkering voor 2016 en volgende jaren per gemeente uit deze decentralisatie-uitkering bekendgemaakt. Vooralsnog hebben we dit voor het jaar 2016 PM geraamd.

Enkele taakmutaties en decentralisatie-uitkeringen hebben we gereserveerd en zullen voor de beoogde doelstellingen worden ingezet.

In onderstaand overzicht zijn de gevolgen voor de begroting 2016 in beeld gebracht:

resultaat uitkeringsjaar 2016		2016	
raming begroting 2016-2019		€	29.077.048
raming zomernota 2016 (meicirculaire 2016)		€	29.931.476
bruto voordelig resultaat		€	854.428
op te nemen (te reserveren) stelposten n.a.v. taakmutaties n.a.v. meicirculaire 2016			
uitvoering taalles WWB	E	€	2.635-
inzet hogere DU huishoudelijke hulp	E	€	76.260-
compensatie referendum Associatieverdrag Oekraïne	E	€	62.000-
vrijval compensatie referendum Associatieverdrag Oekraïne	E	€	62.000
voorschoolse voorzieningen peuters	E	€	20.711-
uitvoering lijfrente-opbouw	E	€	7.136-
per saldo ten gunste van de exploitatie 2016		€	747.686

Uit bovenstaand overzicht blijkt dus een positief resultaat voor de begroting 2016 tot een bedrag van € 747.686. Dit is inclusief een aantal op te nemen stelposten voor extra taken.

Uitvoering taalles WWB en uitvoering lijfrente opbouw

Voorgesteld wordt deze bedragen beschikbaar te houden voor dit doel en daarom toe te voegen aan het budget WWB.

Hogere decentralisatie-uitkering Wmo 2007

De hogere uitkering is een gevolg van de loon- en prijscompensatie over het jaar 2016. We stellen voor dit toe te voegen aan de budgetten voor dit doel.

Compensatie referendum Associatieverdrag Oekraïne

Inmiddels heeft het referendum plaatsgevonden en zijn de kosten hiervan ten laste van het budget “verkiezingen” gebracht. De kosten van het gehouden referendum zijn binnen het budget gebleven, zodat de beschikbaar gestelde middelen aan de algemene middelen kunnen worden toegevoegd.

Voorschoolse voorzieningen peuters

Tussen rijk en gemeenten is afgesproken dat alle peuters de mogelijkheid wordt geboden om naar een voorschoolse voorziening te gaan. De in verband hiermee ontvangen middelen worden voor dit doel gereserveerd.

Voorgesteld wordt per saldo € 747.686 als voordelig resultaat algemene uitkering 2016 te ramen.

922.1 Algemene baten en lasten

Kapbeleid

De raad heeft begin 2016 besloten om in te stemmen met de herziening van het kapbeleid. Tevens is besloten om dit besluit te zien als een eerste stap om te komen tot een doorontwikkeling van het groen- en kapbeleid. Gevolg van het besluit is ook dat de voorgenomen bezuiniging van € 17.000 eenmalig in 2016 wordt teruggedraaid in afwachting van nadere voorstellen.

Voorgesteld wordt de extra kosten van eenmalig € 17.000 voor 2016 beschikbaar te stellen voor het behandelen van kapaanvragen.

932.1 Onroerende-zaakbelastingen

In 2016 hebben we een totale ozb-opbrengst geraamd van € 7.379.814. De huidige verwachting is een opbrengst van € 7.452.667; een positief resultaat van € 72.853. De meeropbrengst komt grotendeels doordat er op 1 januari 2016 meer woningen waren dan was voorzien.

Er zijn 130 bezwaarschriften ingediend (0,7% van het totaal aantal objecten). We kunnen nu nog niet overzien wat het financiële effect is van de bezwaren.

Voorgesteld wordt om in 2016 een eenmalige meeropbrengst te ramen van € 50.000 voor de opbrengsten van het eigendom woningen en niet woningen.

Bij het opstellen van de programmabegroting 2017-2020 betrekken we de stijging van het aantal woningen en bekijken dan of dit leidt tot een meeropbrengst van de onroerende-zaakbelastingen.

Voorgesteld wordt eenmalig de opbrengst onroerende-zaakbelastingen met € 50.000 te verhogen.

935.1 Baten forensenbelasting

We zien bij de zomernota 2016 een verwachte opbrengst forensenbelasting 2016 van € 95.613. Dat is bijna € 6.100 meer als gevolg van een extra opbrengst over het belastingjaar 2015. Na onderzoek blijkt, dat we dit als een structurele opbrengst kunnen zien.

Met uw raad is afgesproken, dat de woonforensenbelasting in de jaren 2015, 2017 en 2018 stapsgewijs met 8% per jaar zal worden verhoogd en dat voor de begrotingsbehandeling 2017 wordt geëvalueerd wat de consequenties zijn van de tariefsverhogingen. We komen daar bij uw raad op terug in het kader van de begrotingsbehandeling 2017. Hierbij nemen we de structurele meeropbrengst van de forensenbelasting in relatie tot de nog in te vullen taakstelling in ogenschouw. De meeropbrengst voor het jaar 2016 kan als eenmalig voordeel worden geraamd.

Voorgesteld wordt de opbrengst forensenbelasting voor het jaar 2016 met € 6.100 te verhogen.

936.1 Baten toeristenbelasting

We hebben in 2016 een opbrengst geraamd van € 207.000, gebaseerd op 243.500 overnachtingen. Het aantal overnachtingen over 2015 blijkt ruim 10.000 meer te zijn. Dit geeft een extra inkomst van € 8.649. Omdat het aantal overnachtingen wat lager is dan in 2014, wordt voorgesteld dit niet als een structurele verhoging te zien maar voornamelijk als een eenmalige inkomst voor 2016.

Voorgesteld wordt eenmalig de opbrengst toeristenbelasting te verhogen met € 8.649.

960.1 Resultaat kostenplaatsen

Lagere kapitaallasten

Het totaal van de geraamde kapitaallasten kunnen voor 2016 eenmalig worden verlaagd met een bedrag van € 161.503. Dit is een gevolg van de herberekende afschrijving- en rentelasten op basis van de actuele boekwaarden van investeringen per 1 januari 2016 volgens de rekening 2015.

Voorgesteld wordt om het eenmalige voordeel op de kapitaallasten van € 161.503 te ramen.

Stelpost kapitaallasten vervangingsinvesteringen

In de begroting worden jaarlijks, middelen gereserveerd voor de kapitaallasten van vervangingsinvesteringen waarvoor een meerjarig schema is opgesteld. Op basis van dit schema wordt beoordeeld of vervanging in het geplande jaar van vervanging nog actueel dan wel noodzakelijk is. Als in het geplande jaar vervanging niet of nog niet nodig is, dan vallen die middelen eenmalig vrij en worden in het volgende jaar opnieuw in de begroting geraamd. Voor 2016 is voor die kapitaallasten een totaal budget van € 308.518 geraamd voor voorzieningen op diverse beleidsterreinen.

Binnen het product onderwijshuisvesting is voor de vervanging van de beveiligingsvoorzieningen van de scholen voor basisonderwijs € 47.747 begroot. In ieder geval valt dit bedrag in 2016 eenmalig vrij, omdat vervanging niet aan de orde is.

Voor het deel voor Beheer en Onderhoud worden vervangingen voor 2016 uitgesteld, aangezien het betreffende productiemiddel nog in goede staat verkeert. Het deel dat voor de taken van Beheer en Onderhoud vrijvalt bedraagt € 125.000.

Voorgesteld wordt het eenmalig voordeel van € 47.747 voor vervangingsinvesteringen onderwijshuisvesting en € 125.000 voor vervangingsinvesteringen Beheer en Onderhoud te ramen.

Uren buiten de exploitatie

Op investeringskredieten worden minder uren verantwoord dan waar in de begroting 2016 rekening mee is gehouden. De oorzaak is grotendeels (langdurig) ziekteverzuim en ouderschapsverlof van een aantal medewerkers.

Voorgesteld wordt een eenmalig nadeel te ramen voor uren buiten de exploitatie van € 150.000.

Kleine en administratieve wijzigingen in budgetten

Bij deze zomernota zijn nog enkele budgetten met een gering bedrag aangepast aan de werkelijk te verwachten baten en/of lasten. Daarnaast zijn administratieve wijzigingen verwerkt.

Voorgesteld wordt deze wijzigingen, per saldo eenmalig € 4.995 voordelig en structureel € 12.226 nadelig te ramen.

Stand van zaken met betrekking tot de investeringskredieten

In onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de bijgestelde planning van het totaal van de investeringskredieten bij deze zomernota 2016.

Planning van investeringskredieten 2016				
	2016	2017	2018	totaal
balanssaldo investeringskredieten 1-1-2015	€ 8.582.116	€ 75.000		€ 8.657.116
nieuwe kredieten vanuit begroting 2016 inclusief wijzigingen	€ 10.331.684			€ 10.331.684
	€ 18.913.800	€ 75.000	€ -	€ 18.988.800
werkelijk uitgegeven 2015 tot 08 juni 2016	€ 3.323.724			€ 3.323.724
	€ 15.590.076	€ 75.000	€ -	€ 15.665.076
bijstelling planning bij zomernota 2016	€ -638.339	€ 630.839	€ 7.500	€ -
nieuwe planning uitvoering investeringen bij zomernota 2016	€ 14.951.737	€ 705.839	€ 7.500	€ 15.665.076

De bijstelling van de planning heeft met name betrekking op rioleringskredieten.

Hiernavolgend zijn enkele voorstellen opgenomen met betrekking tot het wijzigen van lopende kredieten dan wel het beschikbaar stellen van nieuwe kredieten.

Tijdelijke huisvesting Carmel College

In 2013 is in een beschikking aan het Carmel College vastgesteld dat de gemeenteraad een krediet van € 1.832.000 beschikbaar stelt voor tijdelijke huisvesting gedurende het nieuwbouwtraject van HAVO/VWO. De raad heeft daarbij de opdracht meegegeven om benutting van het krediet zo laag mogelijk te houden. Het Carmel College heeft zich deze opdracht ter harte genomen en gezocht naar een sobere en doelmatige wijze van tijdelijke huisvesting. Zij heeft hiertoe bestaande, leegstaande huisvesting van de gemeente onderzocht. Dit bleek echter geen haalbare kaart. Daarop is in de bestaande huisvesting van het Carmel College toegewerkt naar efficiënter ruimtegebruik. Daarnaast zijn tijdelijke units gehuurd en geplaatst op het achterterrein. Door deze sobere en doelmatige werkwijze verwacht het Carmel College circa € 150.000 van het krediet niet nodig te hebben. Het college stelt daarom voor om het krediet met € 150.000 te verlagen. In de dekking van de tijdelijke huisvestingslasten was voorzien door een beschikking over de algemene bestemmingsreserve.

Voorgesteld wordt om het krediet van de tijdelijke huisvesting Carmel College te verlagen met € 150.000 en die verlaging ten gunste te brengen van de algemene bestemmingsreserve door een lager beschikking over die reserve.

Groot onderhoud schoolgebouwen basisonderwijs

Per 1-1-2015 is het onderhoud van de schoolgebouwen officieel gedecentraliseerd naar de schoolbesturen. Ook de daarbij behorende budgetten worden nu door het rijk rechtstreeks verstrekt aan deze organen. Er is nog een lopend krediet voor de afwikkeling van claims c.q. toezeggingen van vóór die datum en uitgaven die nadien nog zijn en worden gedaan in dat kader. Die uitgaven hebben o.a. betrekking op de kosten van de conditiemeting van de schoolgebouwen en onderzoek naar de huisvesting van de Korenbloem. Dit lopende krediet moet om die reden nog worden verhoogd met afgerond € 115.000 en kan ten laste worden gebracht van de reserve onderhoud schoolgebouwen. Eén van de genoemde claims is een toegezegde bijdrage aan het schoolbestuur voor groot onderhoud van de Korenbloem van € 328.000. Naar aanleiding van de ontwikkelingen met betrekking tot dit schoolgebouw heeft het schoolbestuur voorgesteld om dat bedrag “toe te voegen aan de financiële ruimte voor de nieuwe plannen”. Deze middelen zijn dus nog niet als zodanig ingezet en maken onderdeel uit van de beschikbare middelen binnen het krediet en de genoemde reserve. Bij het voorstel voor de eventuele (ver) nieuwbouw van de Korenbloem zal dit verzoek worden betrokken.

Om de overdracht van de schoolgebouwen met betrekking tot het groot onderhoud correct af te wikkelen heeft de gemeente een onderzoek gedaan naar achterstallig onderhoud van de gebouwen. Uit het onderzoek bleek dat er € 118.000 nodig was om dit achterstallig onderhoud weg te werken. Dit bedrag is akkoord bevonden door de schoolbesturen en daarmee is de (financiële) overdracht van het groot onderhoud afgerond. Het lopende krediet dient met het genoemde bedrag te worden verhoogd. De kosten kunnen ten laste worden gebracht van de reserve onderhoud schoolgebouwen.

Voorgesteld wordt om het krediet voor groot onderhoud schoolgebouwen te verhogen met € 233.000 en in de dekking te voorzien door een gelijke beschikking over de reserve onderhoud schoolgebouwen.

Verbreiding Nijboersbrug Broekland

De Nijboersbrug bij het bedrijventerrein in Broekland is inmiddels verbreed. Zoals in de memo aan de raad van 26 november 2015 is vermeld moet het krediet begrotingstechnisch nog worden geregeld.

Voorgesteld wordt een krediet van € 195.000 beschikbaar te stellen te dekken voor € 90.000 ten laste van de reserve bovenwijkse voorzieningen, € 95.000 BDU subsidie provincie en € 10.000 bijdragen derden.

Inbreidingslocaties

Er lopen projecten waarvoor projectleiders van de gemeente worden ingezet die externe initiatiefnemers hebben. De initiatiefnemers zijn financier van het project en betalen een bijdrage voor de ambtelijke inzet. Dit wordt vastgelegd in een anterieure overeenkomst.

De financiële bijdrage die met de initiatiefnemer wordt afgesproken komt na onderhandelingen tot stand en betreft een vast bedrag. Eventuele grondverkopen door de gemeente worden ook ingezet als dekking van de verschillende projecten.

Er lopen momenteel diverse initiatieven. Voor wat betreft de volgende projecten moet de begroting worden bijgesteld:

- Locatie Almelosestraat € 143.560 (uitgaven en inkomsten);
- Zozijn Kemphaan € 10.200 (uitgaven en inkomsten);
- Herontwikkeling Paalweg/Canadastraat Heino; uitgaaf ramen van € 5.000 en een inkomst van € 88.625;
- Herontwikkeling Mariaoord Luttenberg; uitgaaf ramen van € 8.260 en inkomst van € 6.260;
- Locatie Hutten Nieuw Heeten € 20.000 uitgaven en opbrengst verkoop grond € 8.666;
- Herontwikkeling silo 47 (voormalige Welkoop) € 22.000 uitgaven;
- Project Slotman € 23.500 uitgaven en inkomsten;
- Herontwikkeling oude Postkantoor € 17.000 uitgaven en inkomsten;
- Herontwikkeling Mariaschool € 9.000 uitgaven en inkomsten.

Voorgesteld wordt de betreffende projecten (bij) te ramen in de begroting. Per saldo een eenmalig voordeel van € 48.291.
--

Aanvullende investeringen Nieuw Tijenraan

Na de aanbestedingsprocedure rond Nieuw Tijenraan zijn er nieuwe ontwikkelingen geweest die vragen om aanvullende investeringen. Enerzijds zijn er in de tussentijd onder andere wettelijke voorschriften aangepast, waardoor bijvoorbeeld een hoger bedrag nodig is voor de te gebruiken sportvloeren. Hiermee is in totaal een bedrag van € 265.000 gemoeid. De dekking (€ 23.000) daarvoor is voorhanden binnen de budgetten die in het raadsvoorstel als financieel kader zijn vastgesteld.

Anderzijds heeft de contractpartij (Vaessen) een voorstel gedaan voor een investering van € 1,57 mln. ter verhoging van de duurzaamheid. In het raadsvoorstel is destijds gekozen voor een taakstellende ambitie ten aanzien van de totale investering, echter met een uitzondering voor investeringen in duurzaamheid. Als dergelijke investeringen leiden tot een verlaging van de exploitatiekosten, zou dat een legitieme reden zijn om te investeren. Naar de huidige inzichten is dit ook zo. De dekking van deze investering kan dan ook gevonden worden in de verlaagde energie- en onderhoudskosten (€ 89.000) en treasuryvoordelen (€ 22.000). Derhalve wordt voorgesteld een aanvullend krediet van € 1.835.000 beschikbaar te stellen. Omdat in september 2016 de bouw van nieuw Tijenraan aanvangt, is het gewenst dat er vooraf duidelijkheid is omtrent het totaal te investeren bedrag.

Voorgesteld wordt een aanvullend krediet voor 2017 van totaal € 1.835.000 beschikbaar te stellen voor € 265.000 voor sportvloeren en voor € 1.570.000 voor duurzaamheidsmaatregelen en de kapitaallasten van € 134.641 vanaf 2017 te ramen. Dekking kan worden gevonden binnen de budgetten nieuw Tijenraan.
--

Kredieten uitbreiding Aldi en Albert Heijn

De openbare ruimte aan de Molenhof, moet in verband met de uitbreiding van de Aldi en de Albert Heijn, opnieuw ingericht worden. Uitgangspunten hierbij zijn het realiseren van een goede bereikbaarheid en toegankelijkheid van het centrum. We willen deze openbare ruimte, voor zover mogelijk, definitief inrichten, op basis van de visie Molenhof (no regret maatregelen). Realisatie zal in de tijd gezien worden afgestemd met het openstellen van de nieuwbouw van de supermarkten (voorjaar 2017). De kosten voor deze fase worden geraamd op € 250.000.

Voor het project uitbreiding Aldi is reeds een krediet geopend (M8811100). De verwachte kosten bedragen € 19.000 en de opbrengst grondverkoop € 76.000.

Ook voor het project uitbreiding Albert Heijn is een krediet geopend (M8811140). De begrote (ambtelijke) kosten bedragen voor dit project € 16.000. Hiervoor wordt een vergoeding geraamd van € 16.000. De verwachte opbrengst uit grondverkoop is een bedrag van € 78.000.

Per saldo blijft er op deze 2 projecten een (begroot) bedrag over van totaal € 135.000. Het voorstel is dit bedrag in te zetten voor de herinrichting 1e fase Molenhof. Voor dit project is totaal € 250.000 nodig. Voor het ontbrekende deel zal een voorstel nieuw beleid worden gedaan bij de (integrale) afweging begroting 2017.

Voorgesteld wordt om op het bestaande krediet Aldi uitgaven en inkomsten te ramen van € 19.000 en om op het bestaande krediet Albert Heijn de uitgaven en inkomsten ramen van € 16.000. Tevens wordt voorgesteld om een krediet te ramen voor herinrichting 1e fase Molenhof van totaal € 135.000 uitgaaf en inkomsten als gevolg van grondverkoop.

Krediet Glasvezel in het buitengebied

Het college van B&W heeft in februari 2016 een convenant gesloten voor de aanleg van glasvezel in het buitengebied met CIF (Rabobank Bouwfonds Communication Infrastructure Fund). In deze afspraken werken we nauw samen met Deventer en Olst-Wijhe maar ook andere gemeenten. Salland is voor de realisatie opgedeeld in twee gebieden, nl. Salland Noord en Salland Zuid. In Salland Noord is een succesvolle vraagbundeling uitgevoerd in juni/juli en heeft meer dan de vereiste 50% van de beoogde aansluitingen zich gemeld. De aanleg van glasvezel wordt gestart. In het convenant zijn afspraken gemaakt over onder meer gemeentelijke kosten voor dit project. CIF zal een vergoeding betalen van 20 euro per aansluitadres. Het aantal wordt geschat op 3000 wat neerkomt op € 60.000 aan inkomsten. De kosten die hieruit betaald worden zijn kosten voor leges, projectcoördinatie, degeneratie- en voorbereidingskosten. Voor dit project voor de aanleg Glasvezel Buitengebied wordt een krediet gevraagd van € 60.000 waar inkomsten en uitgaven van dit project op worden geboekt.

Daarnaast voorzien de wegbeheerders van de gemeenten Deventer, Olst-Wijhe en Raalte een extra financieel risico in de toekomst voor Raalte van € 180.000 aan mogelijke degeneratiekosten. Dit bedrag is gebaseerd op een inschatting van mogelijke vervolgschade op langere termijn vanwege te weinig toezicht en coördinatie, meer overleg met nutsbedrijven als gevolg van 0,4 meter diepteligging, extra toezicht als kwaliteit toch niet blijkt te voldoen en grotere schade aan bermen, wegen en bomen dan berekend. Dit risico speelt over meerdere jaren en de kans dat het risico zich voordoet is geschat op 75%.

Daarom wordt voorgesteld in de begroting 2017 een bedrag van € 135.000 op te nemen in de risicotabel op basis waarvan het weerstandsvermogen wordt berekend.

Voorgesteld wordt een krediet van € 60.000 beschikbaar te stellen voor Glasvezel buitengebied met als dekking een bijdrage van CIF van die omvang. Tevens wordt in de begroting 2017 een bedrag van € 135.000 opgenomen als risico in het kader van de bepaling van het weerstandsvermogen.

Bedrijfsvoering

Organisatie: algemeen

Binnen de organisatie is er meer focus op de bedrijfsvoering gekomen. De ontwikkeling naar gewaardeerd partnerschap vraagt een organisatie die dit ook in haar bedrijfsvoering maximaal faciliteert en goed kan aansluiten bij alle externe ontwikkelingen. Er zijn mooie resultaten geboekt op het terrein van mobiliteit van medewerkers door het generatiepact en nieuwe instroom. Ook bij moderniseren en digitalisering van de werkprocessen worden de nodige stappen gezet, onder andere door het invoeren van E-HRM en zaakgericht werken.

Binnen de organisatie is er echter ook stijgend ziekteverzuim, er is sprake van een relatie tussen het ziekteverzuim en de toenemende werkdruk. Het risico op nog meer uitval neemt hierbij toe, omdat de werkdruk zich op de overgebleven medewerkers richt. Dit signaal is binnen de organisatie besproken en keert regelmatig op de agenda terug. Op enkele plaatsen is gericht ingehuurd om te ondersteunen.

Naast deze oplossingen op de korte termijn, moeten we ons ook oriënteren op oplossingen op de lange termijn. In onze organisatie zal de vraag altijd groter zijn, dan wat we kunnen leveren. De bezuinigingen laten zich voelen, maar we doen ons werk nog niet anders of minder. We gaan de komende periode investeren in het leerproces hoe we hier mee om kunnen gaan, met name door de werkprocessen in beeld te brengen en te optimaliseren.

Organisatie: mutaties overhead als gevolg van in- en uitstroom.

De ambtelijke organisatie is de afgelopen jaren qua omvang veranderd door vertrek van ambtenaren (Sportbedrijf, Veiligheidsregio) of het verwelkomen van nieuwe ambtenaren bij nieuwe taken (Stichting Raalte werkt, decentralisaties). Bij deze bewegingen wordt een calculatie gemaakt van de overhead behorende bij deze functies om dat ook te verrekenen. In de praktijk blijkt echter dat de technische berekening niet altijd strookt met de werkelijke werkzaamheden of dat de beïnvloedbare middelen beperkt zijn. Bijvoorbeeld het gebouw verandert niet in kosten. Daarnaast zien we dat bij afstoting er middelen voor de overhead 'meegaan' terwijl bij nieuwe taken er geen overhead bij geraamd wordt. In de tweede helft van 2016 zal er bezien worden of er een uniforme kostenberekeningssystematiek voor de overhead gerealiseerd kan worden die toepasbaar is bij het wijzigingen in de omvang van de organisatie.

Diverse taakstellingen - ontvlechtingskosten brandweer en achterblijven overhead-kosten

Vanuit de vorming van de veiligheidsregio en de verzelfstandiging van het sportbedrijf zijn taakstellingen op de bedrijfsvoering gelegd, waarvan nu blijkt dat deze niet corresponderen met de daadwerkelijk verdwenen kosten binnen de ambtelijke organisatie. Begin 2016 is er nog een laatste rondgang gemaakt om andere bezuinigingsmogelijkheden te vinden. In totaal is wordt er in 2016 € 410.500 gerealiseerd aan bezuinigingen, oplopend naar € 517.500 in 2017 en € 559.500 in 2018. Dit resultaat is echter momenteel het maximaal haalbare, maar lager dan de taakstelling. De taakstelling moet daarom naar de verwachte realisatie worden bijgesteld, wat betekent dat de volgende bedragen moeten worden afgeboekt: 2016 € 127.500; 2017: € 119.500; 2018: € 176.500.

Organisatorische aspecten fysiek domein

In 2016 zijn we gestart met het in beeld brengen van de organisatorische gevolgen van de ontwikkeling op het fysiek domein. Dit om voldoende voorbereid te zijn op de ontvlechting van de taken die overgaan naar de Omgevingsdienst, de privatisering van de bouwtoets en de komende Omgevingswet. Inhoudelijk informatie hierover is te lezen in programma 6.1.

Organisatie: digitaal werken

Het Programma Digitalisering heeft digitaal werken een flinke impuls gegeven. Het grootste deel van de organisatie maakt gebruik van een applicatie waarmee alle inkomende en uitgaande correspondentie wordt geregistreerd (het zaaksysteem), op termijn zal dat de gehele organisatie zijn. Daarmee is in de techniek om volledig digitaal te kunnen werken voorzien, maar het zal nog enkele jaren duren voordat we daadwerkelijk volledig digitaal werken. Toekomstige i-techniek om digitaal te werken wordt vanuit DOWR-I verzorgd, waarbij lokaal de randvoorwaarden in proces en competenties moeten worden ingevuld. Momenteel wordt er gestart met een DOWR-breed programma digitalisering om ook in de toekomst aan de gestelde eisen te kunnen voldoen. De opstartkosten hiervan kunnen binnen het lokale programma digitalisering worden gedekt.

De benodigde aanpassingen om volledig digitaal te werken vergt echter meer dan techniek. Het voormalige programma digitalisering met bijbehorende ICT reserve loopt conform mededeling in de begroting in 2016 af. Gedurende de rest van 2016 worden de resterende middelen ingezet om het zaaksysteem volledig te implementeren. Daarnaast wordt een deel benut voor planvorming voor een vervolg op het programma digitalisering. In de jaarrekening 2016 zal de totaal afrekening van dit lokale programma digitalisering plaatsvinden.

Voor wat betreft het vervolg: er komt geen nieuw lokaal digitaal programma, maar er is wel additionele aandacht benodigd om de gewenste verandering te realiseren. Sturing op digitalisering vanuit het lijnmanagement, het verstevigen van de digi-vaardigheden, het versterken van het strategisch vermogen om goed opdrachtgever aan DOWR-I te zijn en het procesgericht werken inbedden. Deze maatregelen maken voorsnog integraal onderdeel uit van de organisatieontwikkeling die vanuit de directie met middelen uit de SPP reserve wordt vormgegeven.

Organisatie: personeel

Autonome loonontwikkelingen

In de primitieve begroting 2016 is rekening gehouden met een stelppost autonome loonontwikkelingen van 2% zijnde een bedrag van € 275.000. Op basis van de nieuwe CAO gemeenteambtenaren 2015-2016 bedraagt de werkelijke loonstijging per 1-1-2016 3%.

De ontwikkeling van de sociale lasten en pensioenpremies laat in 2016 per saldo een daling zien van 0,25% ten opzichte van de raming in de primitieve begroting 2016.

Totaal derhalve een autonome loonontwikkeling van 3% minus 0,25% = 2,75% terwijl in de primitieve begroting rekening is gehouden met een stijging van 2%.

Dit betekent dat voor autonome loonontwikkelingen bij de zomernota 2016 0,75% van de loonsom moet worden bijgeraamd, zijnde een bedrag van € 103.000 structureel.

Voorgesteld wordt om een bedrag van structureel € 103.000 bij te ramen in verband met autonome loonontwikkelingen.

Afronding en implementatie oude bezuinigingstaakstelling arbeidsvoorwaarden personeel

We hebben met vakbonden een akkoord kunnen sluiten over de bezuinigingen op de secundaire arbeidsvoorwaarden. In een aparte informatienotitie is de gemeenteraad hierover geïnformeerd. De financiële effecten zijn cijfermatig in deze zomernota verwerkt. Voor 2016 betekent dit dat er door niet gehaalde bezuinigingen nog een bedrag van € 79.500 moet worden afgeboekt. In 2017 een bedrag van € 54.500 en vanaf 2018 resteert een structureel bedrag van € 29.500 dat niet als taakstelling kan worden gerealiseerd.

Overgang medewerkers Sportbedrijf

Door moeilijkheden met de aanmelding bij het pensioenfonds ABP zijn de medewerkers nog steeds niet in dienst van het Sportbedrijf. Dit heeft te maken met landelijke issues tussen de verschillende cao's en hun bijbehorende pensioenfonds.

Op basis van onderzoek dat we hebben verricht blijkt dat een overgang naar de cao Vermo binnen de huidige cao afspraken niet mogelijk is. Er is dus geen zicht op een overgang van deze medewerkers naar het sportbedrijf. De huidige detachering wordt voortgezet. In het najaar gaan we scenario's in beeld brengen over hoe nu verder.

Invoering Individueel Keuzebudget, onderdeel vakantiegeldverplichtingen

Met ingang van 1 januari 2017 wordt bij alle gemeenten (conform cao) het Individueel Keuzebudget (IKB) ingevoerd. Daarmee wordt de systematiek van de uitbetaling van de vakantietoeslag, de eindejaarsuitkering en de levensloopbijdrage gewijzigd.

Deze componenten komen nu maandelijks beschikbaar voor medewerkers in de vorm van een Individueel Keuzebudget, waar de medewerker maandelijks over kan beschikken.

Daarom moet de gereserveerde vakantietoeslag over de periode juni 2016 tot en met december 2016 (7 maanden) nu per 31 december 2016 als balansverplichting worden opgenomen. In de oude situatie werd deze vakantiegeldverplichting in mei van het daarop volgende jaar uitbetaald en ook als zodanig geraamd in de begroting van dat jaar.

Dit betekent dat voor het jaar 2016 een éénmalige extra last van 7 maanden vakantiegeld ontstaat. Voor de gemeente Raalte is hiermee een bedrag van circa € 0,5 mln. gemoeid.

Voorgesteld wordt deze eenmalige wettelijke verplichting van € 0,5 mln. te ramen.

Generatiepact

We hebben een akkoord bereikt met de werknemersdelegatie over het Generatiepact. Dit betekent dat medewerkers die ouder zijn dan zestig jaar, onder bepaalde voorwaarden, 80% kunnen gaan werken, met behoud van 90% van hun salaris en 100% van hun pensioenopbouw. De formatie die hiermee vrijkomt zal volledig worden ingezet voor de instroom van jongeren onder de 35 jaar.

Organisatie; DOWR-ontwikkelingen algemeen

De samenwerking binnen DOWR is nu na jaren van opbouw en overgang bestendigd in de huidige percelen. Voor alle percelen geldt dat de fase van kwartiermaken is overgegaan naar duurzame werkorganisaties. Overall zien we dat de percelen positief scoren op de 5 k's. De percelen belastingen, facilitair, inkoop en de financiële administratie laten voordelen op de k van kosten zien. De i-werkorganisatie is daar echter een uitzondering op.

DOWR- I

De gemeenten Deventer, Olst-Wijhe en Raalte willen hun ICT-functie verstevigen. Hierover is de raad uitgebreider geïnformeerd in juni met een informatienota. Deze versteviging is nodig om de opgaven van vandaag goed af te ronden en een basis te leggen voor noodzakelijke vernieuwingen. Het doel is een toekomstbestendige ICT-regieorganisatie en een stabiele en innovatieve informatiedienstverlening. Zo verbetert ook de (digitale) dienstverlening naar burgers en bedrijven. Om de ICT-functie toekomstbestendig te maken, is er een begin gemaakt met een organisatorische en inhoudelijke vernieuwingsslag. Om verder richting te geven aan de vernieuwingsslag wordt onder andere de visie op ICT geactualiseerd en komt er een gezamenlijk onderzoek naar de aansturing. In het jaar 2016 is vanuit Raalte een extra incidentele investering benodigd van € 419.000. Voor de jaren 2017 en 2018 zijn incidentele bedragen benodigd van respectievelijk € 246.000 en € 176.000. Deze bedragen zijn € 29.000 hoger dan de aanvullende informatie welke in de aparte raadsinformatienotitie is vermeld. De kosten voor 2016, 2017 en 2018 zijn incidenteel van aard. Het gaat om het stabiliseren van de huidige organisatie, waardoor deze toekomstbestendig wordt. Daarnaast zijn er verschillende projecten die invulling geven aan actualiteiten als informatiebeveiliging of het harmoniseren van applicaties.

Voorgesteld wordt de incidentele investering op DOWR-I tot een bedrag van € 419.000 bij de zomernota 2016 bij te ramen ten laste van de algemene middelen.
--

DOWR-PSA

In 2015 is gebleken dat de opgelegde taakstelling aan de DOWR PSA niet haalbaar is. Het wegvallen van dienstverlening aan externe partijen (GGD en Brandweer) kan niet worden opgevangen binnen de bestaande begroting, omdat het wegvallen van de vergoedingen niet in verhouding staat met het wegvallen van de inzet hiervoor. In de begroting 2016-2019 is reeds rekening gehouden met deze reële omstandigheden.

Na het opstellen van de jaarrekening 2015 is gebleken dat over het jaar 2015 de maandelijkse bevoorschotting voor het e-HRM systeem te laag is geweest.

Dit betekent dat er een naheffing is ontvangen van € 19.587 voor Raalte. Deze kon niet meer in het rekeningresultaat van 2015 worden verwerkt en moet daarom in 2016 voldaan worden. Vanaf 2016 is sprake van een gezamenlijk contract en deze kosten zijn reëel opgenomen in de begroting 2016-2019.

Voorgesteld wordt om het budget DOWR-PSA eenmalig te verhogen met een bedrag van € 19.587.
--

DOWR-Inkoop

Tijdens de behandeling van het rapport van de rekenkamer is door de wethouder toegezegd dat er in 2016 een evaluatie van het inkoop en aanbestedingsbeleid wordt uitgevoerd. Deze evaluatie wordt overeenkomstig de afspraak met de gemeenteraad dit najaar besproken. Omdat er geen capaciteit is binnen de huidige organisatie, is hiervoor externe expertise noodzakelijk. De kosten hiervan ramen we op € 17.500.

Voorgesteld wordt om de eenmalige kosten van € 17.500 voor de evaluatie inkoop en aanbestedingsbeleid te ramen.

Hoofdstuk 7: Sociaal domein

1. Inleiding

Vanaf het jaar 2015 hebben gemeenten er een groot aantal taken in het sociaal domein bij gekregen. Het gaat daarbij om een aantal voormalige Awbz-taken, de uitvoering van de Jeugdwet en de Participatiewet/WSW.

De beleidsonderdelen van deze 3 gedecentraliseerde overheidstaken in het sociaal domein zijn opgenomen in de programma's 2.2 Welzijn, 3.1 Arbeidsparticipatie en inkomen en 5.1 Maatschappelijke ondersteuning, begeleiding en Jeugdhulp. De programma's 11.2 Veiligheid & Handhaving en 2.1 Onderwijs hebben raakvlakken met deze paragraaf. De uitvoering van de beleidsvoornemens ligt op schema.

In deze paragraaf gaan wij met name in op de financiële stand van zaken. U treft eerst een "overall" stand van zaken 2016 aan van het sociaal domein "breed". Aansluitend zoomen we nader in op de Wmo, Jeudzorg en Participatie.

Voor nagenoeg alle onderdelen verwachten wij dat de uitgaven binnen de begroting blijven. Alleen voor het onderdeel Jeugd verwachten we een overschrijding, echter deze is naar verwachting op te vangen binnen de begroting van programma 5.1. We geven in deze paragraaf alleen de afwijkingen ten opzichte van de begroting weer.

De opbouw van deze paragraaf ziet er als volgt uit:

2. Stand van zaken sociaal domein breed
3. Stand van zaken Wmo
4. Stand van zaken Jeugd
5. Stand van zaken Participatie

2. Sociaal Domein breed

De budgetten 2016 voor het sociaal domein zijn bij de meicirculaire 2016 gewijzigd als gevolg van de loon- en prijscompensatie 2016 en de afschaffing van de ouderbijdrage bij de jeugdwet. De ontwikkeling van de integratie-uitkering 2016 ziet er ten opzichte van de begroting 2016 als volgt uit:

Uitsplitsing integratie-uitkering sociaal domein mei-circulaire 2016				
uitsplitsing sociaal domein mei-circulaire 2016	begroting 2015	werkelijk 2015	primitieve begroting 2016	bijgestelde begroting 2016 bij zomernota
integratie-uitkering Wmo	€ 5.071.909	€ 3.959.158	€ 4.783.275	€ 4.791.220
integratie uitkering Jeugd	€ 6.674.229	€ 6.782.209	€ 6.222.231	€ 6.335.825
integratie uitkering Participatiewet	€ 5.437.327	€ 6.191.559	€ 5.051.376	€ 5.204.517
	€ 17.183.465	€ 16.932.926	€ 16.056.882	€ 16.331.562
Opmerking 1				
In het beschikbare budget participatie zijn naast de decentralisatie uitkering ook de structurele uitvoeringsvergoeding via de AU (taakmutatie ad. € 2.790,= in 2015 en € 11.000 in 2016) en de reeds beschikbare algemene middelen t.b.v. integratie € 32.000,= en adviesraad € 4.776,= meegenomen.				
opmerking 2				
De bijgestelde begroting 2016 is gebaseerd op de budgetten zoals bekend geworden bij de meicirculaire 2016				

Uit bovenstaande blijkt dat we als gevolg van de meicirculaire ongeveer € 250.000 meer ontvangen van het rijk dan ten opzichte van de primitieve begroting.

Voorgesteld wordt om de budgetten Wmo en Jeugd overeenkomstig de meicirculaire te verhogen.

Transformatie

Na de focus op de zorg continuïteit in 2015 ligt de prioriteit in 2016 vooral op de transformatie in alle drie de pijlers en de versterking van het lokale voorveld. Het doel is een integrale aanpak van de klantsituatie door één gezin, één plan één aanpak.

3. Stand van zaken Wmo

Binnen de Wmo worden de “oude” en de “nieuwe” Wmo-taken onderscheiden. De “oude” Wmo-taken bestaan uit de individuele voorzieningen, inclusief huishoudelijke hulp en de overige prestatievelden, zoals we deze kennen uit de oorspronkelijke Wmo 2007-2014. De “nieuwe” Wmo-taken bestaan uit de overgehevelde taken vanuit de voormalige Awbz.

Stand van zaken “oude” Wmo-taken

In onderstaand tabel zijn de ramingen opgenomen met betrekking tot de individuele voorzieningen, waaronder de huishoudelijke hulp en de gehandicaptenvoorzieningen. Ook zijn in deze tabel de budgetten voor de maatwerkvoorzieningen vervoer en het Collectief vraagafhankelijk vervoer opgenomen.

overzicht Maatwerk voorzieningen WMO "oude taken"		Raming 2015	Realisatie 2015	primitieve begroting 2016	bijgestelde begroting 2016
M6.662.101	overige kosten wmo taken (incl GPK)	€ -	€ 13.354	€ 45.555	€ 45.555
M6.662.101	huishoudelijke verzorging	€ 2.062.096	€ 2.208.827	€ 1.783.849	€ 2.155.009
m6.672.101	Huishoudelijke hulp PGB pgb	€ 669.900	€ 351.674	€ 669.900	€ 375.000
M6.662.101/150	huishoudelijke toelage (eenmalig in 2015 en 2016)	€ 422.500	€ 122.934	€ 422.500	€ 422.500
M6.662.101	dagbesteding instellingssubsidie Zorggroep	€ 35.525	€ 45.000	€ 35.525	€ 35.525
M6.662.101	thuisbegeleiding instellingssubsidie Zorggroep	€ 45.675	€ 44.460	€ 45.675	€ 45.675
M6.661.101	maatwerkvoorziening vervoer	€ 80.000	€ 70.686	€ 80.000	€ 80.000
M6.661.102	gehandicapten voorzieningen	€ 1.100.000	€ 917.777	€ 1.090.000	€ 1.090.000
M6.661.102	Collectief vraagafhankelijk vervoer	€ 550.000	€ 421.671	€ 550.000	€ 550.000
M6.667.101	Eigen bijdragen (WMO oud) via CAK	€ (575.000)	€ (624.745)	€ (575.000)	€ (575.000)
M6.667.101	Eigen bijdrage (leges) Gehandicapten parkeerkaarten	€ (6.061)	€ (6.590)	€ (6.061)	€ (6.061)
M6.667.102	Reizigersopbrengsten CVV	€ (60.395)	€ (46.172)	€ (60.395)	€ (60.395)
M6.667.102	verhaal gehandicaptenvoorzieningen	€ (10.000)	€ (55.772)	€ (10.000)	€ (10.000)
		€ 4.314.240	€ 3.463.104	€ 4.071.548	€ 4.147.808

Algemeen

Eigen kracht is het uitgangspunt. Een individuele (maatwerk)voorziening wordt pas ingezet als er geen opties bij inwoner aanwezig zijn om zelf een oplossing te realiseren en er daarnaast ook geen overige oplossingen voorhanden zijn.

Huishoudelijke hulp

Sinds 2007 bieden we als gemeente Huishoudelijke hulp (HH) in het kader van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo). Voor de zorg in natura hebben we momenteel een contract met zeven aanbieders.

Per 2015 is de Rijksbijdrage voor Huishoudelijke hulp vanuit de Wmo met 40% verlaagd. Vanaf 2016 is het beschikbare budget – door rijks bezuinigingen- nogmaals met ruim € 300.000 verlaagd.

Deze bezuiniging wordt enigszins gedempt door de compensatie voor de loon en prijsstijgingen in 2016, waardoor de verlaging ten opzichte van 2015 beperkt wordt tot ongeveer € 200.000.

Om werkgelegenheidseffecten tegen te gaan hebben wij voor 2015 en 2016 Huishoudelijke Hulp Toelage (HHT) gelden ontvangen van het Rijk. Hierdoor kunnen cliënten tegen een sterk gereduceerd tarief het gekorte uur “terugkopen”. Voor 2016 is hiervoor een budget van € 422.500 beschikbaar. Ongeveer 32 % van mensen die huishoudelijke hulp ontvangt (HH1 indicatie) maakt gebruik van dit budget.

In de bijgestelde begroting is uitgegaan van reële uitgaven Pgb 2015. Mede dankzij een verwacht overschot op de Huishoudelijke Hulp Toelage verwachten we in 2016 de huishoudelijke hulp toch binnen het beschikbare budget te kunnen uitvoeren.

Per juli 2016 wordt gestart met de inkoopprocedure 2017. Huishoudelijk hulp wordt op dit moment geboden in twee varianten: HH1 en HH2. We hebben besloten de bestaande Huishoudelijke Hulp 2 vanaf 1 januari 2017 te integreren in de nieuwe ondersteuningsvorm Lichte Ondersteuning Thuis, die onderdeel uitmaakt van de contractering maatwerkondersteuning Wmo. Rest nog de aanbesteding van de bestaande Huishoudelijke Hulp 1.

Wmo-(gehandicapten) voorzieningen

Woonvoorzieningen

Een klein aantal grote woningaanpassingen (aankoop, verbouw, woonunit) is gerealiseerd. Dit zijn situaties waarin een grondige afweging plaatsvindt van verhuizing versus aanpassing.

Rolstoelen

Binnen alle gemeentelijke dorpskernen is een rolstoelpool gerealiseerd. In samenwerking met plaatselijke partijen (zorgaanbieders/vrijwilligers) is er tegen een laag tarief en op afspraak een rolstoel te leen voor een korte periode en indien deze af en toe nodig is.

De kosten van de Wmo- (gehandicapten) voorzieningen blijven naar verwachting op het niveau van 2015 en daarmee binnen het beschikbare budget voor het jaar 2016.

Wmo-vervoer

Met betrekking tot het Wmo-vervoer wordt op dit moment bekeken of er aangesloten kan worden bij een nieuw systeem. In 2016 kunnen we het Wmo-vervoer binnen het bestaande budget uitvoeren.

Doorontwikkeling nulde- en eerstelijnsvoorzieningen.

In onderstaand overzicht zijn de budgetten opgenomen zoals die reeds vóór de decentralisatie van de nieuwe Wmo en Jeugdtaken in de gemeentebegroting waren opgenomen maar in meer of mindere mate toch een relatie hebben met de nieuwe taken.

overzicht Algemene voorzieningen WMO "oude taken"		Raming 2015	Realisatie 2015	jaar 2016	bijgestelde begroting 2016
M6.663.102	subsidies en bijdragen ouderenbeleid (incl wonen en zorg)	€ 148.043	€ 6.371	€ 149.522	€ 149.522
M6.670.101	Kosten huiselijk geweld	€ 21.460	€ 15.000	€ 21.675	€ 21.675
M6.670.101	algemeen maatschappelijk werk (De Kern)	€ 535.853	€ 535.808	€ 541.666	€ 541.666
M6.670.101	anti-discriminatie voorziening	€ 13.775	€ 10.006	€ 13.913	€ 13.913
M6.670.101	Slachtoffer hulp	€ 9.122	€ 9.130	€ 9.221	€ 9.221
M6.670.101	Algemene hulpdienst	€ 6.842	€ 6.843	€ 6.911	€ 6.911
M6.670.101	thuisadministratie (humanitas)	€ 2.060	€ 2.060	€ 2.080	€ 2.080
M6.670.101	Vluchtelingen werk	€ 89.861	€ 89.600	€ 90.760	€ 90.760
M6.670.101	subsidie doofstommen	€ 400	€ -	€ 400	€ 400
M6.670.101	subsidie zonnebloem	€ 691	€ 773	€ 781	€ 781
M6.670.102	advieskosten WMO raad	€ 25.688	€ 16.111	€ 25.945	€ 25.945
M6.670.103	Vrijwilligersbeleid	€ 146.856	€ 101.876	€ 134.344	€ 134.344
M6.670.104	coördinatie vrijwillige thuis en mantelzorg	€ 143.090	€ 142.373	€ 147.274	€ 147.274
M6.670.201	sociaal cultureel werk	€ 374.053	€ 373.074	€ 387.789	€ 387.789
M6.670.301	jeugd- en jongerenwerk	€ 13.333	€ 13.412	€ 21.984	€ 21.984
M6.670.302	jeugdbeleid	€ 8.353	€ 3.074	€ -	€ -
M6.714.101	Volksgezondheid	€ 644.065	€ 546.969	€ 599.799	€ 599.799
		€ 2.183.545	€ 1.872.480	€ 2.154.064	€ 2.154.064

Bij nuldelijnsvoorzieningen gaat het grotendeels om ondersteuning door niet-professionals. Voorbeelden: mantelzorg en vrijwilligers. Eerstelijnsvoorzieningen zijn algemeen toegankelijke voorzieningen, uitgevoerd door professionals.

Er worden steeds meer vrijwilligers ingezet ter ondersteuning van "kwetsbare" mensen uit de gemeente Raalte. Bijvoorbeeld in de vorm van maatjesprojecten en de inzet van vrijwilligers bij de projecten meedoen naar vermogen en sterk door vrijwilligerswerk. Het budget voor vrijwilligersbeleid wordt aangewend voor deze projecten. Ook de nieuwe subsidie voor Vriendendiensten Deventer, voor ondersteuning van mensen met GGZ (geestelijke gezondheidszorg) problematiek en de nieuwe subsidie van Stichting Lef worden uit het budget voor vrijwilligersbeleid gefinancierd.

Het Centrum voor Jeugd en Gezin in Raalte is onlangs versterkt met extra j-ggz ondersteuning en jeugdopvoeddeskundigheid.

Wmo-raad

De Wmo-raad wordt zo vroeg mogelijk bij een beleidsproces betrokken en bij de evaluatie van beleid. Samen met de Wmo-raad wordt een nieuwe structuur ontwikkeld. De Wmo-raad zal meer signaleren en de gemeente op basis hiervan van adviezen voorzien.

Mantelzorg

Er zijn verschillende bijeenkomsten geweest, met o.a. de organisaties die mantelzorgondersteuning bieden, de mantelzorgers zelf en de GGZ mantelzorgers en cliëntorganisaties. Uitkomsten van de bijeenkomsten zijn: inzet op informatievoorziening, respijtzorg, waardering en praktische persoonlijke ondersteuning.

Wmo “nieuw”

Raming inkomsten en uitgaven WMO				
	Begroting 2015	Realisatie 2015	primitieve begroting 2016	bijgestelde begroting 2016 bij zomernota
formatie en algemene kosten	€ 360.697	€ 334.570	€ 341.150	€ 341.150
algemene voorzieningen	€ 880.119	€ 276.165	€ 959.977	€ 959.977
individuele voorzieningen	€ 3.831.094	€ 3.348.423	€ 3.482.148	€ 3.490.093
totaal	€ 5.071.909	€ 3.959.158	€ 4.783.275	€ 4.791.220
beschikbaar budget	€ 5.071.909	€ 5.071.909	€ 4.783.275	€ 4.791.220
overschot	€ -	€ 1.112.751	€ -	€ -
opmerking:	De bijgestelde begroting 2016 is gebaseerd op de budgetten zoals bekend geworden bij de meicirculaire 2016			

In 2016 kunnen we de “nieuwe” Wmo-taken binnen het bestaande budget uitvoeren. In 2016 is gestart met een nieuwe inkoopprocedure maatwerkondersteuning. De huidige partijen zijn uitgenodigd hieraan mee te doen. Daarnaast konden innovatieve partijen aansluiten bij de aanbesteding.

4. Stand van zaken Jeugd

Raming inkomsten en uitgaven Jeugd				
	Begroting 2015	Realisatie 2015	primitieve begroting 2016	bijgestelde begroting 2016 bij zomernota
formatie en algemene kosten	€ 430.237	€ 404.110	€ 447.650	€ 447.650
algemene voorzieningen lokaal deel	€ 456.780	€ 467.417	€ 439.348	€ 439.348
voorzieningen regionaal deel	€ 5.787.213	€ 5.910.682	€ 5.335.233	€ 5.448.827
	€ 6.674.229	€ 6.782.209	€ 6.222.231	€ 6.335.825
beschikbaar budget	€ 6.674.229	€ 6.674.229	€ 6.222.231	€ 6.335.825
tekort	€ -	€ (107.980)	€ -	€ -
opmerking:	De bijgestelde begroting 2016 is gebaseerd op de budgetten zoals bekend geworden bij de meicirculaire 2016			

In 2016 is het rijksbudget fors gedaald ten opzichte van het beschikbare budget in 2015. Van het totale Rijksbudget 2016 is 85% bestemd voor onder andere de regionaal ingekochte 2^e lijns jeugdhulp. De overige 15% is bestemd voor lokale inzet en kosten. Op grond van het huidige inzicht en een extrapolatie van de uitgaven tot nu toe wordt ingeschat dat het tekort op de Jeugdkosten naar verwachting boven het niveau van vorig jaar ligt. Het tekort wordt nu ingeschat op € 300.000.

Lokaal

In 2016 zijn we verder gegaan met het lokale transformatieproces. Het Centrum voor Jeugd & Gezin (CJG) is onder andere versterkt met extra inzet van een opvoedmaatschappelijk werker om de casuïstiek op te pakken waarbij veiligheid binnen gezinnen een rol speelt. Daarnaast starten we met een pilot ADHD met als doel om minder dure en specialistische zorg te hoeven inkopen.

Regionaal

We werken met tien andere gemeenten samen ten aanzien van de jeugdhulp. Hierover is afgesproken dat deze samenwerking in ieder geval voor de duur van twee jaar zou worden aangegaan. De samenwerking bevindt zich op drie onderdelen:

- 1) Uitvoeringstaken
- 2) Gezamenlijk werken aan transformatie
- 3) Solidariteit in 2015 & 2016 (verevening)

De uitvoeringstaken worden uitgevoerd door de Bedrijfsvoeringsorganisatie (BVO). Het gezamenlijk werken aan transformatie en de solidariteit kent hun grondslag in het Regionaal Transitiearrangement (RTA) die geldt voor de jaren 2015 en 2016. De samenwerking na 2016 wordt vastgelegd in een regiovisie. Daarnaast wordt in regionaal verband onderzocht op welke wijze de inkoop vanaf 2018 plaats dient te vinden.

5. Stand van zaken Participatie

Raming inkomsten en uitgaven Participatie				
	Begroting 2015	Realisatie 2015	Primitieve begroting 2016	Bijgestelde begroting 2016 bij zomernota
Formatie en algemene kosten	€ 120.276	€ 116.292	€ 115.500	€ 115.500
Participatie/reïntegratie uitgaven	€ 384.314	€ 300.613	€ 300.000	€ 252.888
Uitgaven wet sociale werkvoorziening	€ 5.472.303	€ 5.774.653	€ 4.635.876	€ 4.836.129
	€ 5.976.893	€ 6.191.559	€ 5.051.376	€ 5.204.517
Beschikbaar budget	€ 5.976.893	€ 5.976.893	€ 5.051.376	€ 5.204.517
Tekort	€ -	€ (214.666)	€ -	€ -

Wet sociale werkvoorziening

Eind 2015 is de Stichting Werk Raalte opgericht. De dienstverbanden van Raaltense SW werknemers van Sallcon, Wezo en Larcom zijn op 1 januari 2016 overgenomen door de stichting.

De overgang is voor de medewerkers geruisloos verlopen. Ten opzichte van het raadsbesluit in maart 2015 zijn er wel een aantal veranderingen opgetreden. Zo zijn 23 medewerkers uit Raalte in dienst gebleven bij Wezo NV omdat ander de afkoopsom aan Wezo te hoog werd. De afspraak met Wezo is gemaakt dat deze medewerkers nog maximaal 3 jaar bij hen in dienst blijven en vervolgens bij de stichting in dienst komen. Voor deze personen is aan Wezo in 2019 nog een afkoopbedrag verschuldigd van € 191.000.

Deze aanpassing ten opzichte van het raadsbesluit heeft als gevolg dat de kosten voor de WSW in 2016, 2017 en 2018 hoger zijn dan vooraf is ingeschat. De afwijking wordt voor 2016 ingeschat op € 75.000. Getracht wordt deze kosten met hogere detacheringsvergoedingen van de werknemers die wel bij de stichting in dienst zijn en een hoger percentage gedetacheerden te realiseren (gedeeltelijk) op te vangen.

Het eenmalig krediet voor de overgang en implementatie is van 2015 overgeheveld naar 2016. Uit dit krediet worden de laatste onderdelen die met de opstart van de Stichting te maken hebben bekostigd.

De afrekeningen aan Larcom en Sallcon over voorgaande jaren zijn in de jaarrekening 2015 en het eerste kwartaal van 2016 volledig afgerond.

Participatie / re-integratie uitgaven

De re-integratie van de uitkeringsgerechtigden vindt grotendeels in eigen beheer plaats. De uitgaven zijn de afgelopen jaren ruimschoots binnen de begroting uitgevoerd. Het tweede deel van 2016 wordt ingezet op een versterking van het werkgeverspunt om nog meer mensen uit de uitkeringssituatie te kunnen plaatsen en meer mogelijkheden te creëren voor werknemers van de Stichting Werk Raalte. De verwachting is dat in 2016 het budget volledig wordt benut.

Uitkeringsverstrekking

Het uitkeringsbestand loopt het eerste kwartaal iets op onder andere door het realiseren van de huisvestingstaakstelling van statushouders. De taakstelling is het eerste half jaar 43 en het tweede half jaar 50. De statushouders ontvangen vanaf het moment dat zij in Raalte gehuisvest zijn een uitkering. Ondanks deze toename is de verwachting dat de uitvoering binnen de budgettaire kaders plaatsvindt.

Daarnaast wordt de gebundelde rijksuitkering participatiewet t.b.v. de uitvoering van de bijstandsverlening met ingang van 2016 op meer objectieve maatstaven berekend. Hierdoor ontvangt de gemeente in 2016 een hogere bijdrage dan was geraamd op basis van de oude methodiek. Hierdoor ontstaat er een voordeel op de bijstandsverlening van ongeveer € 250.000. In de begroting 2016 was een tekort voorzien van € 50.000. Per saldo is het voordeel € 300.000.

Minimabeleid en schulddienstverlening

In maart van dit jaar is het beleidsplan Schulddienstverlening door de raad vastgesteld. Het beleidsplan Minimabeleid in de zomer van 2015. De implementatie van beide plannen wordt integraal opgepakt.

In maart van dit jaar is het convenant Raalte Armoedevrij afgesloten. Alle partijen die het convenant hebben ondertekend, nemen deel aan het platform Raalte Armoede vrij en stellen voor 2017 een gezamenlijke sociale agenda op.

De centrale intake voor het minimabeleid vindt sinds mei plaats bij Humanitas. Momenteel wordt een onderzoek uitgevoerd naar de mogelijkheden voor een andere wijze van verstrekking van de minima regelingen en het vergroten van het gebruik. De uitkomsten van dit onderzoek zijn naar verwachting in het najaar beschikbaar.

Ontwikkeling reserves sociaal domein

Onderstaand wordt een overzicht gegeven van de ontwikkelingen in de beide reserves zoals die op basis van de eerste maanden van het jaar 2016 worden voorzien.

Reserve Zorg			
stand reserve per 31-12-2015		€	3.845.675
overheveling naar reserve Participatie		€	-500.000
verwacht saldo per 31-12-2016		€	3.345.675
Reserve participatie			
stand per 1-1-2015		€	546.735
toevoeging vanuit reserve zorg		€	500.000
saldo op 1-1-2016		€	1.046.735
claims 2016:			
afboeken boekwaarde aandelen Wezo	€	-84.857	
restant krediet implementatie WSW	€	-119.507	
tekorten/overschotten			
WWB/BZ/BB/schulddienstverlening	€	250.000	
tekorten WSW 2016	€	-75.000	
		€	-29.364
verwacht saldo per 31-12-2016		€	1.017.371

Resume

Bij de overheveling van taken mb.t. het sociaal domein is besloten dat de taken budget neutraal worden uitgevoerd. Dit betekent dat jaarlijks de voor en nadelen worden verevend via de reserve Zorg en de reserve Participatie.

Voor 2016 wordt de doelstelling van budgetneutraliteit gehaald. Voor nagenoeg alle onderdelen verwachten wij dat de uitgaven binnen de begroting blijven. Alleen voor het onderdeel Jeugd verwachten we een overschrijding. Echter deze is naar verwachting op te vangen binnen de begroting van programma 5.1.

Hoofdstuk 8: Stand van zaken bouwgrondexploitatie

De voortgang van de ruimtelijke plannen binnen de gemeente Raalte is in de bijlage (Projectenrapportage Gebiedsontwikkeling) van deze zomernota weergegeven. Conform de Nota Grondbeleid dienen de grondexploitaties van de lopende plannen jaarlijks herzien te worden. Deze geactualiseerde grondexploitaties zijn eveneens in de projectenrapportage opgenomen.

De Projectenrapportage Gebiedsontwikkeling 2016 maakt onderdeel uit van de zomernota 2016 en wordt derhalve gelijktijdig vastgesteld.

Woningbouwprogrammering

De provincie Overijssel heeft met het oog op de woningbouwproductie in de komende 10 jaar woonafspraken met de gemeente Raalte gemaakt. De toegestane plancapaciteit is maximaal 100%. Derhalve mag gemeentelijke bestemmingsplan capaciteit niet groter zijn dan de geprognoseerde behoefte in de periode 2016 – 2026.

In de notitie met betrekking tot de woningbouwprogrammering van maart 2016 is aangegeven dat de huidige programmering (harde bestemmingsplannen en in procedure zijnde plannen) 'provincieproof' is. In de notitie is tevens aangegeven dat er een mismatch is als we de geconstateerde toekomstige behoefte afzetten tegen het bestaande woningbouwprogramma. Met name het duurdere koopsegment is oververtegenwoordigd in de bestaande harde plan capaciteit.

Hiermee rekening houdende en de behoefte om enige plan capaciteit te creëren voor nieuwe initiatieven is binnen het plan Franciscushof een afwaardering van 52 woningen doorgevoerd.

Wijziging BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) grondexploitatie

Met ingang van 1 januari 2016 zijn de BBV voorschriften grondexploitatie aangepast. Deze wijzigingen hebben onder andere betrekking op:

10 jaars termijn

Om risico's die samenhangen met zeer lang lopende projecten te beperken mag de looptijd van een grondexploitatiecomplex maximaal 10 jr. bedragen.

Deze 10 jaar dient te worden gehanteerd als richttermijn, die voortschrijdend moet worden gezien en waar gemotiveerd van kan worden afgeweken. Een gemotiveerde afwijking houdt in dat deze motivatie is geautoriseerd door de raad en verantwoord in de begroting en de jaarstukken.

De voortschrijdende termijn van 10 jr. houdt in dat na afloop van het eerste jaar, weer één jaar kan worden toegevoegd aan de termijn. De prognose die wordt gemaakt, omvat steeds een maximale periode van 10 jr.

Deze richtlijn heeft met name gevolgen voor complex de Zegge VII waarbij de looptijd eindigt op 31-12-2029. Concreet betekent dit de contante waarde van het exploitatieresultaat berekend moet worden op basis van de boekwaarde op 31-12-2025.

Rente

Vanaf 1-1-2016 is de toegestane toe te rekenen rente aan BIE (Bouwgrond in Exploitatie) gebaseerd op de werkelijk te betalen rente over het vreemd vermogen. Het is niet toegestaan om rente over het eigen vermogen toe te rekenen.

Op basis hiervan is het toe te passen rentepercentage voor de diverse grondexploitaties voor 2016 berekend op 1,44%. In de begrotingsuitgangspunten 2016 is het percentage bepaald op 3,0%.

Dit betekent een voordeel in verband met minder rentelasten binnen de grondexploitatiecomplexen van in totaal € 403.169 voor 2016. Tegenover dit voordeel staat een nadeel voor de algemene dienst van hetzelfde bedrag, omdat minder rente doorbelast kan worden.

Voorzieningen

Om de Voorziening te verwachten verliezen op peil te houden, wordt jaarlijks rente toegevoegd. In de begroting 2016 is gerekend met een rentepercentage van 3%. De nieuwe BBV voorschriften geven aan dat dit rentepercentage gelijk moet zijn aan de disconteringsvoet. De disconteringvoet is het rentepercentage voor het contant maken van het exploitatieresultaat en deze is voor 2016 landelijk bepaald op 2%. Concreet betekent dit dat in 2016 € 25.582 minder rente wordt toegevoegd aan de voorziening te verwachten verliezen en derhalve is de rentelast voor de algemene dienst ook € 25.582 minder dan geraamd.

NIEGG (Nog niet In Exploitatie Genomen Gronden)

Met ingang van 1-1-2016 is de term NIEGG afgeschaft en moeten de gronden die t/m 2015 hieronder vielen opnieuw gelabeld worden. Of overhevelen naar BIE (bouwgrond in exploitatie) of aanmerken als MVA (materiële vaste activa) onder de noemer 'terreinen en gronden'.

Door deze afschaffing kunnen de kosten op NIEGG (bv. rentekosten, tijdelijk beheer, etc.) niet meer geactiveerd (toevoegen aan boekwaarde) worden.

Vorbereidingskosten voor een BIE mogen geactiveerd worden voor een periode van 5 jaar. Hierna moeten de kosten geleid hebben tot een actieve grondexploitatie, dan wel moeten ze afgeboekt worden.

Gronden die mogelijk binnen 5 jaar leiden tot een nieuwe BIE zijn:

- Locatie voormalige Hartkampschool
- Locatie voormalige Gouden Emmer

Derhalve wordt voorgesteld deze locaties financieel technisch aan te merken als toekomstig te ontwikkelen locatie.

Nadrukkelijk wordt aangegeven dat nog geen standpunt is ingenomen over de invulling van de genoemde locaties. Bij deze invulling wordt uiteraard de omgeving betrokken.

De overige gronden zijn restgronden c.q. gronden voor evt. woningbouw op langere termijn (> 5 jr.). De boekwaarde van deze gronden is reeds de marktwaarde van de huidige bestemming (veelal agrarisch), waardoor een verdere afwaardering niet aan de orde is.

Locatie Heesweg 55a

Bij de aankoop van gronden ten behoeve van de Zegge VII is destijds in een package deal de opstallen het perceel Heesweg 55a in gemeentelijk eigendom gekomen. Deze zijn opgenomen binnen de NIEGG gronden. Binnen de nieuwe regelgeving is dit niet meer mogelijk waardoor deze locatie overgeheveld is naar het project afstoten gemeentelijke gebouwen. De locatie is aangemerkt voor de toepassing van Rood voor Rood. De sloop en sanering is inmiddels gestart.

Door de afschaffing van NIEGG mogen kosten (rente, OZB ,apparaatskosten) niet meer geactiveerd worden. In totaal gaat het hierbij om een netto kostenpost van € 70.000. Om de algemene dienst niet extra te belasten en omdat deze kosten voor 2016 altijd al ten laste van de grondexploitatie kwamen, wordt *voorgesteld deze kosten jaarlijks te dekken door een storting door te voeren van € 70.000 in de algemene bestemmingsreserve, ten laste van de algemene reserve grondexploitatie.*

Bovenwijkse voorzieningen

Het is vanaf 2016 niet meer toegestaan om toevoegingen vanuit de complexen grondexploitatie te doen aan de reserve bovenwijkse voorzieningen.

Dit betekent dat de reserve niet meer vanuit de grondexploitatie gevoed wordt. Het niet meer mogen storten vanuit de grondexploitaties heeft een voordelig effect op het exploitatieresultaat van de betreffende complexen en op den duur (bij afsluiting van de complexen) voor de algemene reserve grondexploitatie.

Om de reserve bovenwijkse voorzieningen van voldoende omvang te laten zijn om het meerjareninvesteringsplan te kunnen uitvoeren, wordt *voorgesteld jaarlijks een bedrag gelijk aan de totale stortingen vanuit de complexen, te storten in de reserve bovenwijkse voorzieningen ten laste van de algemene reserve grondexploitatie.* Voor 2016 gaat het hierbij om een bedrag van € 102.482.

De stortingen vonden t/m 2015 plaats vanuit de complexen Franciscushof, Salland II, de Zegge VII, de Kleine Hagen en Burgemeesterkwartier.

Parameters

Bij het herzien van alle exploitaties is rekening gehouden met de volgende parameters:

Parameters GREX	2015	2016
Rentepercentage nieuwe investeringen	3,8%	1,44%
Rentepercentage boekwaarde	3,0%	1,44%
Kostenstijging	1,5%	1,5%
opbrengstenstijging woningbouw	0,0%	0,0%
opbrengstenstijging bedrijven	0,0%	0,0%

Toelichting

De wijzigingen binnen de BBV voorschriften zijn verwerkt in de parameters van 2016.

Verdeling algemene kosten grondexploitatie

Naar aanleiding van opmerkingen van de provincie moet m.i.v. 2016 de algemene kosten grondexploitatie verdeeld worden naar de actieve grondexploitaties.

Voorgesteld wordt de volgende verdeling te hanteren (op basis van ingeschatte ureninzet):

complex	percentage
16- Franciscushof	15,0%
46- Sallandse Poort	5,0%
47- Salland II	15,0%
63- Keizer Nieuw Heeten	1,5%
69- Oerland Broekland	6,0%
71- de Zegge VI	1,0%
74- Borgwijk	7,5%
76- de Wörmink	7,5%
77- de Zegge VII	10,0%
78- de Veldegge	7,5%
79- 't Broeck	7,5%
84- Kleine Hagen	6,5%
88- Lierderholthuis	2,5%
92- Burgemeesterkwartier	7,5%
Totaal	100,0%

Samenvatting

Dit hoofdstuk beschrijft de resultaten van alle in exploitatie genomen complexen en geeft een algemene toelichting hierop.

Boekwaarde in exploitatie en nog niet in exploitatie genomen gronden

Per 1 januari 2016 is de totale netto boekwaarde van de in exploitatie zijnde gronden € 29.879.370. De nog niet in exploitatie genomen gronden vertegenwoordigen een boekwaarde van € 2.724.864.

In de bijlagen van deze projectenrapportage 2016 wordt een nadere uitsplitsing van de boekwaarden weergegeven.

Financieel resultaat

De geactualiseerde exploitaties 2016 (op eindwaarde) geven ten opzichte van de exploitaties 2015, de volgende verschillen:

nr.	omschrijving	V/N	GREX 2015	GREX 2016	verschil
Woningbouw					
16	Franciscushof	V	1.089.455	142.988	(946.467)
46	Sallandse Poort	N	(463.458)	(365.461)	97.997
47	Salland II	V	4.309.068	4.432.912	123.844
63	Keizer Nieuw Heeten	V	128.212	749	(127.463)
69	Oerland / Pereland	V	531.461	422.260	(109.201)
74	Borgwijk Luttenberg	V	1.416.092	1.146.860	(269.232)
76	de Wörmink Mariënheem	V	805.728	640.957	(164.771)
78	de Veldegge 1e fase	V	515.560	711.223	195.663
79	t Broeck Broekland	V	578.840	644.899	66.059
84	Kleine Hagen Laag Zuthem	N	(408.457)	(255.798)	152.659
88	Lierderholthuis	N	194.714	(268.745)	(463.459)
89	Kiezebos III **		0	0	0
92	Burgemeesterkwartier	N	(185.859)	(103.732)	82.127
	subtotaal	V	8.511.356	7.149.112	(1.362.244)
bedrijven					
72	de Zegge VI **	V	85.249	202.147	116.898
77	de Zegge VII	N	(5.717.425)	(5.277.340)	440.085
	subtotaal		(5.632.176)	(5.075.193)	556.983
	Totaal	V	2.879.180	2.073.919	(805.261)

** Kiezebos III wordt ontwikkeld door Salland Wonen

** de Zegge VI wordt ontwikkeld door een projectontwikkelaar

Lierderholthuis;

Een deel van de locatie heeft de bestemming agrarisch / wijzigingsgebied en is als zodanig niet meegenomen in de aantallen bij de woningbouwprogrammering. De grex is hierop aangepast waardoor het exploitatieresultaat negatief wordt.

In de Projectenrapportage 2016 wordt per complex een nadere toelichting gegeven over de verschillen

Nieuwe BBV voorschriften grondexploitatie

In de geactualiseerde grondexploitaties is rekening gehouden met de gewijzigde BBV voorschriften per 1-1-2016. De verlaagde rente en het niet meer mogen storten vanuit de complexen in de reserve bovenwijkse voorziening hebben een positief effect op het exploitatieresultaat.

Daarnaast speelt de 10 jaars termijn een rol. Een aantal complexen (Franciscushof, Salland II, de Veldegge en 't Broeck) kent een looptijd tot en met 2026. *Omdat ingeschat wordt dat de verkoop van de bouwgronden in 2025 afgerond wordt en 2026 gebruikt wordt voor het woonrijp maken, wordt voorgesteld om voor deze complexen af te wijken van de 10 jaars termijn.*

Het complex de Zegge VII kent een looptijd tot en met 2029. Rekening houdend met de termijn van 10 jaar dient het exploitatieresultaat berekend te worden per 31-12-2025 (boekwaarde € 5.277.340). Op grond hiervan bedraagt het negatieve exploitatieresultaat op contante waarde € 4.329.257. Hiervoor is een voorziening getroffen.

Kavelverkoppen 2016

In het volgende overzicht is de stand van zaken(medio juni 2016) met betrekking tot de verkoop van bouw kavels weergegeven.

Naam complex	2015 verkocht	2016 raming	2016 werkelijk	nog in optie
Onderhanden werk woningbouw				
16- Franciscushof / Noordrand	1	4	1	2
16- Franciscushof / Veldhof	9	0	34	0
47- Salland II	13	7	13	7
63- Keizer Nieuw Heeten *	3	0	0	0
69- Oerland / Pereland Broekland	0	1	2	1
74- Borgwijk Luttenberg	5	2	4	3
76- Wörmink Mariëneem	2	4	1	0
78- de Veldegge Heeten	0	4	11	3
79- 't Broeck Broekland	0	4	3	0
84- de Kleine Hagen Laag Zuthem	5	2	1	1
88- Lierderholthuis	0	1	0	0
89- Kiezebos Heino *	8	2	0	0
92- Burgemeesterkwartier	0	0	0	8
totaal	46	31	70	26
Onderhanden werk kantoren				
46- Sallandse Poort kantoren	0	0	0	0
totaal	0	0	0	0
Onderhanden werk bedrijventerrein				
72- de Zegge VI / ontwikkeling derden	0	0	0	0
77- de Zegge VII	1	1	0	1
totaal	1	1	0	1
Totaal onderhanden werk	47	32	70	27

* laatste kavels in 2015 verkocht

Toelichting

Binnen het complex Franciscushof is de verkoop van het deelproject de Veldhof opgenomen. De restkavels zijn begin 2016 afgenomen. De verkoop was voorzien in december 2015.

De laatste uitgifteronde binnen Salland II heeft in 2016 al geleid tot een verkoop van 13 kavels.

Het complex Keizer Nw. Heeten wordt in de jaarrekening van 2016 financieel afgerond. Alle woningen zijn gerealiseerd en het gebied is woonrijp.

De laatste kavels binnen het complex Kiezebos III zijn in 2015 afgenomen door Salland Wonen.

Een volgend CPO project (5 rijenwoningen) is in de Veldegge Heeten gestart.

Risico's

Voor de in exploitatie zijnde complexen geldt onderstaande risicokaart.

nr.	omschrijving	GREX	risico	Toelichting
Woningbouw				
16	Franciscushof			hoge boekwaarde, lange looptijd
46	Sallandse Poort			negatief exploitatieresultaat
47	Salland II			
63	Keizer Nw. Heeten			
69	Oerland / Pereland Broekland			
74	Borgwijk Luttenberg			
76	de Wörmink Mariënheem			
78	de Veldegge Heeten			
79	t Broeck Broekland			
84	Kleine Hagen Laag Zuthem			negatief exploitatieresultaat
88	Lierderholthuis			negatief exploitatieresultaat
89	Kiezebos III Heino **			risico bij ontwikkelaar
92	Burgemeesterkwartier			negatief exploitatieresultaat
bedrijven				
72	de Zegge VI **			risico bij ontwikkelaar
77	de Zegge VII			negatief expl.resultaat, hoge boekwaarde en lange looptijd
** Kiezebos III wordt ontwikkeld door Salland Wonen				
** de Zegge VI wordt ontwikkeld door een projectontwikkelaar				

Exploitatieresultaat

Een vijftal exploitaties (**Sallandse Poort**, **de Zegge VII**, **de Kleine Hagen Laag Zuthem**, **Lierderholthuis** en **Burgemeesterkwartier**) sluit met een negatief resultaat. Conform de BBV-voorschriften is hiervoor een voorziening getroffen.

Omdat het exploitatieresultaat negatief is, zal een tegenvaller direct financiële gevolgen hebben. Er zal dan een extra storting in de voorziening te verwachten verliezen doorgevoerd moeten worden. Deze komt dan ten laste van de algemene reserve grondexploitatie.

Overige risico's

Binnen de uitvoering en realisatie van grondexploitaties wordt risico gelopen. De risico's hebben met name betrekking op:

- De looptijd van de plannen en planvorming;
- Ingeschatte parameters;
- Marktwerving (inschatting afzet van de bouwkavels).

In de toelichting van de afzonderlijke complexen in de Projectenrapportage is bij de uitwerking van de risico's en kansen, het financieel effect op het eindresultaat berekend wanneer er sprake zou zijn van een wijziging in de parameters.

Naast de gevoeligheid met betrekking tot de parameters hebben verdere vertraging (tijd), een veranderende afzet (lagere opbrengsten) en de aanbestedingsmarkt (kostenstijging), gevolgen voor het eindresultaat. Deze scenario's zijn eveneens doorberekend.

Kijkende naar de afzonderlijke exploitaties en de doorberekende scenario's blijkt dat het risico binnen de grondexploitatie voor wat betreft de meeste complexen beheersbaar is. Wel vragen met name de complexen **Franciscushof** en de **Zegge VII** voortdurend aandacht met betrekking tot (nadelig) financiële effect bij een eventuele vertraging in de afzet van kavels.

Franciscushof

Medio september 2014 is de VOF Franciscushof ontbonden en is AM Grondbedrijf uitgetreden. Sindsdien is de gemeente volledig risicodragend. De grondexploitatie laat een klein positief resultaat zien.

Omdat er sprake is van een hoge boekwaarde (€ 15,7 mln.) en een lange looptijd (2026) heeft een vertraging in afzet, een kostenstijging en opbrengstendaling, grote nadelige gevolgen voor het exploitatieresultaat.

De Zegge VII

Het bedrijventerrein de Zegge VII kent een uitgeefbaar oppervlakte van 21,4 ha.

Eind juni 2016 is het perceel welke nog niet in eigendom was, verworven. Derhalve zijn nu alle gronden in gemeentelijk eigendom. Het exploitatieplan kan hierdoor komen te vervallen. De grondexploitatie laat een negatief resultaat zien op contante waarde van € 4,3 mln., waarvoor een voorziening getroffen is. Deze contante waarde is berekend op basis van de boekwaarde op 31-12-2025. Dit als gevolg van de nieuwe BBV voorschriften (10 jr. termijn). In de grondexploitatie is een uitgiftetempo opgenomen van 1 ha. in 2016 en daarna 1.5 ha. per jaar, oplopend naar 1,75 ha vanaf 2022.

Omdat de boekwaarde per 1-1-2016 €13,9 mln. bedraagt, heeft bv. een vertraging in de uitgifte en hierdoor een verlenging van de looptijd, grote gevolgen voor de exploitatie.

Deze extra last betekent een hoger exploitatietekort en moet gehaald worden uit de algemene reserve grondexploitatie. De algemene reserve grondexploitatie is beperkt toereikend om dit op te vangen, waardoor een beroep moet worden gedaan op de algemene bestemmingsreserve (algemene dienst).

Risico's overige terreinen

In het in de projectenrapportage opgenomen overzicht van Overige Terreinen zijn de niet benodigde gronden gewaardeerd op de agrarische waarde.

Gronden die niet meer nodig zijn om in portefeuille te houden worden verkocht.

Het risico binnen de overige gronden moet met name gezocht worden in de nog te ontwikkelen locaties. Voorbeelden hiervan zijn de voormalige schoollocaties.

Voormalige Hartkampschool Raalte

Door het opgaan in de brede school Raalte is de onderwijsfunctie van de Hartkampschool vervallen. De school en gymzaal zijn inmiddels gesloopt (gymzaal in 2016) en de grond behorende bij de school is overgegaan naar de grondexploitatie.

De boekwaarde van de Hartkampschool per 1-1-2016 is € 385.826. Deze zal nog verhoogd worden met de boekwaarde en de sloopkosten van de gymzaal.

In hoeverre deze boekwaarde goedge maakt gaat worden met toekomstige grondopbrengsten is afhankelijk van de concrete invulling van het terrein.

De Gouden Emmer Heino

De locatie Gouden Emmer is inmiddels beschikbaar. Omdat het een potentiële inbreidingslocatie betreft is de locatie in 2015 overgeheveld van de algemene dienst naar de grondexploitatie.

Gezien de relatief lage boekwaarde van het terrein worden hier de risico's laag ingeschat.

Reserve grondexploitatie

De algemene reserve grondexploitatie kent per 1-1-2016 een stand van € 1,19 mln.

In de Nota Grondbeleid is bepaald dat de ondergrens voor de algemene reserve grondexploitatie minimaal € 1 mln. moet zijn.

Mocht de reserve onder € 1 mln. komen dan zal deze aangevuld worden tot de ondergrens door te beschikken over de algemene bestemmingsreserve. Op dit moment zijn er nog geen indicaties die wijzen op een extra beschikking over de algemene reserve grondexploitaties waardoor deze onder de ondergrens komt.

De marge om tegenvallers op te kunnen vangen is echter wel beperkt.

Op basis van de geactualiseerde grondexploitaties 2016 is de volgende meerjarenprognose van de algemene reserve grondexploitaties opgemaakt:

	2015	2016	2017	2018	2019
Stand per 1-1	1.316.616	1.190.025	1.239.473	1.207.959	1.169.158
Stortingen	308.679	221.948	140.987	160.199	29.229
Onttrekkingen	435.270	172.500	172.500	199.000	172.500
Stand per 31-12	1.190.025	1.239.473	1.207.959	1.169.158	1.025.887

Door de wijziging van de BBV voorschriften vallen de complexen met een negatief exploitatieresultaat minder nadelig uit, m.u.v. de Zegge VII die door het doorvoeren van de 10 jr. termijn een hoger tekort op startwaarde kent. Dit alles betekent een extra storting (€ 32.803) vanuit de algemene reserve grondexploitatie in de voorziening te verwachten verliezen.

De voorziening is als volgt opgebouwd:

complex	Jaarrek. 2015	GREX 2016	mutatie
17 Franciscushof	558.410	0	558.410
46 Sallandse Poort	361.992	335.887	26.105
77 de Zegge VII	3.730.366	4.329.257	-598.891
84 Kl. Hagen Laag Zuthem	285.493	222.687	62.806
88- Lierderholthuis	0	238.638	-238.638
92 Burgemeesterkwartier	256.510	99.105	157.405
totaal	5.192.771	5.225.574	-32.803

De algemene reserve grondexploitatie maakt onderdeel uit van het totale weerstandsvermogen.

Actuele onderwerpen

Vennootschapsbelasting (vpb) plicht overheden

Op 18 december 2014 is de Wet modernisering vpb-plicht overheidsondernemingen aangenomen in de Tweede Kamer en op 26 mei 2015 in de eerste kamer. Per 1 januari 2016 is de vennootschapsbelastingplicht voor gemeenten in werking getreden.

De huidige regeling van de Vpb plicht voor overheidsbedrijven dateert uit eind jaren zestig en houdt in dat alleen expliciet aangewezen activiteiten en een aantal met naam genoemde overheidsbedrijven Vpb-plichtig zijn.

De regel is hierbij in hoofdlijn: een overheidsonderneming is niet belastingplichtig, tenzij. Dit is van toepassing op indirecte (privaatrechtelijke) als directe (publieksrechtelijke) overheidsactiviteiten.

In de nieuwe situatie is de regel: een overheidsonderneming is belastingplichtig tenzij. De tenzij staat hier voor een aantal met name genoemde vrijstellingen.

Voorbeeld waarbij de Vpb-plicht gaat gelden is onder andere de grondexploitatie.

De Vpb is een winstbelasting. Het tarief bedraagt 20% over de fiscale winst tot € 200.000 en 25% daarboven.

Bij de implementatie van het Vpb binnen de gemeente Raalte is Deloitte ingeschakeld als extern adviseur. Uit een eerste quick scan is gebleken dat bij de grondexploitatie sprake is van een onderneming en een structureel winststreven. Het vervolgtraject (onder andere bepalen van de openingsbalans) is inmiddels gestart.

Gezien het exploitatieresultaat van de gezamenlijke complexen zullen we naar alle waarschijnlijkheid aangeslagen worden voor vennootschapsbelasting.

Zodra meer duidelijkheid is over de mogelijke hoogte hiervan, wordt uw raad geïnformeerd.

Complexen grondexploitatie

De afzonderlijke complexen worden in de Projectenrapportage gebiedsontwikkeling nader toegelicht

Hoofdstuk 9: Financiële overzichten

In dit hoofdstuk worden de volgende financiële overzichten gepresenteerd:
het totaaloverzicht financiële gevolgen zomernota, uitgesplitst in:

- autonome ontwikkelingen / extra middelen
- uitgaven / inkomsten ten laste of ten gunste van een reserve
- bedrijfsvoering
- kredieten
- per programma het totaalbedrag van de aanpassingen en de nieuwe prognose voor de begroting 2016.

WAT HEEFT HET ONS (TOT NU TOE) GEKOST?							
Progr.	Beleids- prod.	Ontstaan door:	V/N	2016	2017	2018	2019
ONDERDEEL AUTONOME ONTWIKKELINGEN / EXTRA BUDGETTEN EXPLOITATIE							
1.2	120.3	Eenmalig voordeel exploitatieresultaat Veiligheidsregio IJsselland	V	€ -21.000			
2.1	420.1/	Verhogen budget belastingen/rechten basis- en voortgezetonderwijs	N	€ 31.000	€ 31.000	€ 31.000	€ 31.000
2.1	530.3	Verlagen budget bijdragen voor bewegingsonderwijs basisonderwijs	V	€ -15.000	€ -15.000	€ -15.000	€ -15.000
2.1	650.1	Verlagen budget kosten toezicht kinderopvang	V	€ -21.105	€ -21.105	€ -21.105	€ -21.105
2.1	650.2	Eenmalig verlagen budget peuterwerk	V	€ -50.000			
2.3	530.3	Terugramen rentebate sportstimuleringsleningen	N	€ 23.202	€ 23.202	€ 23.202	€ 23.202
2.3	531.1	Eenmalig verlagen budget onderhoud sportterreinen	V	€ -29.000			
3.1	614.1	Verhogen uitgaven kwijscheldingsbeleid	N	€ 20.000			
3.1	614.1	t.l.v. voorzieningen afvalverwijdering/riolering	V	€ -20.000			
4.1	823.1	Leges omgevingsvergunningen	N	€ 150.000	€ 50.000	€ 50.000	€ 50.000
4.2	210.1	Verhogen budget onkruidbestrijding wegen	N	€ 80.000			
4.2	560.1	Verhogen budget openbaar groen	N	€ 82.000			
4.3	721.1	Hogere uitkering dividend Rova	V	€ -111.675			
4.3	721.1	Terugontvangst voorfinanciering restafvalverbranding	V	€ -391.536			
4.3	721.1	Storting in voorziening afvalverwijdering	N	€ 391.536			
4.3	722.1	Saldo mee- en tegenvallers exploitatie riolering	N	€ 169.000			
4.3	722.1	Dekking t.l.v. voorziening vervanging en renovatie Riolering	V	€ -169.000			
5.1	621.1	Kosten voorbereidingsfase AZC	N	€ 149.684			
5.1	621.1	Bijdragen COA	V	€ -149.684			
5.1	621.1	Kosten AZC o.a. realisatie onderwijshuisvesting	N	€ 325.000	€ 628.958		
5.1	621.1	Vergoeding onderwijshuisvesting en bestuurskosten	V	€ -325.000	€ -628.958		
6.2	330.1	Deels aflossing geldlening Enexis B.V.	V	€ -9.069			
6.2	330.1	Deels aflossing geldlening Enexis B.V.	V	€ -	€ -7.776	€ -7.776	€ -7.776
6.2	330.1	Hogere opbrengst dividend Enexis	V	€ -3.496			
6.2	330.1	Hogere opbrengst dividend Vitens	V	€ -59.695			
9.0	913.1	Lagere opbrengst dividend BNG	N	€ 3.950			
9.0	913.1	Renteresultaat	V	€ -635.500			

Progr.	Beleids- prod.	Ontstaan door:	V/N	2016	2017	2018	2019
9.0	921.1	Hogere algemene uitkering meicirculaire	V	€ -854.428	€ -765.733	€ -988.923	€ -767.795
9.0	921.1	Hogere algemene uitkering aan cluster VHROSV	V	€ -	€ -210.096	€ -351.008	€ -339.374
9.0	921.1	Hogere algemene uitkering corr indexering	V	€ -	€ -	€ -108.500	€ -260.400
9.0	921.1	Uitvoering taalles WWB	N	€ 2.635	€ 5.224	€ 5.224	€ 5.224
9.0	921.1	Inzet hogere DU huishoudelijke hulp	N	€ 76.260	€ 158.459	€ 158.459	€ 158.459
9.0	921.1	Compensatie referendum Associatieverdrag Oekraïne	N	€ 62.000			
9.0	921.1	Vrijval compensatie referendum Associatieverdrag Oekraïne	V	€ 62.000-			
9.0	921.1	Voorschoolse voorzieningen peuters	N	€ 20.711	€ 41.421	€ 62.132	€ 82.842
9.0	921.1	Uitvoering lijfrente-opbouw	N	€ 7.136	€ 8.889	€ 10.632	€ 12.361
9.0	921.1	taakmutatie basisregistratie grootschalige topografie	N	€ -	€ 14.000	€ 14.000	€ 14.000
9.0	921.1	Afbouw peuterspeelzaalwerk DU	V	€ -	€ -	€ -98.697	€ -98.697
9.0	921.1	Decentralisatieuitkering asielinstroom		pm	pm	pm	pm
9.0	921.1	Kosten huisvesting vergunninghouders		pm	pm	pm	pm
9.0	921.1	Stelpost loonstijging	N	€ -	€ 410.000	€ 410.000	€ 410.000
9.0	921.1	Stelpost prijsstijgingen	N	€ -	€ 160.000	€ 160.000	€ 160.000
9.0	922.1	Behandelen kapaanvragen	N	€ 17.000			
9.0	932.1	Verhogen opbrengst eigenarenbel. onroerende zaakbelastingen	V	€ -50.000			
9.0	935.1	Verhogen opbrengst forensenbelasting	V	€ -6.100			
9.0	936.1	Verhogen opbrengst toeristenbelasting	V	€ -8.649			
9.0	960.1	Uren buiten exploitatie	N	€ 150.000			
Div	Div	Voordeel kapitaallasten 2016 door actuele boekwaarden	V	€ -161.503			
Div	Div	Voordeel kapitaallasten door uitstel vervangingsinvesteringen	V	€ -172.747			
Div	Div	Kleine en administratieve wijzigingen	V	€ -4.995			
Div	Div	Kleine en administratieve wijzigingen	N	€ 12.226	€ 12.226	€ 12.226	€ 12.226
		TOT. AUTONOME ONTWIK./EXTRA BUDGETTEN		€ -1.557.842	€ -105.289	€ -654.134	€ -550.833

ONDERDEEL TLV RESERVES			V/N	2016	2017	2018	2019
2.1	421.1	Verhogen krediet groot onderhoud onderwijsgebouwen	N	€ 233.000			
2.1	421.1	Dekking t.l.v. reserve onderhoud onderwijsgebouwen	V	€ 233.000-			
		TOTAAL TLV RESERVES		€ -	€ -	€ -	€ -

AUTONOME ONTWKKELEN/BEDRIJFSVOERING				V/N	2016	2017	2018	2019
Div	Div	Resultaat op bezuinigingen	N	€	252.612	€ 151.612	€ 208.612	€ 208.612
Div	Div	Inzet stelpost surplus bezuinigingen	V	€	196.497-	€ 115.447-	€ 13.697-	€ 13.697-
9.0	960.1	Evaluatie inkoop en aanbestedingsbeleid	N	€	17.500			
9.0	960.1	Autonome loonontwikkelingen	N	€	103.000	€ 103.000	€ 103.000	€ 103.000
9.0	960.1	Vakantiegeldverplichtingen	N	€	500.000			
9.0	960.1	Incidentele investering DOWR-I	N	€	419.000	€ 246.000	€ 176.000	
9.0	960.1	DOWR-PSA	N	€	19.587			
TOT AUTONOME ONTWIKK/BEDRIJFSVOERING				N	€ 1.115.202	€ 385.165	€ 473.915	€ 297.915

Progr.	Beleids prod.	Ontstaan door:	V/N	2016	2017	2018	2019
ONDERDEEL KREDIETEN							
1.1	002.4	Verhogen krediet afstoten gemeentelijke gebouwen voor parkeerplaatsen achter voormalige huishoudschool	N	€ 60.000			
1.1	002.4	Dekking parkeerplaatsen vm huishoudschool	V	€ 60.000-			
1.1	002.4	Verhogen krediet afstoten gemeentelijke gebouwen voor kosten gebouw De Brug	N	€ 40.000			
1.1	002.4	Bijdrage kosten gebouw de Brug	V	€ 40.000-			
1.1	002.4	Sloopkosten de Brug	N	€ 36.969			
1.1	002.4	Vergoeding sloopkosten de Brug door CCS	V	€ 36.969-			
2.1	443.1	Tijdelijke huisvesting Carmel College	V	€ 150.000-			
9.0	980.9	Lagere beschikking over alg. bestemmingsreserve	N	€ 150.000			
2.3	530.2	Aanvullend krediet Tijenraan kapitaallasten	N	€ -	€ 134.641	€ 134.641	€ 134.641
2.3	530.2	Dekking diverse budgetten nieuw Tijenraan	V	€ -	€ 134.641-	€ 134.641-	€ 134.641-
4.2	210.1	Krediet verbreding Nijboersbrug	N	€ 195.000			
4.2	210.1	t.l.v. reserve bovenwijkse voorzieningen	V	€ 90.000-			
4.2	210.1	BDU subsidie provincie	V	€ 95.000-			
4.2	210.1	Bijdragen derden	V	€ 10.000-			
4.2	210.1	Glasvezel buitengebied	N	€ 60.000			
4.2	210.1	Dekking glasvezel bijdrage CIF	V	€ 60.000-			

Progr.	Beleids prod.	Ontstaan door:	V/N	2016	2017	2018	2019
6.1	810.1	Bijramen diverse projecten inbreidingslocaties	V	€ 48.291-			
6.1	810.1	Krediet Aldi	N	€ 19.000			
6.1	810.1	Opbrengsten uitbreiding Aldi	V	€ 76.000-			
6.1	810.1	Krediet Albert Heijn	N	€ 16.000			
6.1	810.1	Vergoeding ambtelijke kosten	V	€ 16.000-			
6.1	810.1	Opbrengsten uitbreiding Albert Heijn	V	€ 78.000-			
6.1	810.1	Ged. krediet herinrichting 1e fase Molenhof	N	€ 135.000			
		TOTAAL KREDIETEN	V	€ 48.291-	€ -	€ -	€ -
		TOTALE GEVOLGEN ZOMERNOTA		€ 490.931-	€ 279.876	€ 180.219-	€ 252.918-

WAT HEEFT HET ONS (TOT NU TOE) GEKOST?

AANPASSINGEN PER PROGRAMMA TOTAAL

Nr	Programma	2016	2017	2018	2019
1.1	Bestuur en dienstverlening	€ -	€ -	€ -	€ -
1.2	Veiligheid en Handhaving	€ 21.000-	€ -	€ -	€ -
2.1	Onderwijs	€ 205.105-	€ 5.105-	€ 5.105-	€ 5.105-
2.2	Welzijn	€ -			
2.3	Sport	€ 5.798-	€ 23.202	€ 23.202	€ 23.202
3.1	Arbeidsparticipatie en inkomen				
4.1	Wonen en woon- en werkomgeving	€ 150.000	€ 50.000	€ 50.000	€ 50.000
4.2	Integraal Beheer Openbare Ruimte	€ 162.000	€ -	€ -	€ -
4.3	Milieu- en duurzaamheid	€ 111.675-	€ -	€ -	€ -
5.1	Maatsch ond, begeleiding en jeugdhulp	€ -			
6.1	Ruimtelijke ordening	€ 48.291-	€ -	€ -	€ -
6.2	Economie	€ 72.260-	€ 7.776-	€ 7.776-	€ 7.776-
6.3	Bereikbaarheid en mobiliteit				
9.0	Financiën	€ 67.898-	€ 171.164	€ 447.681-	€ 520.380-
0	Diverse programma's	€ 270.904-	€ 48.391	€ 207.141	€ 207.141
	Totaal	€ 490.931-	€ 279.876	€ 180.219-	€ 252.918-

BEGROTING 2016 NA WIJZIGINGEN ZOMERNOTA

Nr	Programma	Lasten 2016	Baten 2016	Saldo begr 2016	Prognose lasten 2016	Prognose baten 2016	Prognose saldo 2016	Verschil saldo begr - saldo prognose 2016
1.1	Bestuur en dienstverlening	€ 5.980.059	€ 1.957.696	€ 4.022.363	€ 6.017.028	€ 1.994.665	€ 4.022.363	€ -
1.2	Veiligheid en Handhaving	€ 3.363.722	€ 343.060	€ 3.020.662	€ 3.342.722	€ 343.060	€ 2.999.662	€ 21.000-
2.1	Onderwijs	€ 6.162.440	€ 1.051.974	€ 5.110.466	€ 6.190.335	€ 1.284.974	€ 4.905.361	€ 205.105-
2.2	Welzijn	€ 2.741.344	€ 629.531	€ 2.111.813	€ 2.741.344	€ 629.531	€ 2.111.813	€ -
2.3	Sport	€ 4.533.640	€ 1.081.908	€ 3.451.732	€ 4.504.640	€ 1.058.706	€ 3.445.934	€ 5.798-
3.1	Arbeidsparticipatie en inkomen	€ 14.452.989	€ 5.794.073	€ 8.658.916	€ 14.452.989	€ 5.794.073	€ 8.658.916	€ -
4.1	Wonen en woon- en werkomgeving	€ 3.335.314	€ 1.410.405	€ 1.924.909	€ 3.335.314	€ 1.260.405	€ 2.074.909	€ 150.000
4.2	Integraal Beheer Openbare Ruimte	€ 9.378.059	€ 2.471.383	€ 6.906.676	€ 9.795.059	€ 2.666.383	€ 7.128.676	€ 222.000
4.3	Milieu- en duurzaamheid	€ 6.459.138	€ 7.175.136	€ 715.998-	€ 7.019.674	€ 7.907.347	€ 887.673-	€ 171.675-
5.1	Maatsch ond, begeleiding en jeugdhulp	€ 19.996.930	€ 1.562.451	€ 18.434.479	€ 19.996.930	€ 1.562.451	€ 18.434.479	€ -
6.1	Ruimtelijke ordening	€ 5.235.866	€ 4.384.053	€ 851.813	€ 5.357.575	€ 4.554.053	€ 803.522	€ 48.291-
6.2	Economie	€ 792.647	€ 413.691	€ 378.956	€ 792.647	€ 485.951	€ 306.696	€ 72.260-
6.3	Bereikbaarheid en mobiliteit	€ 21.200	€ -	€ 21.200	€ 21.200	€ -	€ 21.200	€ -
9.0	Financiën	€ 3.227.247	€ 57.405.234	€ 54.177.987-	€ 4.622.076	€ 58.867.961	€ 54.245.885-	€ 67.898-
	Diverse programma's			€ -	€ 270.904-	€ -	€ 270.904-	€ 270.904-
		€ 85.680.595	€ 85.680.595	€ -	€ 87.918.629	€ 88.409.560	€ 490.931-	€ 490.931-

Bijlagen:

- overzicht algemene bestemmingsreserve
- overzicht mutaties in reserves in 2016 bevoegdheid van de raad
- overzicht beschikbaar stellen krediet bevoegdheid van de raad
- overzicht onvoorzien structureel en eenmalig
- format egalisatiereserve AZC

Algemene bestemmingsreserve 2016

stand per 01 januari 2015	€	10.488.539
afromen diverse reserves	€	674.352
beschikkingen over reserve 2015	€	-1.946.300
	€	<u>9.216.590</u>
claims via raadsbesluit rekening 2015 in 2016:		
* rekeningssaldo 2015	€	1.008.928
* lijst eenmalige kredieten naar 2016	€	-473.309
* eenmalige uitgaven 2015 naar 2016	€	-182.972
* stelposten algemene uitkering naar 2016	€	-128.514
* structurele posten eenmalig naar 2016	€	-279.335
* eenmalige kredieten met dekk alg best res uit 2015	€	<u>-183.580</u>
	€	-238.782
Overbrengen kd van 2015 naar 2016 al tlv alg best res	€	<u>-2.262.819</u>
	€	-2.501.601
dekking begroting 2016	€	-6.715
afromen diverse reserves 2016 al in 2015 tgv reserve gebracht	€	-681.913
claims 2016:		
Trefpunt Laag Zuthem	€	-310.000
dekking afschrijving activa t/m 2017	€	-5.536
verkoop aandelen EDON 2016	€	16.336
dekking begroting 2017	€	-158.978
dekking afschrijving activa t/m 2017	€	-1.617
dekking begroting 2018	€	247.858
dekking begroting 2019	€	68.602
lagere beschikking tijd. Huisvesting Carmel	€	150.000
stand per 08-06-2016	€	<u><u>6.033.027</u></u>

Mutaties in reserves in 2016 bevoegdheid van de raad			
Bwn Omschrijving	WBS	Beschikking over reserve:	Bedrag
Uitname uit reserves			
108 opst econ actieplan	M13306	Res econ. beleid, startende ondernemers	€ 50.000
117 fietsen Heino / snel	M13707	Klimaatbeleid	€ 6.000
117 fietsen Heino / snel	M13707	Klimaatbeleid	€ 5.000
nbn Tippe Heino multifunctionele ontm plek	M13576	inwonersinitiatieven	€ 2.500
nbn Bijenstal in dorpsboomgaard Heino	M13576	inwonersinitiatieven	€ 1.500
nbn Programma digitalisering	M13914	ICT	€ 151.295
			€ 216.295
Storting in reserves			
109 extra vergoeding EDON	M13902	Algemene bestemmingsreserve	€ 16.336
nbn stelpost combinatiefunctionarissen	M13	Sportstimulering	€ 55.400
			€ 71.736

Beschikbaar stellen krediet bevoegdheid van de raad			
Bwn Omschrijving	WBS	Dekking	Bedrag
106 Begeleiding advies kunstgrasvelden	M8556120	tlv voorziening sportvelden	€ 55.000
107 Opstellen beheerplan OV	M8210003	tlv exploitatie	€ 23.500
108 Opstellen economisch actieplan	M8310102	tlv reserve economisch beleid	€ 50.000
114 Nw Tijenraan; sloop VAT kosten	M8535203	jaarschijf 2016 krediet Tijenraan	€ 7.500
114 Nw Tijenraan OR; bouwrijp maken	M8535301	jaarschijf 2016 krediet Tijenraan	€ 75.110
114 Nw Tijenraan OR; park plaatsen, verkeers	M8535302	jaarschijf 2016 krediet Tijenraan	€ 15.000
114 Nw Tijenraan OR; VAT kosten incl uren	M8535304	jaarschijf 2016 krediet Tijenraan	€ 60.000
115 Ontwikkelagenda	M8001002	Subsidie Ministerie	€ 10.000
116 Straataanpak Energiebesparing	M8704727	Subsidie VNG	€ 16.210
117 uitbreiding fietsenstall. station Heino	M8704724	tlv reserve klimaatbeleid	€ 5.000
117 Onderzoek fietssnelweg	M8704725	tlv reserve klimaatbeleid	€ 6.000
134 Sportpark Ramele	M8530160	Subsidie provincie	€ 146.940
135 Teamontwikkelplan V&H	M8050400	tlv exploitatie	€ 50.000
nbn Herinrichtingsplan Zwolsestraat		tlv voorziening riolering	€ 70.000
nbn Programma digitalisering	M8050322	tlv reserve ICT	€ 151.295
nbn Energieloket 2016-2020		Subsidie Provincie	€ 60.000
			€ 801.555

Stand onvoorzien / eenmalig 2016			
Onvoorzien structureel			
0	Primitieve begroting 2016	€	50.000
100	lidmaatschap platform hoogspanning	€	3.500-
nbn	Aanvullende subsidie Hoftheater	€	15.816-
Resteert d.d. 30-06-2016		€	30.684
Eenmalige middelen			
0	Primitieve begroting 2016	€	50.000
Resteert d.d. 30-06-2016		€	50.000

Reserve		Egalisatiereserve AZC			
Nummer					
Portefeuillehouder:		Burgemeester Dadema			
Budgethouder:		Vincent van Zuijlen			
Soort reserve:		Egalisatiereserve			
Doelstelling:		Doel is aan het einde van het azc inzichtelijk te hebben of de vestiging van het azc in Raalte budgetneutraal heeft plaatsgevonden en gedurende de vestiging om te kunnen gaan met schommelingen. Investerings vinden namelijk plaats aan het begin van de periode van 5 jaar en vergoedingen worden verspreid over de periode van 5 jaar ontvangen.			
Ontstaan:		Deze reserve is ingesteld ter uitvoering van een toezegging in de raadsvergadering van 24 mei 2016 om een reserve azc in te stellen.			
Duur van de reserve:		5 jaar vanaf opening azc, daarna mogelijk verlengd met nogmaals 5 jaar.			
Bodem / plafond:		Niet bepaald			
Financiën:		2016	2017	2018	2019
Stand per 01-01		€	-		
Rentetoevoeging					
Vermeerderingen		€	325.000		
Verminderingen		€	325.000-		
Stand per 31-12		€	-		
Rentetoevoeging:		Er wordt geen rente toegevoegd aan de reserve.			
Vermeerderingen:		(Saldo) Inkomsten COA en algemene uitkering			
Verminderingen:		(Saldo) Uitgaven vestiging AZC			
Resumé:		Met deze reserve kunnen (jaarlijkse) schommelingen in inkomsten en uitgaven gedurende de vestigingsduur van het azc worden opgevangen. Bovendien kan na opheffing van het azc inzicht worden gegeven in hoeverre aan het uitgangspunt van minimaal budgetneutraal voor de gemeente wordt voldaan. De raad kan op deze manier zijn controlerende rol goed uitvoeren.			
Advies:		Reserve instellen.			

